

Saraga wɔfenne pe sɛwe ɲa pe yinri

LEVITIKI

Sɛwe wi nawa senre

Wa Levitiki sɛwe wi ni Yɛnnɛle li yɛn na lasiri konɔgolo kaan bere Moyisi wi yeri wi ke yo Izirayeli woolo pe kan. Levi setirige piile poro pàa wɔ pe pye saraga wɔfenne, ko mege ko kɪ taga ki sɛwe ɲa wi na naa yinri Levitiki. Leele mbele paa tunngo piin Yɛnnɛle li kan pe daga mbe yaara nda ti yɛn kpoyi Yɛnnɛle yɛge na konaa nda ti woro kpoyi ti jɛn mberi wɔ ti yɛɛ ni, mbe nda ti yɛn fyɔngɔ fu konaa nda ti yɛn fyɔngɔ ni ti jɛn mberi wɔ ti yɛɛ ni (10.10-11).

Lasiri konɔgolo ɲgele kè tɛge Yɛnnɛle li gbɔɔwɔgo ki na ke yɛn ma lɛge. Wagati wa ni ke yere ma pye ma ɲgban. Lasiri konɔgolo ɲgele kè tɛgetɛge saara wɔmɔ wogo ki na, naa yarikanra nda ti maa kaan Yɛnnɛle yeri ti wogo ki na, naa sherege fetiye pe wogo na, naa yaayoro nda pe mbe ya mbaa kaa konaa nda pe se ya mbaa kaa ti wogo na, Levitiki sɛwe wi yɛn na to yɛge nari. Wi yɛn na para fun leele mbele pe mbe ya mbaa Yɛnnɛle li gbogo konaa mbele pe se ya mbaa li gbogo pe wogo na.

Sɛwe wi senre ti go ɲga kɪ gbɔɔ ko ki yɛn fɔ Yɛnnɛle li yɛn kpoyi konaa yɛge ɲga na leele pe daga mbaa pe yinwege ki piin jango mbe koro yɔn finliwe na Izirayeli woolo Yɛnnɛle kpoyi li ni.

Sɛwe wi yɛn ma kɔɔnlɔ yɛge ɲga na

ɲgasegele ɲgele kè tɛge saara wɔmɔ wogo na 1--7

Saraga wɔfenne konɔgbanmbala pe tɛgewɛ 8--10

ɲgasegele ɲgele kè tɛge fyɔngɔ yaara naa fyɔngɔ fu yaara ti wogo na 11--15

Izirayeli woolo pe kapere ti kala yagawa japiligbɔɔ 16.1-34

Izirayeli woolo pe yɛn ma tɛge pe yɛ Yɛnnɛle kan 17--25

Duwaw konaa danga senre 26--27

ŊGASEGELE ŊGELE KE TEGE SAARA WOMO WOGO NA

1--7

Saara sogoworo ti kala

1 ¹Yawe Yenŋele làa koro wa filisaga paraga go* ki ni ma Moyisi wi yeri ma para wi ni ma yo ²wigi yo Izirayeli* woolo pe kan fɔ:
«Ye ni, na wa kaa jaa mbe yaayogo wɔ saraga* Yawe Yenŋele li yeri, wi pan nege ni, nakoma sumbyɔ nakoma sugbo ni.

³«Na kaa pye nege† wi yaa wɔ saraga sogowogo*†, wi daga mbe pan napɔɔ ni, ɲa wi yen jeregisaga fu, wa filisaga paraga go ki yɔn na; jango ki fɔ wi kala li Yawe Yenŋele li ndanla. ⁴Lerefɔ wi yaa wi kee ki taga wa yaayogo ɲga ki yaa wɔ saraga sogowogo ki go ki na†; kona Yawe Yenŋele li yaa yenle ki na mboo kapere ti kala yaga wi na. ⁵Wi yaa napɔɔ wi kɔnli li yege sɔgɔwɔ. Kona saraga wɔfenne*, Arɔn* pinambiile wele, pe yaa kasanwa pi wɔ saraga Yawe Yenŋele li yeri, mboo yanragi yanragi saraga wɔsaga*

ki kanɲgara ti ni fuun ti na, wa filisaga paraga go ki yɔn na. ⁶Lerefɔ wi yaa napɔɔ wi selege wɔ, mboo kɔɔnɔɔ kaliye kaliye. ⁷Saraga wɔfɔ Arɔn wi pinambiile pe yaa kasɔn gberi wa saraga wɔsaga ki na, mbe kanɲgire le wa ki ni. ⁸Ko pungo na, saraga wɔfenne, poro mbele Arɔn wi pinambiile wele, pe yaa kara nda tì kɔɔnɔɔ ti le, naa go ki ni konaa yanlaga ki ni, mberi tagataga wa kanɲgire ti na wa kasɔn ki ni, wa saraga wɔsaga ki go na. ⁹Lara to naa saanra ti ni, ti yaa jogo tɔnmɔ ni. Kona, saraga wɔfenne nunɲba yaa ti ni fuun ti sogo wa saraga wɔsaga ki na. Ki yen saraga sogowogo, saraga ɲga pe ma sogo, ki nuwɔ taan pi yen ma Yawe Yenŋele li ndanla.

¹⁰«Na lere wa kaa jaa mbe saraga sogowogo wɔ sumbyɔ nakoma sugbo ni, wi yaa pan simbapɔɔ nakoma sikapɔɔ ni, ɲa wi yen jeregisaga fu. ¹¹Wi yaa yaayogo ki kɔnli Yawe Yenŋele li yege sɔgɔwɔ, wa saraga wɔsaga ki yɔnɔɔparawa kamɲge kee yeri. Kona, saraga wɔfenne, Arɔn pinambiile wele, pe yaa ki kasanwa pi yanragi yanragi saraga wɔsaga ki kanɲgara ti ni fuun ti

†1.3: Kila pye yaayoro cenle taanri pe ma ya ma wɔ saraga sogowogo Yawe Yenŋele li yeri, mbe yala lere ɲa wɔ pan saraga ki ni wi tawa pi ni. Penjara fenne poro la pye na napene woo (Levi 1.3), a fyonwɔ fenne poro na simbaala naa sikaala (Levi 1.10) nakoma sannjegele woo (Levi 1.14).

†1.3: Saraga sogowogo, saraga kayi ɲga kila pye pe maga wɔ Yenŋele li yeri, maga sogo pew wa saraga wɔsaga ki na mali gbɔgɔ.

†1.4: *Wi yaa wi kee ki taga yaayogo ki go ki na* ki kapyege kila pye naga nari ma yo ɲa wɔ pan mbe saraga ki wɔ, wùu yee taanla yaayogo ɲga ki yaa wɔ saraga ki ni, a kila ki nari fɔ naa wɔ yaayogo ki wɔ saraga, kɔ cen ndee wùu yee kan Yenŋele li yeri.

na. ¹²Lere ŋa wì pan yaayogo ki ni, wi yaa ki kɔɔnɔ kaliye kaliye. Saraga wɔfenne nungba yaa kara nda ti kɔɔnɔ ti le naa go ki ni konaa yanlaga ki ni mberi tagataga wa kanngire ti na wa kasɔn ki ni, wa saraga wɔsaga ki go na. ¹³Yaayogo ki lara naa ki saanra ti yaa jogo tɔnmɔ ni. Saraga wɔfɔ wi yaa ti ni fuun ti wɔ saraga mberi sogo wa saraga wɔsaga ki na. Ki yen saraga sogowogo, saraga ŋga pe ma sogo, ki nuwɔ taan pi yen ma Yawe Yenŋele li ndanla.

¹⁴«Na lere wa kaa jaa mbe sannjele wɔ saraga sogowogo Yawe Yenŋele li yeri, wi daga mbe pan ketene nungba nakoma jendetuwa nungba ni. ¹⁵Saraga wɔfɔ wi yaa pan sannjele li ni wa saraga wɔsaga ki yege, mbeli go ki kɔw mbege sogo wa saraga wɔsaga ki na; ko pungo na, wi yaa li kasanwa pi yiwi mboo wo wa saraga wɔsaga ki kanngaga ki na; ¹⁶mbe sili siyɔɔgo ki wɔ naa ki nawa yaara ti ni, mberi wa wa saraga wɔsaga ki tanla, wa yɔnɔ yirisaga kee yeri, wa laga ŋga pe maa cɔnrɔ ti wuun we. ¹⁷Kona saraga wɔfɔ wi yaa sannjele li wali wa li kanwira shyen sɔgowɔ pi ni; een fɔ, wi seli wali shyen mbeli laga li yee na. Ko pungo na, wi yaa li sogo wa kasɔn kanngire ti na, wa saraga wɔsaga ki na. Ki yen saraga sogowogo, saraga ŋga pe ma sogo, ki nuwɔ taan pi yen ma Yawe Yenŋele li ndanla.

Muwe saara kala

2¹«Na lere wa kaa jaa mbe muwe yarikanga kan Yawe Yenŋele li yeri, wi daga mbe pan muwe tiyɔɔn ni mba wì sinme yanragi yanragi pi na, ma wusuna nuwɔ taan* taga wa pi na. ²Wi yaa pan muwe tiyɔɔn pi ni wa saraga wɔfenne* pe yeri, Arɔn* pinambiile wele. Pe ni, nungba yaa ki muwe tiyɔɔn mba pè sinme yanragi yanragi pi na pa ko kee yenle nungba, mbe wusuna nuwɔ taan wi ni fuun wi le. Wi yaa ti sogo wa saraga wɔsaga* ki na ti pye paa nandowo saraga* yen†. Ki yen yarikanga, ŋga pe ma sogo, ki nuwɔ taan pi yen ma Yawe Yenŋele li ndanla. ³Yarikanga sannga ki yaa pye Arɔn naa wi pinambiile poro wogo. Ki yen ma tege ki ye pew, ma yiri wa saara nda pe ma sogo Yawe Yenŋele li kan ti ni.

⁴«Na lere wa ka pan muwe yarikanga ni ŋga pè fɔ yira ni, ki daga mbe pye gato ŋa leve* si ye wi ni, a pè sinme pinle wi muwe tiyɔɔn pi ni maa gbɔn, nakoma ki pye wɔn ŋa leve si ye wi ni, a pè sinme yanragi yanragi wi na.

⁵«Na ki ka pye yarikanga ki yen muwe yarikanga ŋga pe ma kala wɔn taala ni, pe yaa sinme pinle ki muwe tiyɔɔn pi ni mboo gbɔn, paga ka leve le pi ni. ⁶Pe yaa yarikanga ki kaari kporokporo mbe sinme wo ti na mberi pye muwe saraga.

†2.2: Kila pye nandowo saraga ki ma ti Yenŋele li maa jatere piin ŋa wì saraga ki wɔ wi na kajenge ni, nakosima saraga ki maa jate fɔ ki yen lo nungba wogo.

⁷ «Na ki ka pye yarikanga ki yen muwe yarikanga nga pe ma kala tugurɔn sikalaga ni, ki daga mbe gbegele muwe tiyɔɔn ni, pe sinme pinle pi ni.

⁸ «Na ki yarikanga ki ka gbegele mbe kɔ ki yaara ti ni, wi yaa pan ki ni Yawe Yenɲele li kan, mbege kan saraga wɔfɔ wi yeri. Wo yaa kari ki ni wa saraga wɔsaga ki tanla. ⁹ Saraga wɔfɔ wi yaa ka wɔ wa yarikanga ki ni mbege sogo wa saraga wɔsaga ki na, ko yaa pye paa nadowo saraga yen. Ki yen saraga nga pe ma sogo, ki nuwɔ taan pi yen ma Yawe Yenɲele li ndanla. ¹⁰ Yarikanga sanɲga ki yaa pye Arɔn naa wi pinambiile poro wogo. Ki wogo ki yen ma tɛge ki ye pew, ma yiri wa saara nda pe ma wɔ Yawe Yenɲele li yeri ma sogo ti ni.

¹¹ «Muwe yarikanga nga fuun pe yaa pan mbe wɔ Yawe Yenɲele li yeri, paga ka leve le ka ni. Katugu pe se ka leve nakoma senrege† wɔ saraga li yeri mbege sogo. ¹² Ye mbe ya pan leve naa senrege ki ni Yawe Yenɲele li kan paa ye yarilire fɔnnɔɔ kongbannda yen. Eɛn fɔ, ye se kari sogo wa saraga wɔsaga ki na paa saraga nga ki nuwɔ pi yen mali ndanla we.

¹³ «Muwe saraga nga fuun ye yaa wɔ li yeri, ye kɔ† taga ki na. Yaga kaga pye sambalawa ni mbe ka yaga kɔ fu; katugu yɔn finliwe* mba Yenɲele li le ye ni, kɔ wo wi yen pi kacɛn we. Ko kala na ye daga mbaa kɔ tari wa ye muwe saara ti ni fuun ti na.

¹⁴ «Na ye kaa jaa mbe ye yarilire fɔnnɔɔ kongbannda muwe saraga ki wɔ Yawe Yenɲele li yeri, ki daga mbe pye sheshegele kongbanɲgala ngele pɛ ke pire ti kala, mari sun ti muwe po pa. Po ye yaa wɔ mbe pye ye yarilire fɔnnɔɔ kongbannda ti muwe saraga ye. ¹⁵ Ye yaa sinme wo pi na, mbe wusuna nuwɔ taan taga wa pi na; ki yen muwe yarikanga. ¹⁶ Saraga wɔfɔ wi yaa pa wɔ wa ki muwe pi ni, naa sinme ni, konaa wusuna nuwɔ taan wi ni fuun wi ni, mberi sogo paa nadowo saraga yen. Ki yen yarikanga nga pe ma sogo, ma pye Yawe Yenɲele li wogo.

Nayinme saara

3¹ «Na lere wa kaa jaa mbe nayinme saraga* wɔ nege ni Yawe Yenɲele li yeri, na kaa pye napɔɔ nakoma nano wi, wi daga mbe pye jeregisaga fu. ² Ki lerefɔ wi yaa wi keɛ ki taga

†2.11: Laga ki laga nga ki ni, leve wo naa senrege ki ni ti yen paa kɔɔna yen ɲa wi ma yaraga ka yirige maga le, maga kan kila koro kpoyi. Ki yaa pye ndee Kana tara fenne paa ti tɛge na pe yarisanndo ti gbogo ti ni.

†2.13: Kila pye kɔ pe maa le yaraga ka ni mbege tɛge jango kiga ka jɔɔ. Laga ki verise ɲa wi ni, kɔ wi yen naga nari fun fɔ Yenɲele li yɔn finliwe pi yen kɔsaga fu. Faa kɔ wila pye kagbɔɔ yɔn wa yaakara ti ni, yɔn finliwe yaakara to wogo ko la we; Nɔmbu 18.19; 2 Kuro 13.5.

wa yaayogo ki go ki na, mbege kɔnli wa filisaga paraga go* ki yɔn na. Saraga wɔfenne*, Arɔn* pinambiile wele, pe yaa ki kasanwa pi yanragi yanragi saraga wɔsaga* ki kanɔgara ti ni fuun ti na. ³Wa ki nayinme saraga ki ni, wi yaa ta wɔ wa mberi kan Yawe Yɛnɛle li yeri, mberi sogo. To ti yen yanlaga nga ki ma lara ti tɔn, mbe pinle nga ki ma mara lara ti na ki ni, ⁴naa jinɔgele shyen koro naa ke yanlaga ki ni, ko nga ki ma pye ma mara sɛnne li na we, naa yiripɔlɔ wi ni, poo pinle poo laga jinɔgele ke ni. ⁵Arɔn wi pinambiile pe yaa ki woro ti sogo wa saraga wɔsaga ki na, saraga sogowogo* nga pɛ taga makɔ wa kasɔn kanɔgire ti na, wa ki go na. Ki yen saraga* nga pe ma sogo, ki nuwɔ taan pi yen ma Yawe Yɛnɛle li ndanla.

⁶«Na kaa pye sumbyɔ nakoma sugbɔ lerefɔ wi pan mbe wɔ nayinme saraga Yawe Yɛnɛle li yeri, ki yaayogo ki daga mbe pye naja nakoma jele, mbe pye jeregisaga fu. ⁷Na kaa pye sumbyɔ wi yaa wɔ saraga, wi yaa pan wi ni laga Yawe Yɛnɛle li yege sɔgɔwɔ. ⁸Wi yaa wi keɛ ki taga wa yaayogo ki go ki na, mbe sigi kɔnli wa filisaga paraga go ki yege. Saraga wɔfenne, Arɔn pinambiile wele, pe yaa ki kasanwa pi yanragi yanragi wa saraga wɔsaga ki kanɔgara ti ni fuun ti na. ⁹Wa ki nayinme saraga ki ni, wi yaa yanlaga lara ti wɔ saraga Yawe Yɛnɛle li yeri mberi sogo: to ti yen yanlaga nga ki ma

lara ti tɔn, naa naga ki ni fuun ki ni, wigi kɔn wigi mara wa nafigo ki na, naa yanlaga nga ki ma mara lara ti na ki ni, ¹⁰naa jinɔgele shyen koro naa ke yanlaga ki ni, ko nga ki ma pye ma mara sɛnne li na we, naa yiripɔlɔ wi ni, wi yaa wi laga mbe pinle jinɔgele ke ni. ¹¹Saraga wɔfɔ wi yaa ki woro ti sogo wa saraga wɔsaga ki na. Ti yen yaakara nda pe ma wɔ saraga mberi sogo Yawe Yɛnɛle li kan.

¹²«Na kaa pye sugbɔ lerefɔ wi yaa wɔ saraga, wi yaa pan wi ni laga Yawe Yɛnɛle li yege sɔgɔwɔ. ¹³Wi yaa wi keɛ ki taga wa yaayogo ki go ki na, mbe sigi kɔnli wa filisaga paraga go ki yege. Saraga wɔfenne, Arɔn pinambiile wele, pe yaa ki kasanwa pi yanragi yanragi wa saraga wɔsaga ki kanɔgara ti ni fuun ti na. ¹⁴Yanlaga nga ki ma lara ti tɔn konaa nga fuun ki yen ma mara ti na, wi yaa ki wɔ saraga Yawe Yɛnɛle li yeri mbege sogo; ¹⁵naa jinɔgele shyen koro naa ke yanlaga ki ni, ko nga ki ma pye ma mara sɛnne li na we, konaa yiripɔlɔ wi ni; wi yaa wi laga mboo pinle jinɔgele ke ni. ¹⁶Saraga wɔfɔ wi yaa ki woro ti sogo wa saraga wɔsaga ki na. Ti yen yaakara nda pe ma sogo, ti nuwɔ pi yen ma tanla.

«Yanlaga ki ni fuun ki yen Yawe Yɛnɛle lo wogo. ¹⁷Ki yen ngasele na li yen kɔsaga fu yoro naa ye setirige piile mbele fuun pe yaa ka yiri punɔgo na ye kan; yaga ka sa cɛn laga o laga, ye se yanlaga ka nakoma kasanwa.»

**Saraga nga ki ma wɔ
mbe kapere kala yagawa ja:**

*Saraga nga saraga wɔfenne to
wi daga mbe wɔ*

4 ¹Yawe Yɛnɛle lɛa para Moyisi wi ni ma yo ²wigi yo Izirayeli woolo pe kan fɔ:

«Na lere wa ka kapege pye, na wi sigi siligi, mbe kala na li woro pyewolo la pye, mbe Yawe Yɛnɛle li ngasegele la jɔɔ, nga wi daga mbe pye ki nga:

³«Na kiga pye saraga wɔfenne* to† ɲa pɛ sinme kpoyi* wo wi na maa wɔ wo wɛ kapege ki pye ma ti, a jɔlɔɔ to leele pe ni fuun pe na, wi yaa napɔlɔ yirifɔnɔ ɲa wi yen jeregisaga fu wa wɔ saraga* Yawe Yɛnɛle li yeri, kapege ɲa wɛ pye ki kala na. ⁴Wi yaa pan napɔlɔ yirifɔnɔ wi ni wa filisaga paraga go* ki yɔn na Yawe Yɛnɛle li yege sɔɔwɔ, mboo kee ki taga wa yaayogo ki go ki na, mbe sigi kɔnli le Yawe Yɛnɛle li yege sɔɔwɔ.

⁵Saraga wɔfenne to* ɲa pɛ sinme kpoyi wo wi na, wi yaa yaayogo ki kasanwa pa le mbe ye pi ni wa filisaga paraga go ki ni. ⁶Wi yaa wi yombe le nungba le wa kasanwa pi ni, mboo yanragi yanragisaga kɔlɔshyen wa paraga ɲa pɛ pɔ ma censaga paraga go* ki kɔn shyen ki na, Yawe Yɛnɛle li yege sɔɔwɔ.

⁷Wusuna nuwɔ taan* wi ma sogo

saraga wɔsaga* ɲa na, saraga wɔfenne to wi yaa kasanwa pa fafa wa ki yɛnɛle ke na, wa filisaga paraga go ki ni, Yawe Yɛnɛle li yege sɔɔwɔ. Saara sogoworo* ti ma sogo saraga wɔsaga ɲa na, wi kasanwa sanmba pi ni fuun pi wo wa ki tatege ki na, ko ɲa ki yen wa filisaga paraga go ki yɔn na we. ⁸Ko pɔnɔ na, napɔlɔ ɲa wɛ wɔ mbe kapere ti kala yagawa ja, wi yaa wi yanlaga ki ni fuun ki laga, ɲa fuun ki ma lara ti tɔn konaa ɲa fuun ki ma mara ti na ki ni, ⁹naa jinɛle shyen koro naa ke yanlaga ki ni, ko ɲa ki ma pye ma mara sɛnne li na we, naa yiripɔlɔ wi ni, wi yaa wi laga mbe pinle jinɛle ke ni. ¹⁰Ye yaa ki woro ti wɔ wa napɔlɔ wi ni paa yege ɲa na pe mari wɔ wa nayinme saraga* yaayogo ki ni we. Saraga wɔfenne to wi yaa ti sogo wa saara sogoworo ti ma sogo saraga wɔsaga ɲa na ki na. ¹¹Eɛn fɔ, napɔlɔ wi selege ko na, naa wi kara sannda ti ni fuun, naa wi go, naa wi saanra, naa wi lara konaa wi fire ti ni, ¹²ko kɔɔ wo yen napɔlɔ wi kara sannda pyew, saraga wɔfenne to wi yaa ti le mbe kari ti ni wa laga ɲa pe maa cɔnrɔ ti wuun, wa paara yinre censaga* ki pɔnɔ na, wa laga ɲa ki yen fyɔnɔ* fu Yɛnɛle yege na ka ni. Wi yaa sari sogo kasɔn kanngire ni, wa laga ɲa pe maa cɔnrɔ ti wuun we†.

†4.3: Kila pye saraga wɔfenne to, wo nungba pe ma sinme kpoyi wo wi na maa wɔ. Saraga wɔfenne sanmbala poro na, pe ma sinme pi yanragi yanragi pe na mee pe wɔ.

†4.12: Nɔmbu 15.27-28.

*Saraga nga ki daga mbe wɔ
leele pe ni fuun pe kapere ti kala na*

¹³ «Na kaa pye Izirayeli gbogolomɔ woolo pe ni fuun poro pɛ kapege ki pye pe sigi siligi, mbe kala na li woro pyewolo la pye, mbe Yawe Yɛnɛɛle li ngasegele la jɔɔ, pe yɛn kapege pyefenne, ali mbege ta pe sigi jɛn o. ¹⁴Na paga kaga jɛn mbe yo pɛ kapege pye, pe yaa napɔɔ yirifɔnɔ wɔ saraga mbe kapere kala yagawa ja. Pe yaa kari wi ni wa filisaga paraga go ki yege. ¹⁵Izirayeli gbogolomɔ pi lelele* pe ni fuun pe yaa pe keyen yi tagataga wa napɔɔ wi go ki na, kona nungba mbe suu kɔnli le Yawe Yɛnɛɛle li yege sɔɔwɔ. ¹⁶Saraga wɔfenne to ɲa pɛ sinme kpoyi wo wi na wi yaa napɔɔ wi kasanwa pa le mbe ye pi ni wa filisaga paraga go ki ni. ¹⁷Wi yaa wi yombeɛ nungba le wa kasanwa pi ni mboo yanragi yanragisaga kɔɔshyɛn wa paraga ɲga pɛ pɔ ma censaga paraga go ki kɔn shyɛn ki na, Yawe Yɛnɛɛle li yege sɔɔwɔ. ¹⁸Wi yaa kasanwa pa fafa fun saraga wɔsaga ki yɛnɛɛle ke na Yawe Yɛnɛɛle li yege sɔɔwɔ, wa filisaga paraga go ki ni. Saara sogoworo ti ma sogo saraga wɔsaga ɲga na, wi yaa kasanwa sanmba pi ni fuun pi wo wa ki tatege ki na, ko ɲga ki yɛn wa filisaga paraga go ki yɔn na we. ¹⁹Ko pɔnɔ na, wi yaa yanlaga ki ni fuun ki laga mbege sogo wa saraga wɔsaga ki na. ²⁰Napɔɔ ɲa

wi wɔ ma wi yɛɛra kapere ti kala yagawa ja, wuu pye yege ɲga na, wi yaa ɲa wi pye ma fun. Wi yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye pe kan. Pa kona pe kapere ti yaa kala yaga pe na. ²¹Wi yaa kari ki napɔɔ wi ni wa paara yinre censaga ki pɔnɔ na, mbe saa sogo paa yege ɲga na napɔɔ kɔnɔbanɲa wi daga mbe sogo we. Ko ki yɛn saraga ɲga ki yaa wɔ mbe Izirayeli woolo pe kapere ti kala yagawa ja.

*Saraga nga ki daga mbe wɔ Izirayeli
woolo teele pe kapere ti kala na*

²² «Na kaa pye Izirayeli woolo teele wo wa wi kapege pye, wi sigi siligi, ma kala na li woro pyewolo la pye, mbe Yawe Yɛnɛɛle, wi Yɛnɛɛle li ngasegele la jɔɔ, wi yɛn kapege pyefɔ. ²³Na wiga kaga jɛn mbe yo wi kapege pye, wi yaa sikapɔɔ ɲa wi yɛn jɛɛgisaga fu wa wɔ saraga, wi kapege ɲga wi pye ki kala na. ²⁴Wi yaa wi kɛɛ ki taga wa sikapɔɔ wi go ki na, yaayoro nda pe maa woo saara sogoworo pe maa ti kɔnɔgi laga ɲga na, mbe saa kɔnli wa, Yawe Yɛnɛɛle li yege sɔɔwɔ. Ki yɛn saraga ɲga pe ma wɔ mbe kapere kala yagawa ja. ²⁵Saraga wɔfenne to wi yaa yaayogo ki kasanwa pa le wi yombeɛ nungba ni, saara sogoworo ti ma sogo saraga wɔsaga ɲga na, mboo fafa wa ki yɛnɛɛle ke na; ko pɔnɔ na, wi yaa kasanwa sanmba pi wo wa ki saraga wɔsaga nungba ki tatege ki na. ²⁶Wi yaa yanlaga ki ni fuun ki sogo wa

saraga wosaga ki na paa yege nga na wi daga mbe nayinme saraga ki sogo we. Pa saraga wofɔ wi yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye yeen nga wi yen to wi kan, kona wi kapere ti yaa kala yaga wi na.

*Saraga nga ki daga mbe wɔ
Izirayeli woo wa kapere kala na*

²⁷ «Na kaa pye Izirayeli woo wa yege wɔ kapege pye, wi sigi siligi, mbe kala na li woro pyewolo la pye, mbe Yawe Yenɲele li ngasegele la jɔɔ, wi yen kapege pyefɔ. ²⁸ Na wiga kaga jen mbe yo wɔ kapege pye, wi yaa sikanɔ wɔ saraga, nga wi yen jeregisaga fu, wi kapege nga wɔ pye ki kala na. ²⁹ Wi yaa wi kee ki taga wa yaayogo ki go ki na, yaayoro nda pe maa woo saara sogoworo pe maa ti konlogi laga nga na, mbege konli wa. ³⁰ Saraga wofenne to wi yaa yaayogo ki kasanwa pa le wi yombeɛ nungba ni, saara sogoworo ti ma sogo saraga wosaga nga na, mboo fafa wa ki yenɲele ke na; mbe si kasanwa sanmba pi ni fuun pi wo wa ki saraga wosaga nungba ki tatege ki na. ³¹ Wi yaa yanlaga ki ni fuun ki laga paa yege nga na pe ma nayinme saraga wogo ki laga, mbe sigi sogo wa saraga wosaga ki na, jango ki nuwɔ taan pi Yawe Yenɲele li ndanla. Wi yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege pye ki lerefo wi kan. Pa wi kapere ti yaa kala yaga wi na.

³² «Na kaa pye sumbyɔ lerefo wila jaa mbe wɔ saraga wi kapege

ki kala na, wi daga mbe pan simbanɔ ni, nga wi yen jeregisaga fu. ³³ Yaayogo nga wi yaa wɔ saraga mbe kapere ti kala yagawa ja, wi yaa wi kee ki taga wa ki go ki na, yaayoro nda pe maa woo saara sogoworo pe maa ti konlogi laga nga na, mbege konli wa. ³⁴ Saraga wofenne to wi yaa yaayogo kasanwa pa le wi yombeɛ nungba ni, saara sogoworo ti ma sogo saraga wosaga nga na, mboo fafa wa ki yenɲele ke na; mbe si kasanwa sanmba pi ni fuun pi wo wa ki saraga wosaga nungba ki tatege ki na. ³⁵ Wi yaa yanlaga ki ni fuun ki laga paa yege nga na sumbapɔ nga wi yen nayinme saraga pe maa wogo ki laga we; ko pungo na, wi yaa ki sogo wa saraga wosaga ki na, saara sogoworo ti go na, to nda pe ma sogo Yawe Yenɲele li kan we. Pa saraga wofɔ wi yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye yeen ki lerefo wi kan; pa wi kapere ti yaa kala yaga wi na.

**Kapere kala yagawa jasaara
ti yaa la woo kagala ngele na**

5 ¹ «Na paga lere wa yeri mbe yo wi sa sereya yo kiti konkala la na, nga wɔ jen wa ki kala li ni konaa nga wɔ logo, wi ka je mbe yo wi sege yo, ki yen kapege wi go na.

² «Na lere wa ka jiri yaraga nga ki yen fyongɔ* ni Yenɲele yege na ka na, kana ki pye yanyaraga nga ki yen fyongɔ ni ko ka kugo na, nakoma yaayogo ko ka kugo na,

nakoma yangala jẹgẹlẹ jẹgẹlẹ ngele ke maa fulolo lara na lo la kugo na, wo jate wi yaa pye fyongɔ ni, mboo kapege ki go kala li lẹ.

³ «Na wiga jiri lere wa fyongɔ cenlẹ o cenlẹ na, na li mbe ya lere tẹgẹ fyongɔ ni, wii sigi jen, na wiga kaga jen sanga ɲa ni, wi yaa pye fyongɔ ni mboo kapege ki go kala li lẹ.

⁴ «Na lere wa kaa para mbe fo mbe wugu mbe yo wi yaa kala la pye kapege konɔ, nakoma kajenɲe konɔ, na wii jatare pye ki na, ki wuguro ti yen yege o yege, na wiga kaga jen sanga ɲa ni, ki yaa pye kapege wi go na.

⁵ «Ki kagala ngele kẹ naga yeen, na lere wa ka pungo la na, wi daga mbe yere ki na fɔ wì kapege pye. ⁶ Ko pungo na, wi yaa pan simbanɔ nakoma sikanɔ ni saraga* Yawe Yenɲele li kan wi kapege ɲga wì pye ki kala na, mboo wɔ saraga mbe kapere kala yagawa ja. Kona saraga wɔfɔ* wi yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye wi kan; pa wi kapere ti yaa kala yaga wi na.

**Saara nda fyɔnwɔ fɔ wi daga
mbe wɔ mboo kapere
ti kala yagawa ja**

⁷ «Na kaa pye lere wa se ya simbanɔ nakoma sikanɔ ta mboo wɔ saraga mbe kapege ɲga wì pye ki kala yagawa ja, wi yaa pan ketenɲele shyen nakoma jendetuwaye shyen ni Yawe Yenɲele li kan. Wi yaa nunɲba wɔ mbe kapere ti kala yagawa ja, mbe

sanna li wɔ saraga sogowogo*. ⁸ Wi yaa pan ke ni saraga wɔfɔ wi kan. Saraga wɔfɔ wi yaa keli mbe na li yaa wɔ mbe kapere ti kala yagawa ja li wɔ saraga gben. Wi yaa li konli wi yombekɔwɔgo ki ni wa li konɔ li tanla; een fɔ, wi se li go ki kɔw mbege wɔ wa. ⁹ Ko pungo na, saraga ɲga kì wɔ mbe kapere ti kala yagawa ja, wi yaa ki kasanwa pi yanragi yanragi saraga wɔsaga* ki kanɲgaga ki na, mbe sa sanmba pi wo saraga wɔsaga ki tatege ki na. Ki yen saraga ɲga pe ma wɔ mbe kapere kala yagawa ja. ¹⁰ Ko pungo na, saraga wɔfɔ wi yaa sannjele shyen wolo li wɔ saraga sogowogo, mbe yala ki wolomɔ pi ni. Kona, wi yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye ki lerefɔ wi kan. Pa wi kapere ti yaa kala yaga wi na.

¹¹ «Na kaa pye wi se ya ketenɲele shyen nakoma jendetuwaye shyen ta, wi yaa pan muwe tiyɔɔn culo taanri ni wi kapege ki kala na, mboo wɔ saraga mbe kapere ti kala yagawa ja. Een fɔ, wiga ka sinme pinle pi ni, wiga si ka wusuna nuwɔ taan* taga wa pi na, katugu ki yen saraga ɲga pe ma wɔ mbe kapere ti kala yagawa ja. ¹² Wi yaa pan muwe pi ni saraga wɔfɔ wi kan. Saraga wɔfɔ wi yaa pa ko kɛe yenlẹ nunɲba, po mbe pye nadowo saraga, mboo sogo wa saraga wɔsaga ki na saara sogoworo ti go na, to nda pe ma sogo Yawe Yenɲele li kan we. Ki yen saraga ɲga pe ma wɔ mbe

kapere kala yagawa ja. ¹³Kapege nga lerefo wi pye wa ki kagala ngele kè naga la ni, saraga wɔfo wi yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye wi kan ki kala na. Pa wi kapere ti yaa kala yaga wi na.

«Saraga muwe sanmba pi yaa pye saraga wɔfo wi woo paa yarikanga yen.»

Saraga nga ki ma wɔ mbe kajɔɔgɔ gbegele

¹⁴Yawe Yenjele làa para Moyisi wi ni ma yo fo:

¹⁵«Yaara nda ti tɛgɛ ti ye Yawe Yenjele li kan, na lere wa ka kapege pye ti wogo na, na wi sigi siligi, wi yaa pan simbapɔɔ ni saraga, na wi yen jeregisaga fu, mbe yiri wi ni wa wi simbaŋbelege ki ni Yawe Yenjele li kan, mboo kajɔɔgɔ ki gbegele. Ma yaa simbapɔɔ wi sɔnngɔ ki naga warifuwe pyɔ yɔn na, mbe yala censaga paraga go* ki warifuwe pyɔ nunɔba nuguwɔ pi ni. Simbapɔɔ wi yaa pye saraga mbe kajɔɔgɔ ki gbegele†. ¹⁶Lerefo wi kapege ki pye yaara nda wogo na ma jɔgɔ censaga paraga go ki na, wi daga mberi sara, mbe nuru mbe sara na wi kan wi walisaga kanɔgurogo wogo taga wa wi na, mberi kan saraga wɔfo wi yeri. Simbapɔɔ na wi yaa wɔ mbe kajɔɔgɔ ki gbegele, saraga wɔfo

wi yaa wi wɔ saraga, mbe kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye lerefo wi kan. Pa wi kapere ti yaa kala yaga wi na.

¹⁷«Na lere wa ka kapege pye mbe kala na li woro pyewolo la pye Yawe Yenjele li ngasegele la wogo na, ali na wi sigi jen, ki kapege ki yaa pye wi go na. ¹⁸Wi yaa pan simbapɔɔ ni, na wi yen jeregisaga fu saraga wɔfo wi kan, mbe yiri wi ni wa wi simbaŋbelege ki ni. Ma yaa wi sɔnngɔ ki naga paa na pe ma wɔ mbe kajɔɔgɔ gbegele wi wogo ki yen, mboo kajɔɔgɔ ki gbegele. Saraga wɔfo wi yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye lerefo na wi kapege ki pye wi sigi siligi, wii sigi jen wi kan. Pa wi kapere ti yaa kala yaga wi na. ¹⁹Ki yen saraga nga ki ma wɔ mbe kajɔɔgɔ gbegele, katugu ki lerefo wila kapege pye Yawe Yenjele li na.»

²⁰Yawe Yenjele làa para Moyisi wi ni ma yo fo:

²¹«Na lere wa ka kapege pye mbe kambasinɔge ka pye Yawe Yenjele li yege na, na wiga finle wi lewee yenle wa kan yaraga nga pè kan wi yeri wi tɛgɛ ka wogo na, nakoma nga wi jin nakoma ma yu ka wogo na, nakoma nga wi sho wi yeri fanɔga na ka wogo na, ²²nakoma na wiga yaraga nga ki punɔgo ka yan mbe si finle ki wogo na, nakoma mbe wugu mbe yagbolo li tɔn kapege nga fuun lere

†5.15: Kila pye yaayogo nga kala jɔgɔfo wi ma pan, saraga wɔfo wi maga sɔnngɔ ki naga jango pege jen na kaa pye ki gbɔn mbe ya mbe saraga ki wɔ. Eɛn fo, penjara ma pe ma sara.

mbe ya pye ka wogo na, ²³ kona ki fɔ wì kapege pye ma pye jɔɔfɔ. Yaraga nga wì yu, nakoma nga wì sho fannga na, nakoma yaraga nga pè kan wi yeri wì tɛɛ, nakoma nga kì punɔ a wì yan, wi daga mbege sɔŋɔɔ yaragafɔ wi na. ²⁴ Yaraga nga fuun wì yagbolo wuguro ti wugu ki kala na, wi yaa ki yaraga ki ni fuun ki yɔŋɔ kan, mbe yaraga ki walisaga kanɔurugo wogo taga wa ki na yaragafɔ wi kan, pilige nga ni wiga kaga jen mbe yo wi yen jɔɔfɔ we. ²⁵ Wi yaa pan simbapɔɔ ni, ɲa wi yen jeregisaga fu saraga wɔfɔ wi kan, mbe yiri wi ni wa wi simbanɔbelege ki ni, mboo wɔ saraga Yawe Yenɲele li yeri mboo kajɔɔɔ ki gbegele. Ma yaa wi sɔŋɔɔ ki naga paa ɲa pe ma wɔ mbe kajɔɔɔ gbegele wi wogo ki yen. ²⁶ Saraga wɔfɔ wi yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye wi kan Yawe Yenɲele li yeɛ sɔɔwɔ. Kapege nga wì pye, ki yen yeɛ o yeɛ, ki yaa kala yaga wi na.»

**ɲgasegele ɲgele kè tɛɛ
saraga wɔfenne pe kan:**

Saara sogoworo ti wɔmɔ kala

6 ¹ Yawe Yenɲele làa para Moyisi wi ni ma yo ² wigi senre nda ti yo Arɔn* naa wi pinambiile pe kan fɔ:

«ɲgasele na li yaa tɛɛ saraga sogowogo*[†] ki wogo na li na:

«Saraga sogowogo ki daga mbe koro wa saraga wɔsaga* ki na yembine li ni fuun li ni mbe sa gbɔn ki goto pinliwe ni. Kasɔn ki daga mbe koro la yiin wa saraga wɔsaga ki na. ³ Ki goto pinliwe ni, saraga wɔfɔ* wi yaa wi derigbɔɔ nga pè ti len* jese ni ki le, naa wi kurusi wenɛ na pè ti len jese ni li ni. Saraga sogowogo nga kì sogo wa saraga wɔsaga ki na, wi yaa ki cɔnɔ ti wɔ mberi wo le saraga wɔsaga ki tanla. ⁴ Ko punɔ na, wi yaa ko yaripɔɔ[†] to wɔ wi yeɛ na, mbe ta yeɛ le, mbe cɔnɔ ti le mbe kari wa paara yinre cɛnsaga* ki punɔ na, sari wo wa laga nga ki yen fyɔŋɔ* fu ka ni. ⁵ Kasɔn nga wa saraga wɔsaga ki na, ki daga mbe koro la yiin, kiga ka figi. Pinliwe pyew, saraga wɔfɔ wi yaa kanɲgire le wa kasɔn ki ni mbe saraga sogowogo ki taga wa ti na, ko punɔ na mbe si nayinme saara* ti yanlaga ki sogo wa ki na. ⁶ Kasɔn ki daga mbe koro la yiin wa saraga wɔsaga ki na suyi, kiga ka figi.

Muwe saara ti wɔmɔ kala

⁷ «ɲgasele na li yaa tɛɛ muwe saara ti wogo na li na:

«Arɔn wi pinambiile poro pe yaa lari woo Yawe Yenɲele li yeɛ sɔɔwɔ wa saraga wɔsaga ki yeɛ

[†]6.2: Saraga sogowogo nga ki senre tì yo, ko ki yen saraga nga ki yaa la woo pilige pyew, ki pinliwe naa ki yɔnɔkɔɔ, Izirayeli woolo pe kan.

[†]6.4: Yaripɔɔ nda saraga wɔfenne pàa pye na nii na saraga wɔmɔ tunngo ki piin, paa daga lari nii wa Yenɲele cɛnsaga paraga go ko ni cɛ (ɛki 44.17-19).

na. ⁸ Saraga wɔfenne pe ni, nungba yaa saraga muwe tiyɔɔn pa ko keɛ yenle nungba, naa sinme ni konaa wusuna nuwɔ taan* ɲa wi ma taga yarikanga ki na wi ni fuun wi ni, to yen nandowo woro wa saraga ki ni. Wi yaa ti sogo wa saraga wɔsaga ki na, ko ɲga ki nuwɔ taan pi yen ma Yawe Yenɲele li ndanla we. ⁹ Arɔn naa wi pinambiile pe ni, muwe sanmba mba pɪ koro pe yaa pi pye pe yaakara. Pe yaa ki yaakara ti ka leve* fu wa laga ɲga ki yen kpoyi* Yenɲele yeɛ na ka ni, wa filisaga paraga go* lonɔgo ki ni. ¹⁰ Paga ka leve pinle pi ni mboo fɔ. Ki yen tasaga ɲga mi Yenɲele mɪ kan pe yeri ma yiri wa saara nda pe ma wɔ na yeri ma sogo ti ni. Ki yen yaraga ɲga ki yen ma teɛ ki ye pew na kan paa kapere ti kala yagawa jasaraga konaa kajɔɔgo gbegewe saraga ki yen. ¹¹ Arɔn pinambiile mbele pe yen nambala poro pe yaa la to kaa. Ki woro ti yaa pye pe woro sanga pyew, poro naa pe setirige piile mbele fuun pe yaa ka yiri punɔgo na pe ni, mbe yiri wa saara nda ti ma sogo Yawe Yenɲele li kan ti ni. Lere wa yeɛ ka jiri ti na, wi yaa pye kpoyi Yenɲele yeɛ na†.»

¹² Yawe Yenɲele lɔa para Moyisi wi ni ma yo fɔ:

¹³ «Pilige ɲga ni paga sinme kpoyi* wo Arɔn naa wi pinambiile pe na mbe pe wɔ, saraga ɲga pe yaa wɔ Yawe Yenɲele li yeri ki

ɲga: Pilige pyew, muwe tiyɔɔn culo taanri. Pe yaa culo nungba naa kɔngɔ wɔ pinliwe ni, mbe culo nungba naa kɔngɔ sanmba pi wɔ yɔnlɔkɔgo. ¹⁴ Pe yaa sinme pinle pi ni mboo gbɔn, mbe suu kala tugurɔn sikalaga ni. Ma yaa ki wɔn wi kɔnlɔ kporokporo mbe pan mboo wɔ saraga, ɲga ki nuwɔ taan pi yen ma Yawe Yenɲele li ndanla.

¹⁵ «Arɔn pinambiile pe ni, ɲa pe yaa ka sinme kpoyi wo wi na mboo wɔ, mboo teɛ saraga wɔfɔ wa Arɔn wi yɔnlɔ, wi yaa ki saraga nungba ki wɔ fun. Ki muwe saraga ki yaa pye Yawe Yenɲele li wogo fɔ sanga pyew. Ki ni fuun ki yaa sogo mbe kɔ li kan. ¹⁶ Muwe saraga ɲga fuun saraga wɔfɔ wi yaa wɔ, ki daga mbe sogo pew Yawe Yenɲele li kan, paga ka ka ka.»

*Kapere ti kala yagawa jasaraga
ki wɔmɔ kala*

¹⁷ Yawe Yenɲele lɔa para Moyisi wi ni ma yo ¹⁸ wigi yo Arɔn naa wi pinambiile pe kan fɔ:

«Iɲgasele na li yaa teɛ kapere ti kala yagawa jasaraga wogo ki na li na:

«Yaayogo ɲga ki yaa wɔ mbe kapere ti kala yagawa ja, ki yaa kɔnli Yawe Yenɲele li yeɛ na, wa laga ɲga yaayoro nda pe maa woo saara sogoworo pe maa ti kɔnlɔgi we. Ki yen yaraga ɲga ki yen ma teɛ ki ye pew Yenɲele kan.

†6.11: Mbe wɔ saraga wɔfenne poro ni, yaraga ka sila daga mbe jiri yaraga ɲga ki teɛ ki ye Yenɲele kan ka na. Yaraga ɲga fuun ka jiri yaara nda ti teɛ ti ye Yenɲele kan ka na, ki ma daga mbe ku; katugu ki ma kanɲga ma pye kpoyi.

¹⁹ Saraga wɔfɔŋa wi yaa kapere ti kala yagawa jasaraga ki wɔ, wo wi yaa ki ka wa laga ŋga ki yen kpoyi ka ni, wa filisaga paraga go longo ki ni. ²⁰ Lere o lere ka jiri ki saraga kara ti na, wi yaa pye kpoyi. Na ki kasanwa pa ka janri mbe wo yaripɔŋo na, pɛ janri ma wo laga ŋga na, pe yaa ki jogo laga kpoyi* ka ni. ²¹ Na paga saraga kara ti sɔŋo cɔŋo ŋga ni, ki cɔŋo ki daga mbe yaari ti sɔŋoŋɔlɔ. Na paga ti sɔŋo tuguyenre cɔŋo ni, pege jogo jenge, pege sunlu tɔnmɔ ni. ²² Saraga wɔfɔŋa wi go woolo mbele fuun pe yen nambala, poro pe yaa ki kara ti ka. Ti yen yaraga ŋga ki yen ma tege ki ye Yenŋele kan. ²³ Eɛn fɔ, kapere ti kala yagawa jasaraga ŋga pe ma ye ki kasanwa pa ni wa filisaga paraga go ki ni, mbe kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye wa censaga paraga go* ki ni, ki kara ta si daga mbe ka. Ti yaa sogo wa kasɔn ki ni.

Saraga ŋga ki ma wɔ mbe kajɔŋo gbegele

7 ¹ «Saraga* ŋga ki ma wɔ mbe kajɔŋo gbegele ki ŋgasele li na: «Ki yen yaraga ŋga ki yen ma tege ki ye Yenŋele kan. ² Yaayogo ŋga ki yaa wɔ kajɔŋo gbegele saraga, yaayoro nda pe maa woo saara sogoworo* pe maa ti kɔnlɔgi laga ŋga na, pa pe yaa ki kɔnli wa. Ko punŋo na, pe yaa ki kasanwa pi yanragi yanragi saraga wɔsaga* ki

kanŋgara ti ni fuun ti na. ³ Pe yaa yanlaga ki ni fuun ki wɔ saraga, naa ki naga ki ni, naa yanlaga ŋga ki ma lara ti tɔn ki ni, ⁴ naa ki jinŋgele shyen koro naa ke yanlaga ki ni, ko ŋga ki ma pye ma mara sennɛ li na we, naa yiripɔlɔ wi ni, pe yaa wi pinle mboo laga jinŋgele shyen ke ni. ⁵ Saraga wɔfɔŋa* wi yaa ti ni fuun ti sogo wa saraga wɔsaga ki na. Ki yen kajɔŋo gbegele saraga ŋga pe ma sogo Yawe Yenŋele li kan. ⁶ Saraga wɔfennɛ pe piile mbele pe yen nambala pe mbe ya mbege kara ta ka. Eɛn fɔ, pe yaa ti ka laga kpoyi* ka ni. Ti yen yaraga ŋga ki yen ma tege ki ye pew Yenŋele kan. ⁷ ŋgasele nunŋba lo li tege kapere kala yagawa jasaraga konaa kajɔŋo gbegele saraga ti wogo ki na. Saraga wɔfɔŋa wi yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye, yaayogo ki kara ti yaa pye wo woro.

⁸ «Na saraga wɔfɔŋa wa ka saraga sogowogo wɔ lere wa kan, yaayogo ŋga pɛ wɔ saraga ki selege ki yaa pye ki saraga wɔfɔŋa wi wogo. ⁹ Saraga wɔfɔŋa wa ka lere wa muwe saraga wɔ, na paga ki fɔ yira ni wi o, nakoma paga ki kala wɔn taala ni o, nakoma tugurɔn sikalaga ni o, ki yaa pye saraga wɔfɔŋa wi wogo. ¹⁰ Eɛn fɔ, muwe saara nda fuun pɛ sinme pinle ti ni mari gbɔn nakoma ti yen sinme fu, to yaa pye Arɔn* piile mbele pe yen nambala pe ni fuun pe woro, wa se wɔ wa ni.

Ngasele na li tege nayinme saara ti wogo na

¹¹ «Nayinme saara* nda pe yaa la woo Yawe Yenjele li yeri, ngasele na li tege ti wogo ki na li na:

¹² «Na lere wa kaa nayinme saraga woo Yawe Yenjele li yeri mbeli shari, wi yaa pan leve* fu gato ni, na pe gbɔn sinme ni mboo taga wa nayinme saraga ki na, naa leve fu wɔn ni, na pe sinme yanragi yanragi wi na, naa gato ni, na pe muwe tiyɔn tege maa gbɔn, ma sinme pinle pi ni. ¹³ Wi yaa buru na leve yen wi ni wa taga wa wi nayinme saraga ki na, ko nga wila woo mbeli shari we. ¹⁴ Pe yaa buru nungba nungba lagala ki saara ti ni fuun nungba nungba ti na, mberi wɔ saraga Yawe Yenjele li yeri. Ki woro ti yaa pye saraga wɔfɔ na wɔ nayinme saraga yaayogo ki kasanwa pi yanragi yanragi wi woro. ¹⁵ Na wiga nayinme saraga ki wɔ pilige nga ni mbeli shari, pe yaayogo ki kara ti ka ki pilige nungba ki ni, paga ka ta yaga ti wɔnɔ ti yiri.

¹⁶ «Na ki fɔ wi saraga kiga pye saraga nga pe ma wɔ mbe yɔn fɔɔ* tɔn, nakoma nayinme yarikanga, pe yaa yaayogo ki kara ta ka pilige nga pe saraga ki wɔ ki ni, ti sannda ti yaa koro ki goto. ¹⁷ Na saraga kara ta ka koro sa gbɔn pilige taanri wogo ki na, peri sogo. ¹⁸ Een fɔ,

na paga ki nayinme saraga kara ta ka pilige taanri wogo ki na, na wɔ saraga ki wɔ wi saraga ki se yigi, ki se si jate saraga; katugu ki kara ti yaa kannga fyɔngɔ yaraga. Lere na ka ta ka, ki yaa pye kapege wi go na. ¹⁹ Na kara tige jiri yaraga nga ki yen fyɔngɔ* ni ka na, yaga ka ki kara ti ka, yeri sogo.

«Lere na fuun wi yen kpoyi, wo wi mbe ya mbege nayinme saraga nga pe wɔ ki kara ta ka. ²⁰ Nayinme saraga kara nda ti yen Yawe Yenjele li woro, na lere wa ka ta ka mbege ta wi yen fyɔngɔ ni, wi daga poo purɔ poo wɔ wi woolo pe sɔgɔwɔ. ²¹ Na lere wa ka jiri yaraga nga ki yen fyɔngɔ ni ka na, nakoma lere na wi yen fyɔngɔ ni wa na, nakoma yaayogo nga ki yen fyɔngɔ ni ka na, mbe si nayinme saraga kara ta ka, to nda pe wɔ Yawe Yenjele li yeri, wi daga poo purɔ poo wɔ wi woolo pe sɔgɔwɔ.»

²² Yawe Yenjele lɔa para Moyisi wi ni ma yo ²³ wigi yo Izirayeli* woolo pe kan fɔ:

«Yaga ka nege yanlaga, nakoma sumbyɔ yanlaga nakoma sugbɔ yanlaga ka. ²⁴ Yaayogo nga ka ku ki ye nakoma yaayogo nga cenge gbo, yaga ka ki yanlaga ka ka; een fɔ, ye mbe ya kala la yege pye ki ni†. ²⁵ Yaayogo nga pe ma wɔ saraga Yawe Yenjele li yeri mbe sogo kasɔn ni, na lere na ka ki yanlaga ka ka, wi daga poo purɔ poo wɔ

†7.24: Kila pye, yaayogo nga ka ku ki ye, nakoma cenge ka nga gbo, pe maga yanlaga ki wɔ naga faa tunngo pyeyaara naa yaara nda pe gbegele seere ni ti na jango ti koro jende.

wi woolo pe sɔɔwɔ. ²⁶Yaga sa cɛn laga o laga, ye se ka kasanwa ka, sannjele kasanwa nakoma yaayogo kasanwa. ²⁷Lere o lere ka kasanwa ka, pi yen yingɔ kasanwa o, wi daga poo purɔ poo wɔ wi woolo pe sɔɔwɔ.»

²⁸Yawe Yenɲele lɔa para Moyisi wi ni ma yo ²⁹wigi yo Izirayeli woolo pe kan naa fɔ:

«Na lere wa ka nayinme saraga wɔ Yawe Yenɲele li yeri, wi daga mbeli tasaga wɔ wa wi nayinme saraga ki ni mbege kan li yeri.

³⁰Wo jate wi yaa pan Yawe Yenɲele li tasaga ki ni wi ye, ko ɲga ki yaa sogo we. To ti yen yanlaga konaa yaayogo ki ndige ye. Wi yaa ndige ki le mbege yirige mbege kan saraga Yawe Yenɲele li yeri.

³¹Saraga wɔfɔ wi yaa yanlaga ki sogo wa saraga wɔsaga ki na. Ndige ko na, ko yaa pye Arɔn naa wi pinambiile pe wogo. ³²Ye yaa la ye nayinme saara yaayoro ti kalige jegele ke kaan saraga wɔfɔ wi yeri paa yarikanga yen.

³³Arɔn wi pinambiile pe ni, ɲa wi yaa nayinme saraga yaayogo ki kasanwa naa ki yanlaga ti wɔ wa saraga wɔsaga ki na, yaayogo ki kalige jele lo li yaa pye wi tasaga.

³⁴Ndige ɲga pe ma yirige ma kan saraga ko naa jele li ni, mɛ mari

shɔ Izirayeli woolo pe yeri mbe yiri wa pe nayinme saara ti ni, mberi kan saraga wɔfɔ Arɔn wo naa wi pinambiile pe yeri. Ki yen ɲgasele na li yen kɔsaga fu yoro Izirayeli woolo ye kan.»

³⁵Ki woro ti yen Arɔn naa wi pinambiile pe tasaga mbe yiri wa saara nda pe ma wɔ Yawe Yenɲele li yeri mberi sogo ti ni, mbege le pilige ɲga ni paga sinme kpoyi* wo pe na mbe pe wɔ paa saraga wɔmɔ tunɲgo ki piin li kan we.

³⁶Ki woro nda to Yawe Yenɲele lɔa yo Izirayeli woolo paa kaan saraga wɔfenne pe yeri, pilige ɲga ni paga sinme kpoyi wo pe na mbe pe wɔ we. Ki ɲgasele na li yen kɔsaga fu pe setirige piile mbele fuun pe yaa ka yiri pe kan.

³⁷Ki ɲgasegele ɲgele yeɛn koro kɛ tege saraga sogowogo ki na, naa muwe saraga wogo ki na, naa kapere kala yagawa jasaraga wogo ki na, naa kajɔɔɔ gbegewe saraga wogo ki na, naa mbe lere wɔ mboo tege tunɲgo na konaa nayinme saraga wogo ki na. ³⁸Yawe Yenɲele lɔa ki tunɲgo ki kan Moyisi wi yeri wa Sinayi* yanwiga ki na, pilige ɲga ni lɔa ki konɔ kan Izirayeli woolo pe yeri ma yo paa paan pe yarikanra ti ni li kan wa Sinayi gbinri* wi ni.

SARAGA WƆFENNƆ KONGBANMBALA PE TEGƆWE

8--10

**Arɔn naa wi pinambiile pe wɔmɔ
mbe pe tɛgɛ saraga
wɔgɔtunngo ki na**

(Eki 29.1-37)

8¹ Yawe Yɛnɛɛlɛ lɛa para Moyisi wi ni ma yo fɔ: ²«Arɔn* naa wi pinambiile pe yeri wa filisaga paraga go* ki yɔn na. Yaripɔɔ nda ti tɛgɛ ti yɛ mbaa saraga* wɔgɔtunngo piin, ma ti pe pan ti ni, naa sinmɛ kpoyi* pi ni, naa napɔɔ wi ni, ɲa pe yaa wɔ mbe kapere ti kala yagawa ja, naa simbapɛnɛ shyen pe ni konaa leve* fu buru wi yɛn kanjapige ɲa ni ki ni. ³Ma Izirayeli* gbogolomɔ woolo pe ni fuun pe yeri ma pe gbogolo wa filisaga paraga go ki yɔn na.»

⁴ A Moyisi wɛ si ɲa Yawe Yɛnɛɛlɛ lɛa yo wi kan ki pye, ma Izirayeli gbogolomɔ woolo pe yeri ma pe gbogolo wa filisaga paraga go ki yɔn na. ⁵ Senrɛ nda Yawe Yɛnɛɛlɛ lɛa yo Moyisi wi kan, a wɛ siri yo Izirayeli gbogolomɔ woolo pe kan. ⁶ Ko pɔngo na, a Moyisi wi si ti a Arɔn naa wi pinambiile pɛ pan, a wɛ si pe pye a pɛ woli. ⁷ A wɛ si bundu wi le Arɔn wi kan, ma kurusijara ɲa wi yɛn wi na wi pɔ wi kan, ma deritonlɔgɔ ki le wi kan konaa ma efɔdi* wi le wi kan

maa taga wa, mɛɛ kurusijara ɲa wi ma pye efɔdi wi na wi pɔ wa pɔngo na. ⁸ A wɛ si yaripɔɔ ɲa pe ma le ma wa kotogo na ki le wi kan, mɛɛ yaara nda pe yinri Urimu naa Tumimu† ti le wa ki ni. ⁹ A wɛ si gbɔgɔwɔ njala li kan wi kan, ma tɛ paparapa wi pɔ wa gbɔgɔwɔ njala li yɛgɛ, wo wi yɛn jara ɲa wi yɛn kpoyi*, paa yɛgɛ ɲa na Yawe Yɛnɛɛlɛ lɛa ki yo Moyisi wi kan.

¹⁰ A Moyisi wɛ si sinmɛ mba pe ma wo yaraga na mbege wɔ pi le ma pa yanragi yanragi censaga paraga go* konaa ki nawa yaara ti ni fuun ti na, maga tɛgɛ ki yɛ Yɛnɛɛlɛ kan. ¹¹ A wɛ si pa yanragi yanragi saraga wɔsaga* ki na yanragisaga kolɔshyen, naa ki tunngo pyeyaara ti ni fuun ti na, naa jogoyaraga konaa ki tategɛ ki na mari tɛgɛ ti yɛ Yɛnɛɛlɛ kan. ¹² A wɛ si sinmɛ mba pe ma wo yaraga na mbege wɔ pa wo wa Arɔn wi go ki na fun, maa pye kpoyi Yɛnɛɛlɛ kan. ¹³ Ko pɔngo na, a wɛ si Arɔn wi pinambiile pe pye a pɛ fulo wa wi tanla, mɛɛ pe bunduye pe lele pe kan, kurusijaraye mbele pe yɛn pe na ma pe pɔpɔ pe kan, mɛɛ pe njagala ke kankan pe kan paa yɛgɛ ɲa na Yawe Yɛnɛɛlɛ lɛa ki yo Moyisi wi kan we.

¹⁴ Napɔɔ ɲa pe yaa wɔ saraga mbe kapere ti kala yagawa ja, a wɛ si ti a pɛ pan wi ni wa wi tanla. A Arɔn naa wi pinambiile pɛ si pe keyen yi tagataga wa napɔɔ wi go ki na. ¹⁵ A Moyisi wɛ si

†8.8: Eki 28.30.

napɔlɔ wi kɔnli mɛɛ wi kasanwa pa lɛ maa fafa wa saraga wɔsaga ki yɛnɲɛlɛ ke na wi yombɛlɛ nungba ni, maga pye kpoyi. Ko punɲo na, a wì si kasanwa sanmba pi wo wa saraga wɔsaga ki tateɲɛ ki na. Pa wila saraga wɔsaga ki le Yɛnɲɛlɛ kɛɛ yɛɛn, jango paa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki piin wa ki na. ¹⁶ A Moyisi wì si yanlaga ɲga fuun ki yen ma napɔlɔ wi lara ti tɔn ki laga, naa yiripɔlɔ wi ni, naa jinɲɛlɛ shyen koro naa ke yanlaga ki ni, mari sogo wa saraga wɔsaga ki na. ¹⁷ Ɛɛn fɔ, napɔlɔ wi kara sannda nda tila koro: wi selegɛ, naa wi kara konaa wi fire ti ni, wila saa ti sogo wa paara yinɛ cɛnsaga* ki punɲo na, paa yeɲɛ ɲga na Yawe Yɛnɲɛlɛ lɛa ki yo Moyisi wi kan we.

¹⁸ Ko punɲo na, a wì si ti, a pɛ pan simbapɔlɔ ɲa pe yaa pye saraga sogowoo* wi ni. A Arɔn naa wi pinambiile pɛ si pe keyen yi tagataga wa simbapɔlɔ wi go ki na. ¹⁹ A Moyisi wì si simbapɔlɔ wi kɔnli, mɛɛ wi kasanwa pi yanragi saraga wɔsaga ki kanɲgara ti ni fuun ti na. ²⁰ A wì si simbapɔlɔ wi kɔɔnɔlɔ kaliye kaliye, mɛɛ wi go, naa kara nda ti kɔɔnɔlɔ konaa wi yanlaga ki ni ti sogo. ²¹ A wì si simbapɔlɔ wi lara naa wi saanra ti jogo, mɛɛ ti sogo ma pinle wi kara sannda ti ni wa saraga wɔsaga ki na. Ki yen saraga sogowogo, ɲga pe ma sogo, ki nuwɔ taan pi yen ma Yawe

Yɛnɲɛlɛ li ndanla, paa yeɲɛ ɲga na lɛa ki yo Moyisi wi kan we.

²² Ko punɲo na, a wì si ti a pɛ pan simbapɔlɔ shyen woo wi ni, ɲa pe yaa wɔ saraga mbe saraga wɔfɛnnɛ* pe tɛɲɛ tunɲo ki na. A Arɔn naa wi pinambiile pɛ si pe keyen yi tagataga wa wi go ki na. ²³ A Moyisi wì si simbapɔlɔ wi kɔnli mɛɛ wi kasanwa pa lɛ maa fa wa Arɔn wi kalige nungbolo li na, wa laga ɲga pe ma nungbolo li furu, ma pa fa wa wi kalige kɛɛ yombɛgbɔɔ ki na, konaa wi kalige tɔlɔɔ yombɛgbɔɔ ki na[†]. ²⁴ A Moyisi wì si ti a Arɔn wi pinambiile pɛ fulo wi tanla, a wì si kasanwa pa fafa pe kalige nungbogolo ke na, wa laga ɲga pe ma nungbolo li furu, ma pa fafa wa pe kalige keyen yombɛgbɔɔ ti na konaa pe kalige tɔɔɔ yombɛgbɔɔ ti na; kona, a wì si kasanwa sanmba pi yanragi yanragi wa saraga wɔsaga ki kanɲgara ti ni fuun ti na. ²⁵ A Moyisi wì si simbapɔlɔ wi yanlaga ki le, naa wi naga ki ni, naa yanlaga ɲga fuun ki ma lara ti tɔn ki ni, naa yiripɔlɔ wi ni, naa jinɲɛlɛ shyen koro naa ke yanlaga ki ni, konaa kalige jele li ni. ²⁶ Leve fu buru wi yen kanjapige ɲga ni ma tɛɲɛ wa Yawe Yɛnɲɛlɛ li yeɲɛ sɔɔwɔ, a wì si leve fu gato pyɔ nungba wɔ wa ki ni, naa gato ɲa pɛ wa sinmɛ ni wi pyɔ nungba ni, konaa wɔn pyɔ nungba ni, mɛɛ ti taga wa yanlaga konaa kalige jele li na.

[†]8.23: Ye wele wa Ɛkizɔdi 29.20 laga ki ni konaa ki senɛ ti kɔɔ wi ni wa ki sewe pyɔ wi nɔɔna.

²⁷ A wì si ti ni fuun ti le Arɔn naa wi pinambiile pe kɛɛ, mɛɛ pe pye ma yo peri yirige peri kan saraga Yawe Yɛnɛɛ li yeri. ²⁸ Ko punɔgo na, a Moyisi wì siri shɔ pe kɛɛ mari sogo wa saraga wɔsaga ki na, wa saara sogoworo ti go na. Ki yɛn saraga nɔa pe ma wɔ mbe lere tɛɛ tunɔgo na, pe maga sogo, ki nuwɔ taan pi yɛn ma Yawe Yɛnɛɛ li ndanla. ²⁹ A Moyisi wì si simbapɔɔ wi ndige ki le maga yirige maga kan saraga Yawe Yɛnɛɛ li yeri. Ki ndige kila pye Moyisi wo tasaga ma yiri wa saraga wɔfenne pe tɛɛwɛ simbapɔɔ wi ni, paa yeɛ nɔa na Yawe Yɛnɛɛ làa ki yo Moyisi wi kan we.

³⁰ Ko punɔgo na, a Moyisi wì si sinme mba pe ma wo yaraga na mbege wɔ pa le, konaa kasanwa mba wa saraga wɔsaga ki na pa ni, maa yanragi yanragi Arɔn wo naa wi yaripɔɔ ti na, ma pa yanragi yanragi wi pinambiile poro naa pe yaripɔɔ ti na. Kì pye ma, pa wila Arɔn naa wi yaripɔɔ konaa wi pinambiile poro naa pe yaripɔɔ ti ni pe pye kpoyi yɛn Yɛnɛɛ kan.

³¹ A Moyisi wì sigi yo Arɔn wo naa wi pinambiile pe kan fɔ: «Ye simbapɔɔ shyen woo wi kara ti sɔɔ wa filisaga paraga go ki yɔn na. Ye kara ti ka wa ki laga ki na, mbe pinle pè ye tɛɛ tunɔgo ki na buru nɔa ni wi ni, wo nɔa wi yɛn wa kanjapige ki ni, paa yeɛ nɔa

na mla ki yo ye kan we. ³² Kara to naa buru wi ni, yaga ka, nda ka koro, yeri sogo. ³³ Ye yaa koro wa filisaga paraga go ki yɔn na fɔ sa gbɔn piliye kɔɔshyɛn, ki piliye yan pe yaa ye tɛɛ tunɔgo ki na fɔ yi yɔn ki sa tin; katugu pe yaa ye tɛɛ ye tunɔgo ki na piliye kɔɔshyɛn ni. ³⁴ Yawe Yɛnɛɛ lo lì yo ki pye paa yeɛ nɔa na wèɛ pye nala we, jango ye kapere ti kala mbe yaga ye na. ³⁵ Ye koro wa filisaga paraga go ki yɔn na, yɔnlɔ naa yembinɛ, fɔ sa gbɔn piliye kɔɔshyɛn, jango Yawe Yɛnɛɛ lì senre nda yo, yeri yɔn fili, nakoma ye yaa ku. Tunɔgo nɔa Yawe Yɛnɛɛ lì yo na kan koyi yɛn».

³⁶ Nɔa Yawe Yɛnɛɛ làa yo Moyisi wi kan ma yo wigi yo Arɔn naa wi pinambiile pe kan, a pè si tanga ma yala ki ni.

Saara kɔɔɔbannda nda Arɔn naa wi pinambiile paa wɔ

9 ¹ Pilige kɔɔɔtaanri wogo† ki na, a Moyisi wì si Arɔn* naa wi pinambiile pe yeri, naa Izirayeli* lelele* pe ni; ² mɛɛ Arɔn wi pye fɔ:

«Napɔɔ yirifɔnɔ nungba ja maa pye kapere ti kala yagawa jasaraga, konaa simbapɔɔ nungba ni, ma wo pye saraga sogowogo*. Pe ni fuun shyen pe pye jeregisaga fu. Ma pe wɔ saraga* Yawe Yɛnɛɛ li yeɛ sɔɔwɔ. ³ Ko punɔgo na, maga yo Izirayeli woolo pe kan fɔ pe pan

†9.1: Piliye kɔɔshyɛn kɔɔɔbanya yo naa pilige kɔɔɔtaanri wogo nɔa ki senre ti yo, yi ni fuun yi yɛn na para kala nungba lo na. Pilige kɔɔɔtaanri wogo ki na ko Arɔn naa wi pinambiile paa tunɔgo ki le naga piin.

sikapɔlɔ nungba ni mboo wɔ saraga mbe kapere ti kala yagawa ja, naa simbapɔlɔ yirifɔnɔ nungba konaa napɔlɔ yirifɔnɔ nungba, mbele pɛ ta yɛlɛ nungba nungba, ma pye jɛrɛgisaga fu; poro yaa pye saraga sogowogo. ⁴Pe pan napɔlɔ nungba naa simbapɔlɔ nungba ni, mbe pe wɔ nayinme saraga* Yawe Yɛnɔɛlɛ li yeri. Pe muwɛ saraga taga pe na, mba pɛ sinme pinlɛ pi ni; katugu Yawe Yɛnɔɛlɛ li yaa li yɛɛ naga ye na nala.»

⁵Yaara nda fuun Moyisi wila naga, a pɛ si pan ti ni wa filisaga paraga go* ki yɔn na. A Izirayeli gbogolomɔ woolo pe ni fuun pɛ si pan ma yere le Yawe Yɛnɔɛlɛ li yɛɛ sogɔwɔ. ⁶A Moyisi wɔ sho fɔ: «Ye wele, nga Yawe Yɛnɔɛlɛ li yo ye pye, yɛɛ pye, pa li gbɔɔwɔ yanwa pi yaa pi yɛɛ naga ye na.»

⁷Kona, a Moyisi wɔ si Arɔn wi pye fɔ: «Fulo wa saraga wɔsaga* ki tanla, mɔɔ kapere ti kala yagawa jasaraga ki wɔ, naa saraga sogowogo ki ni. Ma kapere ti kala yagawa ja kapyɛge pye ma yɛɛ kan konaa maga pye leele pe kan. Ko punɔgo na, mɛɛ leele pe saara ti wɔ pe kan, ma kapere ti kala yagawa ja kapyɛge ki pye pe kan fun, paa yɛɛ nga na Yawe Yɛnɔɛlɛ ligi yo wɛ†.»

⁸A Arɔn wɔ si fulo wa saraga wɔsaga ki tanla mɛɛ napɔlɔ yirifɔnɔ nga wi yaa wɔ mboo yɛɛra kapere ti kala yagawa ja wi kɔnli.

⁹A wi pinambiile pɛ si yaayogo

ki kasanwa pi kan wi yeri. A wɔ suu yombeɛ li le wa pi ni maa fafa saraga wɔsaga ki yɛnɔɛlɛ ke na, mɛɛ sanmba pi wo wa saraga wɔsaga ki nɔɔna tateɛ ki na. ¹⁰A wɔ si yaayogo ki yanlaga, naa ki jinɔɛlɛ shyɛn koro naa ki yiripɔlɔ wi ni ti sogo wa saraga wɔsaga ki na, paa yɛɛ nga na Yawe Yɛnɔɛlɛ lɔa ki yo Moyisi wi kan we. ¹¹Ɛɛn fɔ, yaayogo ki kara naa ki selege ko na, wila saa to sogo wa paara yinɛ censaga* ki punɔgo na.

¹²A Arɔn wɔ si simbapɔlɔ nga pɛ pye saraga sogowogo wi kɔnli. A wi pinambiile pɛ si yaayogo ki kasanwa pi kan wi yeri, a wɔ suu yanragi yanragi saraga wɔsaga ki kanɔgara ti ni fuun ti na. ¹³Yaayogo nga ki wɔ saraga sogowogo, a pɛ sigi go naa ki kara nda pɛ kɔɔnɔ kaliye kaliye ti kan wi yeri; a wɔ siri sogo wa saraga wɔsaga ki na. ¹⁴A wɔ si lara to naa saanra ti jogo, mari sogo wa saraga wɔsaga ki na, wa saraga sogowogo sanɔga ki go na.

¹⁵Ko punɔgo na, a Arɔn wɔ si leele pe saara ti wɔ. Sikapɔlɔ nga wi yaa wɔ saraga mbe leele pe kapere ti kala yagawa ja, a wɔ suu kɔnli maa wɔ saraga mbe kapere ti kala yagawa ja, paa yɛɛ nga na wila napige saraga ki wɔ we. ¹⁶A wɔ si saraga sogowogo ki wɔ ma yala ki kakɔnndeɛlɛ li ni. ¹⁷Kona, a wɔ si muwɛ saraga ki wɔ, mɛɛ pa ko kɛɛ yenlɛ nungba maa sogo wa saraga wɔsaga ki na, ma taga pinliwe pyew

†9.7: Ebu 7.27.

saraga sogowogo ki na. ¹⁸ Napɔɔ wo naa simbaɔɔ ɔa leele paa pan mbe wɔ nayinme saraga, a wɔ si pe kɔnɔgi. A wi pinambiile pɛ si yaayoro ti kasanwa pi kan wi yeri. A wɔ suu yanragi yanragi saraga wɔsaga ki kanɔgara ti ni fuun ti na[†]. ¹⁹ A pɛ si napɔɔ wi yanlaga ki kan Arɔn wi yeri naa simbaɔɔ wi wogo ki ni, naa wi naga ki ni, naa yanlaga ɔga ki ma lara ti tɔn ki ni, naa jinɔgele shyen ke ni konaa yiripɔɔ wi ni. ²⁰ A pɛ si yanlaga ki taga wa yaayoro shyen ti ndire ti na; a Arɔn wɔ si yanlaga ki sogo wa saraga wɔsaga ki na. ²¹ Kona, a Arɔn wɔ si ndire to naa kalige jele li ni ti yirige mari kan saraga Yawe Yenɔgele li yeri, paa yege ɔga na Moyisi wila ki yo we.

²² Naa Arɔn wila kaa kapere kala yagawa jasaara ti wɔ ma kɔ, naa saara sogoworo ti ni, konaa nayinme saara ti ni, a wɔ suu keyen yi yirige[†] ma wa leele pe yeri mɛ duwaw pye pe kan[†]. Kona, a wɔ si tigi ma yiri wa saraga wɔsaga ki tanla.

²³ A Moyisi naa Arɔn pɛ si ye wa filisaga paraga go ki ni. Naa paa kaa yiri, a pɛ si duwaw pye leele pe kan. Kona, a Yawe Yenɔgele li gbɔɔwɔ yanwa pɔ si pi yɛ naga

leele pe ni fuun pe na. ²⁴ A kasɔn kà si yiri wa Yawe Yenɔgele li yege sɔɔwɔ mɛ saa saara sogoworo to naa yanlaga ki sogo wa saraga wɔsaga ki na. Leele pe ni fuun paa ki yan nɛ jɔɔgi nayinme ni, mɛ to ma pe yɛ ti jiile wa tara mbe Yenɔgele li gbɔɔ.

Arɔn wi pinambiile shyen la sogo

10 ¹ Kona, a Arɔn* pinambiile shyen Nadabu naa Abiyu pɛ si pe nanɔnra leyaara ti le ma kasɔn nanɔnra le wa, mɛ wusuna nuwɔ taan* wo ti na. A pɛ si pan ki kasɔn ki ni yarikanga Yawe Yenɔgele li yege sɔɔwɔ, ɔga li sila ki kɔnɔ kan; pe sila pan ki ni mbe yala ɔga làa yo pe kan ki ni. ² Kona, a kasɔn kà si yiri wa Yawe Yenɔgele li yege sɔɔwɔ ma pe sogo ma pe gbo le li yege sɔɔwɔ. ³ A Moyisi wɔ si Arɔn wi pye fɔ: «Ko Yawe Yenɔgele làa yo ye kan maga filige ma yo fɔ:

Leele mbele pe maa fulo na
tanla, mi yen kpoyi* yege
ɔga na, mila jaa paa ki
gbogo.

Pa kona leele pe ni fuun pe yaa
lanla gbogo.»

A Arɔn wɔ si pyeri dinw[†].

⁴ A Moyisi wɔ si Mishayeli naa Elizafan pe yeri, Arɔn wi tojɛ

[†]9.18: Levi 3.1-11.

[†]9.22: Mbe keyen yi yirige wa naayeri kila pye kapyege ɔga paa pye na piin mbe yenri Yenɔgele yeri nakoma mbe wugu. Laga ki laga ɔga ki ni, Arɔn wila wi keyen yi yirige mbe duwaw pye.

[†]9.22: Nɔmbu 6.22-26.

[†]10.3: Eburuye senɛ ti ni senpyɔ ɔa wɔ kanɔga ma yo: «A wɔ si pyeri dinw» ki kɔɔ wi mbe ya logo fun fɔ: «A wi nɛ kawa.»

Uziyeli wo pinambiile la wele; a wì si pe pye fɔ: «Ye pan ye ye sefenne pe le laga censaga paraga go* ki tanla, ye kari pe ni wa paara yinre censaga* ki pungo na.» ⁵A pè si pan ma gboolo pe le ma pe yaripɔɔ ti yaga pe na, mɛɛ kari pe ni wa paara yinre censaga ki pungo na, paa yege nga na Moyisi wila ki yo we. ⁶Kona, a Moyisi wì si Aron naa wi pinambiile Eleyazari naa Itamari pe pye fɔ: «Yaga ka ye yinre ti yaga sagara, yaga si ka ye yaripɔɔ ti walagi mbege naga fɔ yaa kunwɔ gbele, jaŋgo yaga ka ku konaa mbe ti Yenŋele li nawa ngban Izirayeli* woolo gbogolomɔ pi ni. Mbele Yawe Yenŋele li gbo kasɔn ki ni, ye ye sefenne Izirayeli woolo sanmbala poro yaga pe pe kunwɔ pi gbele. ⁷Ɛen fɔ, yoro wo na, yaga ka yiri wa filisaga paraga go* ki yɔn na, nakoma ye yaa ku; katugu Yawe Yenŋele li sinme mba pe ma wo yaraga na mbege wɔ, pòo wo ye na ma ye wɔ.»

A Aron naa wi pinambiile pe ni pè si tanga ma yala Moyisi wi senre ti ni.

**Kakɔnnɔdegele na li tege
mbege naga fɔ sinme welewe
pii daga mbaa woo**

⁸Kona, a Yawe Yenŋele li si para Aron wi ni maa pye fɔ: ⁹«Mboro naa ma pinambiile pe ni, yaga ka duven nakoma sinme welewe pa yege wɔ, mbe si jen mbe ye wa filisaga paraga go ki ni, jaŋgo yaga

ka ku. Ki yen kakɔnnɔdegele na li yen kasaga fu yoro naa ye setirige piile mbele fuun pe yaa ka yiri pungo na ye kan. ¹⁰Ki daga ye ya ye yaraga nga ki yen kpoyi na kan konaa nga ki woro kpoyi na kan ti jen yeri wɔ ti yɛɛ ni; ye nga ki yen fyɔngɔ* ni konaa nga ki yen fyɔngɔ fu* ti jen yeri wɔ ti yɛɛ ni. ¹¹Mi ŋa Yawe Yenŋele, ngasegele ngele fuun m̀i yo Moyisi wi kan ma yo wi ke yo ye kan, ki daga ye ya yaa Izirayeli woolo pe nari ke ni fun.»

**Kakɔnnɔdegele na li tege
saara kara wogo ki na**

¹²Moyisi wila Aron naa wi pinambiile mbele paa koro wi kan, Eleyazari naa Itamari pe pye fɔ: «Saraga* muwe mba pe ma sogo Yawe Yenŋele li yege sɔgɔwɔ, mba p̀i koro pi ni, yoo le yoo pye leve* fu buru yoo ka le saraga wɔsaga* ki tanla; katugu ki yen yaraga nga ki yen ma tege ki ye pew Yenŋele kan. ¹³Ye yaa pi ka laga nga ki yen kpoyi ka ni; katugu ko ki yen mboro naa ma pinambiile pe ni, ye tasaga ye, ma yiri wa saara nda pe ma sogo Yawe Yenŋele li kan ti ni, paa yege nga na làa ki yo na kan we†. ¹⁴Ndige nga pe ma yirige ma kan saraga, konaa kalige jele na pe ma kan saraga Yawe Yenŋele li yeri, mboro naa ma pinambiile konaa ma sumborombiile pe ni, ye yaa kaa ti kaa wa laga nga ki yen fyɔngɔ fu ka ni; katugu to ti yen ye tasaga ye, mbe yiri wa

†10.12-13: Levi 6.7-11.

Izirayeli woolo pe nayinme saara ti ni. ¹⁵ Jele na li ma kan Yawe Yenjele li yeri, Izirayeli woolo pe yaa pan li ni, naa ndige nga pe ma yirige ma kan saraga ki ni, mbe taga yanlaga nga pe ma sogo ki ni, mberi yirige mberi kan saraga Yawe Yenjele li yeri. Pa kona ti yaa pye mboro naa ma pinambiile pe ni ye tasaga. Ki wogo ki yen ngasele na li yen kosaga fu, paa yege nga na Yawe Yenjele ligi yo we†.»

¹⁶ Sikapolo nga paa wo saraga mbe kapere ti kala yagawa ja, a Moyisi wi si yewe wi wogo ki na, mee ki logo fo paa wi sogo makɔ. A wi si nawa ngban Aron wi pinambiile sanmbala shyen Eleyazari naa Itamari pe ni, mee pe pye fo: ¹⁷ «Yingi na saraga nga ki wo mbe kapere ti kala yagawa ja, yee sigi kara ti ka wa laga nga ki yen kpoyi ki ni, ma si yala ti yen yaakara nda ti yen ma tege ti ye Yenjele kan? Yawe Yenjele liri kan ye yeri yeri ka, jango ye Izirayeli gbogolomo woolo pe kajogɔ ki go kala li le, mbe kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye pe kan Yawe Yenjele li yege sɔgɔwo†. ¹⁸ Ye wele, yaayogo ki kasanwa pa si ye wa censaga paraga go ki ni; ki ja daga yege kara ti ka wa laga kpoyi* ki ni, paa yege nga na mila ki yo ye kan we.»

¹⁹ A Aron wi si Moyisi wi yon sogo ma yo fo: «Wele, nala yeen,

ko pe pe saara ti wo mbe kapere ti kala yagawa ja konaa pe saara sogoworo* ti ni Yawe Yenjele li yege sɔgɔwo; ma si yala nga kilan ta, maga jen. Ndee ki pye nala pilige nga ki na, sikapolo nga wi wo mbe kapere ti kala yagawa ja, muu kara ta ka, ki se jen na Yawe Yenjele li ndanla.»

²⁰ Naa Moyisi wila kaa ki senre ti logo, a ti suu ndanla.

NGASEGELE NGELE KE TEGE FYONGO YAARA NAA FYONGO FU YAARA TI WOGO NA

11--15

**Yaayoro nda ti yen fyongo fu
to naa nda ti yen fyongo ni**

11 ¹Yawe Yenjele laa para Moyisi naa Aron* pe ni ma yo ²pege senre nda ti yo Izirayeli* woolo pe kan pe pe pye fo:

«Yaayoro to naa wongaala mbele laga tara ti na, ye mbe ya mbaa mbele kaa pe ni pe mbele: ³Yaayoro naa wongaala mbele fuun pe yenjoro ti yen ma wali pe na shyen konaa pe maa yaakara nda pe ka ti songoro nari sanga, ye mbe ya mbaa pe kaa. ⁴Een fo, mbele pe yenjoro ti yen ma wali pe na shyen ko ce, nakoma mbele pe maa yaakara nda pe ka ti songoro nari sanga ko ce, yaga kaa pe kaa.

†10.14-15: Levi 7.30-34.

†10.17: Levi 6.17-19.

«Kì kala na, yaga kaa yongome wi kaa, katugu wi ma yaakara nda wì ka ti songoro nari sanga, een fò, wi yenjoro ti si woro ma wali wi na shyen; yaa wi jate fyongò* yaraga.

⁵ «Yaga kaa wongbo dama wi kaa. Wi ma yaakara nda wì ka ti songoro nari sanga, een fò, wi yenjoro ti si woro ma wali wi na shyen; yaa wi jate fyongò yaraga.

⁶ «Yaga kaa polo wi kaa. Wi ma yaakara nda wì ka ti songoro nari sanga, een fò, yenjoro woro wi na ma wali shyen; yaa wi jate fyongò yaraga.

⁷ «Yaga kaa cele wi kaa, katugu yenjoro yen wi na ma wali wi na shyen, een fò, wila ya mbe yaakara nda wì ka ti songoro mbaa ti sanga; yaa wi jate fyongò yaraga.

⁸ «Kì wongaala mbele pè naga yeen, yaga kaa pe kaa, yaga ka jiri yere wa kugo na; yaa pe jate fyongò yaara.

⁹ «Tɔnmɔ yaara nda fuun ye mbe ya mbaa kaa tori nda yeen: Ɔgbanra nda fuun wuuro yen ti kanngara ti na paa kanwira yen konaa ma pye kɔɔɔ ni wa kɔɔjeye naa lɔɔ ti ni, ye mbe ya mbaa ti ni fuun ti kaa. ¹⁰ Een fò, yaara nda fuun ti yen wa kɔɔjeye naa lɔɔ ti ni na tigile tigile, tɔnmɔ yaara nda fuun wuuro woro ti kanngara ti na paa kanwira yen konaa kɔɔɔ woro ti na, ti yaa pye ye yarifuro.

¹¹ Ti yaa pye ye yarifuro, ye se kaa ti kaa, ye se ka jiri ti kuro ta na. ¹² Tɔnmɔ yaara nda fuun wuuro woro ti kanngara ti na paa kanwira

yen, kɔɔɔ si woro ti na, ti yaa pye ye yarifuro.

¹³ «Sannjere ti ni, nda ye yaa la fuun, ye se kaa ti kaa, ti nda: Yɔn, naa pete, naa yɔn ɲa wi ma pye wa kɔɔje wi ni, ¹⁴ naa tufara konaa duwaye pe cenle li ni fuun, ¹⁵ naa kaankaanye pe cenle li ni fuun, ¹⁶ naa kɔnrɔsogolo, naa kuwege, naa kuwefige, naa gbinglele pe cenle li ni fuun, ¹⁷ naa kuwegbɔgɔ, naa tɔnmɔ sannjege, naa gbinngbin, ¹⁸ naa langolo, naa lɔgɔ simbaala, naa kara kasannjege, ¹⁹ naa jagapan, naa gɔgɔ konaa ki cenle li ni fuun, naa sannjege ɲga pe yinri hupi konaa ndirige.

²⁰ «Yaawere nda fuun ti maa yinrigi sire na, na tanri tɔɔɔ na, yaa ti fuun. ²¹ Een fò, yaawere nda fuun ti maa yinrigi sire na, na tanri tɔɔɔ na, nda jeele titɔɔɔ titɔɔɔ yen ti na, ti maa yeni ke na, ye mbe ya mbaa to kaa. ²² Nda ye mbe ya mbaa kaa ti nda: Gbatɔ* wi cenle li ni fuun, naa kambɛere tugbɔɔɔ ti cenle li ni fuun konaa kambɛere ti cenle li ni fuun. ²³ Een fò, yaawere sannda nda fuun ti maa yinrigi sire na, na tanri tɔɔɔ na, yaa ti fuun.

²⁴ «Ti mbe ya ye tege fyongò ni. Lere ɲa ka jiri ti kugo ka na, wi yaa pye fyongò ni fò sa gbɔn ki yɔnlɔkɔgɔ. ²⁵ Lere ɲa fuun kaga kugo ka le, wi yaa wi yaripɔɔ ti jogo. Konaa ki ni fuun wi yaa pye fyongò ni fò sa gbɔn ki yɔnlɔkɔgɔ.

²⁶ Yaayogo naa wongbo ɲa fuun wi yenjogo ki woro ma wali wi na shyen, wila si ya mbe yaakara nda

wì ka ti songoro mbaa ti sanga, ye yaa la wo jate fyongɔ ni. Lere o lere ka jiri wa na, wi yaa pye fyongɔ ni. ²⁷ Yaayogo naa wongbo ɲa fuun wi yen tɔɔɔɔ tijere ni, nɛɛ tanri wi tɔndagala ke na, ye yaa la to ti ni fuun to jate fyongɔ ni. Lere o lere ka jiri ki kugo ka na, wi yaa pye fyongɔ ni fɔ sa gbɔn ki yɔnlɔkɔɔɔ. ²⁸ Lere ɲa fuun ka ki kugo ka lɛ, wi yaa wi yaripɔɔɔ ti jogo, konaa ki ni fuun, wi yaa pye fyongɔ ni fɔ sa gbɔn ki yɔnlɔkɔɔɔ. Ye yaa la ki yaayoro to naa ki wonggaala pe jate fyongɔ ni.

²⁹ «Yangala jɛɛɛɛ jɛɛɛɛ ɲɛɛɛ fuun ke maa fulolo tara ti na, ɲɛɛɛ ye yaa la jate fyongɔ ni ke ɲɛɛɛ: ɲgboyogo, naa sako, naa kanngenne pe cɛnɛ pyew, ³⁰ naa faramandana, naa paan, naa nambɛɛɛ, naa nangbɔɔɔɔ, konaa ɲganɲgori. ³¹ Ki yangala jɛɛɛɛ ɲɛɛɛɛ fuun ke maa fulolo tara ti na, ye yaa la ke jate fyongɔ ni. Lere ɲa fuun ka jiri la kugo na, wi yaa pye fyongɔ ni fɔ sa gbɔn ki yɔnlɔkɔɔɔ. ³² Na la ka ku mbe to yaraga ɲga fuun na, ki yaraga ki yaa pye fyongɔ ni. Ki yen tige leyaraga o, yaripɔɔɔ yi o, seɛɛɛ yi o, kasha yi o, ki yen tunɲgo pyeyaraga ɲga fuun, ki yaa pye fyongɔ ni fɔ sa gbɔn ki yɔnlɔkɔɔɔ. Ko punɲo na, ki yaa pye fyongɔ fu* naa. ³³ Na ki yangala la kugo ka to leyaraga ɲga pɛ fanri joro ni ka ni, yaraga ɲga fuun ki yen wa ki nawa ki yaa pye fyongɔ ni, leyaraga ki daga pege yaari. ³⁴ Na tɔnmɔ ka pye wa ki leyaraga ki

ni, na paga pa wo yaakaga na, ki yaa pye fyongɔ ni fun. Yaraga ɲga fuun pe maa woo, na ka ka pye ki leyaraga ka ni, ki yen yege o yege, ki yaa pye fyongɔ ni. ³⁵ Na ki yangala la kugo ka to yaraga o yaraga na, ki yaa pye fyongɔ ni. Ki yen buru fɔsaga o, ki yen gbɔngɔɔ o, ki daga pege yaari. Yaa ti jate fyongɔ ni. ³⁶ Yege o yege ki yangala la kugo ka to pulugo ka ni nakoma tɔnmɔ titege ka ni, ki tɔnmɔ pi yaa koro fyongɔ fu. Eɛn fɔ, lere ɲa fuun ka jiri li kugo ki na, wi yaa pye fyongɔ ni. ³⁷ Na la kugo ka kɔn mbe to yariluguro na, ki yariluguro ti yaa koro fyongɔ fu. ³⁸ Eɛn fɔ, na la kugo ka to yarilire nda pɛ fyɔn tɔnmɔ ni ta ni, ye daga mbaa ti jate fyongɔ ni.

³⁹ «Yaayoro nda ye maa kaa, na ka ka ku ki yɛ, lere ɲa fuun ka jiri ki kugo ki na, wi yaa pye fyongɔ ni fɔ sa gbɔn ki yɔnlɔkɔɔɔ. ⁴⁰ Lere ɲa fuun ka ki yaayogo kugo kara ta ka, wi daga mboo yaripɔɔɔ ti jogo, wi yaa si pye fyongɔ ni fɔ sa gbɔn ki yɔnlɔkɔɔɔ. Lere ɲa ka yaayogo kugo ka lɛ, wi daga mboo yaripɔɔɔ ti jogo fun, wi yaa si pye fyongɔ ni fɔ sa gbɔn ki yɔnlɔkɔɔɔ.

⁴¹ «Yangala jɛɛɛɛ jɛɛɛɛ ɲɛɛɛ fuun ke maa fulolo tara ti na, ke yaa pye ye yarifuro, ye se kaa ke kaa. ⁴² Yangala jɛɛɛɛ jɛɛɛɛ ɲɛɛɛ fuun ke maa fulolo lara na, nakoma ɲɛɛɛ ke maa tanri tɔɔɔɔ tijere na, nakoma tɔɔɔɔ lɛgere na, yaga ka la ka, yaa ke jate ye yarifuro. ⁴³ Yaga kaga pye yege ka na mbe ye yɛɛ

faara ki yangala jegele jegele ngele ke maa fulolo tara ti na la ni, mbe ti ye pye yaritijangara, yaga ka ti ti ye tege fyongɔ ni, mbe ye pye fyongɔ fenne. ⁴⁴ Muwi mi yen Yawe Yenjele, ye Yenjele le, ye ye yee pye kpoyi*, ye pye leele mbele pe yen kpoyi, katugu mi yen kpoyi. Yaga ka jiri ki yangala jegele jegele ngele ke maa fulolo tara ti na la na mbe ye yee tege fyongɔ ni†. ⁴⁵ Muwi mi yen Yawe Yenjele na li ye yirige wa Ezhipiti tara, mbe pye ye Yenjele. Ki kala na ye pye kpoyi, katugu mi yen kpoyi.

⁴⁶ «Yaayoro to naa wongaala pe ni, naa sannjere ti ni, naa yaara nda ti yen yinwege na, na yanri wa tɔnmɔ konaa tara ti na ti ni, lasiri* konɔ na li tege ti wogo ki na, loli yeen; ⁴⁷ jango yaayoro naa wongaala mbele pe yen fyongɔ ni konaa mbele pe yen fyongɔ fu, ye pe jen ye pe wɔ pe yee ni; mbele ye mbe ya mbaa kaa naa mbele ye se ya mbaa kaa, ye pe jen ye pe wɔ pe yee ni.»

Jasee wi daga mboo yee pye kpoyi yege nga na ki ngasele

12 ¹ Kona, a Yawe Yenjele li si para Moyisi wi ni ma yo ² wigi yo Izirayeli* woolo pe kan fɔ: «Na jele wa ka pinambyɔ se, wi yaa pye fyongɔ* ni fɔ sa gbɔn piliye kolɔshyen, paa yege nga na wi kaa jogo wi ma pye fyongɔ ni

we. ³ Pilige kolɔtaanri wogo ki na, pe yaa pyɔ wi kenrekenre*†. ⁴ Ko pungo na, jele wi yaa koro mbaa wi yee gbegele fɔ sa gbɔn piliye nafa ma yiri ke ma yiri taanri, si jen mbe pye fyongɔ fu*, kasanwa mba pì wo wi na pi kala na. Wii daga mbe jiri yaraga nga ki yen ma tege ki ye Yenjele kan ka na, wii si daga mbe kari wa censaga paraga go* ki ni, fɔ wagati nga wi daga mboo yee gbegele mbe pye fyongɔ fu wi sa kɔ.

⁵ «Na jele wa ka sumborombyɔ se, wi yaa pye fyongɔ ni fɔ sa gbɔn yapeleye shyen, paa yege nga na wi kaa jogo wi ma pye fyongɔ ni we. Ko pungo na, wi yaa koro mbaa wi yee gbegele fɔ sa gbɔn piliye nafa taanri ma yiri kogolɔni si jen mbe pye fyongɔ fu.

⁶ «Jele wi yaa wi yee gbegele mbe pye fyongɔ fu piliye yan ni, na yiga ka kɔ, wi pinambyɔ nakoma wi sumborombyɔ wi sengolɔ, pa wi yaa simbapɔlɔ yirifɔnnɔ yigi nga wi fa ye le nungba ta, wo mbe pye saraga sogowogo*; naa jendetuwa nungba nakoma ketene nungba, lo mbe pye saraga* mbe kapere ti kala yagawa ja. Wi yaa kari ti ni wa filisaga paraga go* ki yɔn na, mberi kan saraga wɔfɔ* wi yeri. ⁷ Saraga wɔfɔ wi yaa ki saraga ki wɔ Yawe Yenjele li yeri mbe kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye wi kan. Kona jele wi yaa pye fyongɔ fu wi kasanwa mba pì wo pi wogo ki na.»

†11.44: Levi 19.2; 1 Pye 1.16.

†12.3: Zhenɛ 17.12; Luki 2.21.

Ki ngasele na lo li tege jele wi kan, na wiga pinambyo nakoma sumborombyo se we.

⁸Na ki fannga woro jele na ni wi simbapolo yirifonjo wo, wi pan ketengele shyen nakoma jendetuwaye shyen ni. Nungba yaa pye saraga sogowogo, sanna li yaa pye saraga mbe kapere ti kala yagawa ja. Saraga wafu wi yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye jele wi kan, pa kona wi yaa pye fyongo fu[†].

**Ngasegele ngele kè tege
senwee wi witige selege yama
pi wogo ki na**

13¹Kona, a Yawe Yenyele li si para Moyisi naa Aron* pe ni ma yo fu: ²«Na yaritinnye ka yiri lere wa na nakoma sagbanga nga ki yen titigiti, nakoma laga ka mbe kon kila yengele wi witige ki na paa yayenwe* yen, ye pan wi ni wa saraga wafu* Aron wi yeri, nakoma wa wi setirige piile nungba yeri. ³Yama pi yen witige selege nga na, saraga wafu wi yaa ki wele jenne. Na wiga ki laga ki sire ti yan ti filige, nakoma mbege yan ki jugo jenri ma ye wa wire kara ti ni, kona yayenwe wi. Yama pi welengolo, saraga wafu wi yaa ki yo mbege naga fu ki lerefu wi yen fyongo* ni. ⁴Een fu, na kaa pye wire ti laga nga ki kon na yengele, kii jugo mbe ye jenri wa wire kara ti ni, na ki sire tii si filige, pa kona saraga wafu wi yaa yaja wi tege wi

ye laga ka ni fu sa gbɔn yapelege nungba. ⁵Pilige koloshyen wogo ki na, saraga wafu wi yaa wi wele naa jenne. Na wiga yama laga ki yan, ka si taga ki na, pii selege ki li mbe we kongbannga ki na, pa wi yaa yaja wi tege wi ye naa yapelege nungba. ⁶Ki yapelege ki pilige koloshyen wogo ki na, saraga wafu wi yaa yama laga ki wele naa jenne ki shyen wogo na. Na wiga ki yan yama pila koo, pi woro na selege ki nii na gbogo, pa kona sasambara ri. Saraga wafu wi yaa ki yo mbege naga fu ki lerefu wi yen fyongo fu. Pa kona ki lerefu wi yaa wi yariporo ti jogo mbe pye fyongo fu. ⁷Een fu, saraga wafu wiga yaja wi wele mbe ko mbege yo mbege naga fu wi woro fyongo ni, ko pungo na sasambara laga ki sila wire ti nii kila gbogo, wi daga mbe songoro wa saraga wafu wi yeri. ⁸Saraga wafu wi yaa wi wele naa. Na wiga ki yan sasambara laga ki selege ki li ma gbogo, wi yaa ki yo mbege naga fu ki lerefu wi yen fyongo ni, fu yayenwe pi yen wi na.

⁹«Na yayenwe ka to lere wa na, pe yaa kari wi ni wa saraga wafu wi yeri. ¹⁰Saraga wafu wi yaa wi wele. Na wiga ki yan yaritinnye ki yiri wi wire selege ki na ma filige, a ki laga ki sire ti filige, a ki kara ti yanlaga, ¹¹pa kona yayenwe wi, mba pi mo wi na. Saraga wafu wi yaa ki yo mbege naga fu wi yen fyongo ni. Wiga ka yo wi yaa wi tege laga ka na wi ye, katugu ki

[†]12.8: Luki 2.24.

jen ma filige fɔ wi yen fyɔŋɡɔ ni.
¹² Eɛn fɔ, na saraga wɔfɔ wiga ki
 yan yaritinŋge kɪ lerefɔ wi witige
 selege lagapyew ki li, maa wire ti
 tɔn wi na mbege lɛ wa wi go ki na
 fɔ wa wi tɔndagala ke na, ¹³ kona
 wi yaa wi wele naa. Na wiga ki yan
 yaritinnde tɔu wire lagapyew ki tɔn
 wi na, wi yaa ki yo mbege naga
 fɔ yaŋa wi woro fyɔŋɡɔ ni; katugu
 yama pɔu witige lagapyew ki filige
 wi na, wi woro fyɔŋɡɔ ni. ¹⁴ Eɛn fɔ,
 pilige ŋga ni paga sagbanga yege
 ki yan kɪ kɔn ma yanlaga wi na,
 pa wi yaa pye fyɔŋɡɔ ni. ¹⁵ Saraga
 wɔfɔ wi yaa sagbanga ki yege ŋga
 kɪ kɔn ma yanlaga ki wele jɛŋɡɛ,
 mbe sigi yo mbege naga fɔ ki lere
 wi yen fyɔŋɡɔ ni. Katugu ki kayenre
 ti yen fyɔŋɡɔ ni, ti yen naga nari fɔ
 yayenwe pi yen wi na. ¹⁶ Na ki laga
 ki kayenre tiga kanŋga mbe filige,
 ki lerefɔ wi sɔŋɡɔ wa saraga wɔfɔ
 wi yeri, ¹⁷ wi saa wele. Na wiga
 sagbanga ki yege ki yan kɪ kanŋga
 ma filige kaselege, wi yaa ki yo
 mbege naga fɔ yama pi se ya lere
 kan wi pye fyɔŋɡɔ ni, kona ki lerefɔ
 wi yaa pye fyɔŋɡɔ fu.

¹⁸ «Na nanɣbanga ka yiri lere wa
 na, mbe ka kɔ, ¹⁹ ko pɔŋɡo na,
 yaritinŋge fige mbe yiri wa ki titɛge
 ki ni, nakoma ki laga ki kɔn kɪ filige
 ki yanlaga gbanlingbanli, kona ki
 lerefɔ wi yaa saa yɛɛ naga saraga
 wɔfɔ wi na. ²⁰ Saraga wɔfɔ wi yaa
 yama pi wele jɛŋɡɛ. Na wiga ki yan
 ki laga kɪ jugo ma ye wa wire ti
 selege ki ni jenri, a ki laga ki sire tɪ
 filige, wi yaa ki yo mbege naga fɔ

yaŋa wi yen fyɔŋɡɔ ni, fɔ yayenwe
 pɪ to wa nanɣbanga titɛge ki ni.
²¹ Eɛn fɔ, na saraga wɔfɔ wiga yama
 pi wele mbege yan ki laga ki sire
 ti woro ma filige, kii si jugo mbe
 ye jenri wa wire ti selege ki ni, na
 kaa pye ki yen na koo, pa wi yaa
 yaŋa wi tege laga ka na wi ye piliye
 kɔlɔshyen ni. ²² Ko pɔŋɡo na, na
 saraga wɔfɔ wiga yama pi yan pɪ
 jaraga wa witige selege ki na, pa wi
 yaa ki yo mbege naga fɔ ki lerefɔ
 wi yen fyɔŋɡɔ ni, yayenwe pi yen
 wi na. ²³ Eɛn fɔ, na yama piga koro
 le pi yɔn lele li ni, na ka si taga
 pi na, kona nanɣbanga titɛge koyi,
 pa saraga wɔfɔ wi yaa ki yo mbege
 naga fɔ ki lerefɔ wi yen fyɔŋɡɔ fu.

²⁴ «Na kasɔn ka lere wa sogo
 wi witige laga ka na, na laga
 ka ka yiri wa witige laga ŋga
 kɪ sogo ki ni mbe wɔlɔɡɔ, mbe
 filige mbe yanlaga gbanlingbanli,
²⁵ saraga wɔfɔ wi yaa ki laga ki
 wele. Na wiga ki yan ki laga ki sire
 tɪ filige, ma jugo ma ye wa wire
 ti selege ki ni, kona yayenwe pɪ to
 wa kasɔn sogosaga ki ni. Pa wi yaa
 ki yo mbege naga fɔ ki lerefɔ wi
 yen fyɔŋɡɔ ni. ²⁶ Na saraga wɔfɔ
 wiga ki wele mbege yan ki laga ki
 sire ti woro ma filige, kii si jugo
 mbe ye wa wire ti selege ki ni, na
 wiga ki yan ki yen na koo, kona
 wi yaa yaŋa wi tege laga ka na
 wi ye piliye kɔlɔshyen ni. ²⁷ Pilige
 kɔlɔshyen wogo ki na, na saraga
 wɔfɔ wiga ki yan yama pɪ selege ki
 li ma gbɔɡɔ, wi yaa ki yo mbege
 naga fɔ ki lere wi yen fyɔŋɡɔ ni;

katugu yayenwe pì to wi na. ²⁸ Eɛn fɔ, na yama piga koro le pi yɔn lele li ni, na ka si taga pi na, eɛn fɔ, na ki ka pye pì kɔ, pa kona kasɔn sagbantitege yi. Pa saraga wɔfɔ wi yaa ki yo mbege naga fɔ ki lerefɔ wi yen fyɔngɔ fu, katugu kasɔn sagbantitege yi.

²⁹ «Yama mba pi ma to witige selege ki na, na pa ka to naɲa nakoma jele wa go na, nakoma wa wi tugbila wi na, ³⁰ saraga wɔfɔ wi yaa yama pi wele. Na wiga pi yan pì jugo ma ye wa wire ti selege ki ni, a ki sire tì cɛn pa nɛnge muwe yen ma yiri yaliyali, kona wi yaa ki yo mbege naga fɔ ki lerefɔ wi yen fyɔngɔ ni; katugu dagbaraga yi, ki yen yayenwe mba pì to wa wi go ki na nakoma wa wi tugbila wi na. ³¹ Na saraga wɔfɔ wiga yama pi wele mbege yan pii jugo mbe ye wa wire ti selege ki ni, na siwɔɔ woro wa ki laga ki ni, wi yaa yaɲa wi tege laga ka na wi ye piliye kɔlɔshyen ni. ³² Pilige kɔlɔshyen wogo ki na, saraga wɔfɔ wi yaa yama pi wele naa fɔnɲɔ. Na wiga ki yan ka si taga dagbaraga ki na, na ki laga ki sire ti si woro paa nɛnge muwe yen, kii si jugo mbe ye wa wire ti selege ki ni, ³³ kona yaɲa wuu go ki kulu, dagbaraga ki yen laga ɲga na wi ko yaga. Ko punɲo na, saraga wɔfɔ wi yaa wi tege laga ka na wi ye naa piliye kɔlɔshyen ni. ³⁴ Ki yapelege shyen wogo ki pilige kɔlɔshyen wogo ki na, saraga wɔfɔ wi yaa yama pi wele naa fɔnɲɔ. Na wiga ki yan dagbaraga kii selege

ki li mbe gbɔɔ, kii si jugo mbe ye wa wire kara ti ni, wi yaa ki yo mbege naga fɔ ki lerefɔ wi yen fyɔngɔ fu. Kona ki lerefɔ wi yaa wi yaripɔɔ ti jogo, pa wi yaa pye fyɔngɔ fu. ³⁵ Eɛn fɔ, na saraga wɔfɔ wiga ki wele mbege yo mbege naga fɔ ki lerefɔ wi yen fyɔngɔ fu, ko punɲo na, dagbaraga ki selege ki li ki gbɔɔ, ³⁶ pa saraga wɔfɔ wi yaa ki wele naa fɔnɲɔ. Na wiga ki yan kaselege kì selege ki li ma gbɔɔ, wi se cɛn mbe ye wi yaa ki sire ti wele na kaa pye ti yen paa nɛnge muwe yen, katugu ki lerefɔ wi yen fyɔngɔ ni. ³⁷ Na yama piga koro le pi yɔn lele li ni, siwɔɔ mbaa yinrigi wa ki titege ki ni, kona yaɲa wì sagala ma pye fyɔngɔ fu. Pa saraga wɔfɔ wi yaa ki yo mbege naga fɔ ki lerefɔ wi yen fyɔngɔ fu.

³⁸ «Na lafire fire ka yiri naɲa nakoma jele wa witige na, ³⁹ saraga wɔfɔ wi yaa wi wele; na wiga ki lara ti yan tì filige jenri, kona kawa wì yiri wa wi witige ki na, ki lerefɔ wi yen fyɔngɔ fu.

⁴⁰ «Na naɲa wa go ka pe wi na, wi yen yumbege fɔ. Wi yen fyɔngɔ fu. ⁴¹ Na wi go kiga pe laga walege kee yeri, ko yen go nga kì pe walege na; wi yen fyɔngɔ fu. ⁴² Eɛn fɔ, go ki nandogomɔ laga ɲga kì pe, nakoma walege ɲga kì pe, na yama ka to wa ki na mbe kɔn mbe filige mbe yanlaga gbanlingbanli, kona yayenwe pì to wa wi go ki na. ⁴³ Saraga wɔfɔ wi yaa yama pi wele. Na wiga ki yan go ki nandogomɔ laga ɲga kì pe nakoma

walege nga ki pe, yaritinnge yiri wa ki na ma filige ma yanlaga gbanlingbanli paa yayenwe yen, ⁴⁴kona yayenwe pi to ki nana wi na. Wi yen fyongɔ ni. Saraga wɔfɔ wi yaa ki yo mbege naga fɔ ki nana wi yen fyongɔ ni, yama mba pi to wa wi go ki na pi kala na.

⁴⁵«Yayenwe ka to lere na na, wi yaa yaripɔɔ kɔnrɔkɔnrɔ le, mboo go ki yaga sagara. Wi yaa yaraga ka tege mboo yɔn ki fo mbaa jɔrɔgi fɔ: «Mi yen fyongɔ ni, mi yen fyongɔ ni†.» ⁴⁶Mbege yama pi ta wi na sanga na fuun ni, wi yaa pye fyongɔ ni. Ki kala na, wi censaga ki yaa pye ki ye leele sanmbala pe wogo ki ni, wa paara yinre censaga* ki punɔgo na.

Yaara nda ti ma fyenwe yaripɔɔ ti na mari tege fyongɔ ni

⁴⁷«Na laga ka ka fyenwe yaripɔɔ ka na nga ki yen simbasire wogo, nakoma len* jese wogo na, ⁴⁸nakoma pariyege na, nakoma tiriko na pe ti len jese ni nakoma simbasire ni wa na, nakoma selege na, nakoma yaraga nga fuun pe gbegele selege ni ka na, ⁴⁹na ki laga ki yege cenwe piga pye paa yantipirige yen, nakoma yenge gbanlingbanli wa yaripɔɔ ki na, nakoma wa selege ki na, nakoma wa pariyege ki na, nakoma wa tiriko wi na, nakoma wa yaraga nga fuun pe gbegele

selege ni ka na, kona yaraga nga ki ma fyenwe yaripɔɔ na ko kayi. Ki daga pe saga naga saraga wɔfɔ wi na. ⁵⁰Yaraga nga ki laga ka fyenwe, saraga wɔfɔ wiga ki wele mbe kɔ, wi yaa ki tɔn laga ka ni fɔ sa gbɔn piliye kɔlɔshyen. ⁵¹Pilige kɔlɔshyen wogo ki na, wi yaa ki wɔ mbe laga nga ki fyenwe ki wele naa. Na wiga ki yan ki fyenwe ma gbɔɔ ma kari yege wa yaripɔɔ ki na, naa wa pariyege nakoma wa tiriko wi na, naa wa selege ki na, nakoma wa yaraga nga pe gbegele selege ni ki na, ki yen fyenwe mba pi ma fyenwe yaraga na po pa. Kiga pye ma, ki yaraga ki yen fyongɔ ni. ⁵²Laga nga ki fyenwe ki yen yaripɔɔ nga na, pariyege yi wi yo, tiriko na pe ti simbasire ni nakoma len jese ni wo wa wi yo, nakoma yaraga nga fuun pe gbegele selege ni ko kayi yo, saraga wɔfɔ wi yaa ki sogo; katugu ki yen fyenwe mba pi se ya laga ki na. Kiga pye ma, ki daga pege yaraga ki sogo pege wɔ wa. ⁵³Ɛen fɔ, na saraga wɔfɔ wiga ki wele mbege yan laga nga ki fyenwe kii gbɔɔ mbe jaraga wa yaripɔɔ ki na, pariyege yi wi yo, tiriko na pe ti simbasire ni nakoma len jese ni wo wa wi yo, nakoma yaraga nga fuun pe gbegele selege ni ko kayi yo, ⁵⁴wi yaa ti pege jogo, ko punɔgo na, wi yaa ki tɔn laga ka ni naa yapelege nungba.

†13.45: Zhufuye pe kalege layi na lere ka ku pe ma yaripɔɔ kɔnrɔkɔnrɔ le, mbe go ki yaga sagara mbege naga fɔ kunwɔ to pe na. Kila pye yayenwe fɔ wi ka yaripɔɔ kɔnrɔkɔnrɔ ti le, ko maga naga fɔ wi ku yere na.

⁵⁵Yaraga ki jogongɔɔ, wi yaa ki wele naa, na wiga ki yan laga nga ki fyenwe kii kannga, ali mbege ta ka si taga ki na, ki yaraga ki yaa la jate fyongɔ ni. Ki daga pege sogo, ali na kiga pye ki yege nakoma ki pungo ko ki fyenwe ma jɔɔ o. ⁵⁶Eɛn fɔ, ki jogongɔɔ, na wiga ki wele mbege yan ki fyenwe jenri, wi yaa ki laga ki kɔn mbege wɔ wa yaripɔɔ ki na, naa wa selege ki na, naa pariyege nakoma wa tiriko wi na. ⁵⁷Ko pungo na, na paga fyenwe pa yan naa wa yaripɔɔ ki na, nakoma wa pariyege naa tiriko nakoma wa yaraga nga pɛ gbegele selege ni ki na, kona ki yen na fyenwe na gbogo na kee yege. Kona yaripɔɔ nga ki laga kà fyenwe ki na ki daga pege sogo.

⁵⁸«Na yaripɔɔ, nakoma pariyege, nakoma tiriko, nakoma yaraga nga pɛ gbegele selege ni ka ka fyenwe a pɛge jogo ki fyenwe pì laga ki na, pe yaa ki jogo naa jogosaga shyen wogo na; pa kona ki yaa pye fyongɔ fu.»

⁵⁹Laga nga ki ma fyenwe yaripɔɔ nda pɛ ti simbasire ni ti na, nakoma len jese ni ti na, nakoma pariyege ti na nakoma tirikoye pe na, nakoma yaara nda fuun pɛ gbegele selege ni

ti na, ngasele na lì tege ki wogo na, loli yeɛn. Ki ngasele li maa ki nari na kiga pye ki yaraga ki yen fyongɔ fu nakoma ki yen fyongɔ ni.

Ngasele na li daga mbe tanga mbe yayanwe fɔ wi pye fyongɔ fu

14 ¹Yawe Yenɛle làa para Moyisi wi ni ma yo fɔ: ²«Na yayanwe* ka lere wa ta (mbe ka kɔ), ngasele na lì tege mboo pye fyongɔ fu* loli na: Pe yaa kari wi ni wa saraga wɔfɔ* wi yeri†. ³Wo yaa yiri wa paara yinre censaga* ki pungo saa wele. Na wiga ki yan yayanwe pi kɔ wi na, ⁴wi yaa ti pe pan sannjewegele shyen ni ngele ke yen fyongɔ fu, naa sediri* tige kanngaga ni, naa kondoro jese, naa yizɔpi* were ni lere ɲa pe yaa pye fyongɔ fu wi kala na†. ⁵Saraga wɔfɔ wi yaa ti pe sannjele nungba kɔnli cɔɔ nga pɛ fanri joro ni ka go na, ko nga pulugo tɔnmɔ yen wa ki ni we. ⁶Wi yaa sannjewele li le naa sediri tige kanngaga ki ni, naa kondoro jese wi ni, naa yizɔpi were ti ni, mberi pinle mberi le wa sannjele na pɛ kɔnli li kasanwa pi ni, wa pulugo tɔnmɔ pi ni; ⁷kona mbe si pa yanragi yanragi lere ɲa wi daga mbe pye fyongɔ fu wi na

†14.2: Mati 8.4; Maki 1.44; Luki 5.14; 17.14.

†14.4: Sediri tige ki yen Liban tara tige, ki mege kila pye ma gbɔɔ fɔ jenge; 1 Wunlu 6.20. Sediri tige ki ma tɔnlɔ ma yagara jenge; ki tige ki yen fannga ni, ki njere ti ma tɔnlɔndɔnlɔ ma jaraga ma nagala, ki were ti ma pye tipiire sanga pyew; Eza 2.13; Eze 17.22; 31.3. Ki tire tila pye tire jende nda tila pye ma leele pe ndanla, a paa wunlumbolo pe yinre to naa sheryinre ti kanni ti ni; 2 Sami 5.11; 1 Wunlu 6.19, 20; 7.1-12. Pàa pye na sediri tire ti teni nari piin tiyara, naa tiyapaara konaa tire papara papara; 1 Wunlu 6.8-9. Pàa pye na ta teni yarisunndo; Eza 44.14. Sediri tige ki maa nuwɔ taan kaan; Yurutan 4.11; Oze 14.7.

sa ta yanragisaga koloshyen, mbe sigi yo mbege naga fɔ ki lerefɔ wi yen fyɔngɔ fu. Ko punɔgo na, wi yaa sannjewelee li wa li yiri laa kee†. ⁸Lere ɲa wɪ pan mboo yɛɛ pye fyɔngɔ fu wi yaa wi yaripɔɔɔ ti jogo, mboo sire ti ni fuun ti kulu mbe sa woli. Kona wi yaa pye fyɔngɔ fu. Ko punɔgo na, wi mbe ya sɔngɔɔ wa paara yinɛ censaga ki ni, ɛɛn fɔ, wi se ye wa wi paraga go* ki ni fɔ sa gbɔn piliye koloshyen. ⁹Pilige koloshyen wogo ki na, wi yaa wi sire ti ni fuun ti kulu naa, to ti yen wi yinzire naa wi siyɔ, naa wi yenyugo sire konaa wi witige lara sannda ti sire ti ni. Ko punɔgo na, wi yaa wi yaripɔɔɔ ti jogo, mbe sa woli, kona wi yaa pye fyɔngɔ fu.

¹⁰ «Pilige koltaanri wogo ki na, ki lerefɔ wi yaa pan simbapene yirifɔnmɔɔɔ shyen ni, mbele pe yen jeregisaga fu, naa simbasumboro nungba ni ɲa wɪ ta yelee nungba ma pye jeregisaga fu, naa saraga* muwe tiyɔɔn culo kolɔjere ni mba pɛ sinme pinle pi ni konaa sinme litiri kɔngɔ ni.

¹¹Saraga wɔfɔ ɲa wila ki fyɔngɔ fu kapyere ti yege woo, wi yaa kari lerefɔ wo naa wi yarikanra ti ni fuun ti ni mbe saa yerege Yawe Yenɲeele li yege sɔgɔwɔ, wa filisaga paraga go* ki yɔn na.

¹²Saraga wɔfɔ wi yaa simbapene yirifɔnmɔɔɔ nungba le mboo pye saraga ɲga ki ma wɔ mbe kajɔɔɔgɔ gbegele, mbe pinle sinme litiri

kɔngɔ ki ni, mberi yirige mberi kan saraga Yawe Yenɲeele li yeri.

¹³Yaayoro nda pe ma pye kapere ti kala yagawa jasaara to naa saara sogoworo* ti ni pe maa kɔnlɔgi laga ɲga na, wi yaa simbapɔɔ yirifɔnɲɔ wi kɔnli wa ki laga ki na, ko kɔɔ wo yen wa laga kpoyi* ki ni. Yaayogo ɲga pe ma gbo mbe kajɔɔɔgɔ gbegele konaa ɲga pe ma wɔ mbe kapere ti kala yagawa ja ti yen saraga wɔfɔ wi woro; ti yen yarikanga ɲga ki yen jɛnɲee kpoyi*.

¹⁴Saraga wɔfɔ wi yaa yaayogo ɲga kɪ wɔ mbe kajɔɔɔgɔ gbegele ki kasanwa pa le mboo taga wa lerefɔ ɲa wi yaa wi yɛɛ pye fyɔngɔ fu wi kalige nungbolo li na, wa laga ɲga pe mali furu we, mbe pa taga wa wi kalige kee yombegbɔɔgɔ konaa wi kalige tɔɔɔgɔ yombegbɔɔgɔ ki na.

¹⁵Ko punɔgo na, wi yaa sinme litiri kɔngɔ ki le mbe pa kanɲga wa wi kamɛnɲee kendala li ni, ¹⁶mbe suu kalige kee yombenagala li le wa pi ni mboo yanragi yanragisaga koloshyen Yawe Yenɲeele li yege na. ¹⁷Ko punɔgo na, sinme mba pi koro wa wi kendala li ni, wi yaa pa taga wa lerefɔ ɲa wila wi yɛɛ piin fyɔngɔ fu wi kalige nungbolo li na, wa laga ɲga pe mali furu we, mbe pa taga wa wi kalige kee yombegbɔɔgɔ ko naa kalige tɔɔɔgɔ yombegbɔɔgɔ ki na, wa laga ɲga wɪ keli ma yaayogo ɲga kɪ wɔ mbe kajɔɔɔgɔ ki gbegele ki kasanwa pi taga we. ¹⁸Sinme sanmba mba pi

†14.7: Sannjewelee na pɛ wa laa kee, lo naga nari fɔ yayenwe fɔ wɪ sagala ma fanɲga fɔnɲɔ ta; wi mbe ya sɔngɔɔ wa wi gbogolomɔ woolo pe kɔɔɔgɔ.

koro wa wi kendala li ni, wi yaa pi wo wa lerefo ŋa wila wi yee piin fyongɔ fu wi go ki na, jango mbe kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye wi kan Yawe Yenŋele li yee sɔgɔwɔ. ¹⁹Ko pyengɔlɔ, saraga wɔfo wi yaa saraga ŋga pe ma wɔ mbe kapere ti kala yagawa ja ki wɔ, jango mbe kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye lerefo ŋa wila wi yee piin fyongɔ fu wi kan, kona mbe si yaayogo ŋga kɪ wɔ saraga sogowogo ki kɔnli. ²⁰Wi yaa yaayogo ŋga kɪ wɔ saraga sogowogo konaa muwe saraga ki ni ti pinle mberi sogo wa saraga wɔsaga* ki na. Kona wi yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye naa ki lerefo wi kan, pa wi yaa pye fyongɔ fu.

²¹«Na kaa pye ki lerefo wi yen fyɔnwɔ fɔ, wi se ya mbege yariwɔndɔ ti ni fuun ti ta, wi yaa pan simbapɔlɔ yirifɔŋŋo nungba ni mboo pye saraga ŋga pe ma wɔ mbe kajɔɔɔ gbegele, mboo yirige mboo kan saraga we Fɔ* wi yeri, mboo kapere ti kala yagawa ja. Wi yaa muwe tiyɔɔn culo taanri taga wa, mba pɛ sinme pinle pi ni, konaa sinme litiri kɔngɔ ni. ²²Wi yaa keteŋgele shyen nakoma jendetuwaye shyen wɔ mbe yala wi fanŋga ki mbe ya ŋga ni ki ni. Ki sannjengele ke ni, nungba yaa pye saraga ŋga pe ma wɔ mbe kapere kala yagawa ja, sanna li yaa pye saraga sogowogo. ²³Pilige kolɔtaanri wogo ki na, wi yaa pan ki yaara nda ti yaa tɛge mboo

pye fyongɔ fu ti ni Yawe Yenŋele li yee sɔgɔwɔ, mberi kan saraga wɔfo wi yeri, wa filisaga paraga go ki yɔn na. ²⁴Saraga wɔfo wi yaa simbapɔlɔ yirifɔŋŋo ŋa wi yaa pye kajɔɔɔ gbegele saraga wi le, naa sinme pi ni, mberi yirige mberi kan saraga Yawe Yenŋele li yeri. ²⁵Wi yaa simbapɔlɔ yirifɔŋŋo ŋa pe yaa wɔ mbe kajɔɔɔ gbegele wi kɔnli, mboo kasanwa pa taga wa ŋa wila wi yee piin fyongɔ fu wi kalige nungbolo li na, wa laga ŋga pe nali furu we, mbe pa taga wa wi kalige kee yombegbɔɔ konaa wi kalige tɔlɔɔ yombegbɔɔ ki na. ²⁶Saraga wɔfo wi yaa sinme pa le wa wi yeera kamenge kendala li ni, ²⁷mboo yombenagala li le wa sinme pi ni, mboo yanragi yanragisaga kolɔshyen wa Yawe Yenŋele li yee sɔgɔwɔ. ²⁸Ko pungo na, saraga wɔfo wi yaa ki sinme pa taga wa lere ŋa wila wi yee piin fyongɔ fu wi kalige nungbolo li na, wa laga ŋga pe mali furu, mbe pa taga wa wi kalige kee yombegbɔɔ konaa wi kalige tɔlɔɔ yombegbɔɔ ki na, wa laga ŋga wi keli ma simbapɔlɔ yirifɔŋŋo wi kasanwa pi taga we. ²⁹Sinme mba pɛ koro wa wi kendala li ni, wi yaa pi wo wa lere ŋa wila wi yee piin fyongɔ fu wi go ki na, mbe kapyege ŋga pe ma pye mbe kapere ti kala yagawa ja ki pye wi kan Yawe Yenŋele li yee sɔgɔwɔ. ³⁰Wi yaa keteŋgele nungba le nakoma jendetuwaye nungba le, mbe yala ŋga lerefo wi ya ma ta ki ni. ³¹Wi

yaa li wɔ saraga mbe kapere kala yagawa ja, mbe sannjele sanna li wɔ saraga sogowogo mbe taga wa muwe saraga ki na. Pa saraga wɔfɔ wi yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye yeɛn lere ɲa wila wi yeɛ piin fyɔngɔ fu wi kan Yawe Yenjele li yege sɔgɔwɔ.»

³² Lere ɲa yayenwe wɔ ta ma kaa kɔ, fanɲga si woro wi ni wi yaara nda wi daga mbe wɔ mboo yeɛ pye fyɔngɔ fu ti ta, ɲgasele na li tege wi wogo ki na loli yeɛn.

Go mbogo ɲga ki ma fyenwe ki senre

³³ Yawe Yenjele lɔa para Moyisi naa Arɔn* pe ni ma yo fɔ: ³⁴ «Na yaga ka sa ye wa Kana tara ti ni, to nda mila kaan ye yeri ti pye ye woro, na mi ka ti laga ka ka fyenwe go ka na wa ki tara nda ti yen ye woro ti ni, ³⁵ lere ɲa go yi, wi yaa saga yo saraga wɔfɔ wi kan fɔ: «Mɪ laga ka yan kɪ fyenwe wa na go ki na.» ³⁶ Kona saraga wɔfɔ wi yaa ti pe go ki nawa yaara ti ni fuun ti yirige funwa na, wii jen wi ye wa go ki ni wigi laga ki wele. Pa kona yaara nda fuun ti wa go ki ni ka kpe se cɛn fyɔngɔ* ni. Yaara ti yirigenɲɔlɔ, wi yaa ye wa go ki ni mbege wele. ³⁷ Wi yaa laga ɲga kɪ fyenwe ki wele, na wiga ki yan ki titege wɔ wa mbogo ki ni, ma wɔ paa yantipirige yen nakoma ma yanlaga gbanlingbanli, konaa mbe jugo mbe ye wa mbogo ki ni, ³⁸ wi yaa yiri wa go nawa mbe pan le yeyɔngɔ ki na, mbe go ki tɔn

sa gbɔn piliye kɔlɔshyen. ³⁹ Pilige kɔlɔshyen wogo ki na, saraga wɔfɔ wi yaa sɔngɔrɔ mbe pan mbege wele naa; na wiga ki yan ki pyeɛle wa mbogo ki na, ⁴⁰ wi yaa ti pe sinndeɛre nda ti fyenwe ti wɔ wa mbogo ki ni, mbe sari wa wa ca ki punɲo na, wa laga ɲga ki yen fyɔngɔ ni ka ni. ⁴¹ Wi yaa ti pe tara nda pɔa tege ma go nawa mbogo ki wɔlɔɲo ti gbori, mberi koli mbe sari wa wa ca ki punɲo na, wa laga ɲga ki yen fyɔngɔ ni ka ni. ⁴² Ko punɲo na, pe yaa sinndeɛre ta yege le wa nda pɛ wɔ ti yɔnlɔ, mbe joro fɔnnɔ le mbe go ki wɔlɔɲo ti ni.

⁴³ «Sinndeɛre ti wɔngɔlɔ wa go ki ni, a pɛge mbogo nawa wogo ki gbori, laga ɲga kila fyenwe, na kiga sɔngɔrɔ mbe yiri wa go ki na naa, ⁴⁴ saraga wɔfɔ wi yaa pan mbege wele naa, na wiga ki yan laga ɲga kila fyenwe kɪ sɔngɔrɔ ma yiri ma pyeɛle, kona fyenwe wi mba pɪ se ya kɔ mbe wɔ wa go ki na. Ki go ki yen fyɔngɔ ni. ⁴⁵ Pe yaa ki go ki jan mbege sinndeɛre, naa ki tire konaa ki joro ti ni fuun ti koli sari wa wa ca ki punɲo na, wa laga ɲga ki yen fyɔngɔ ni ka ni.

⁴⁶ «Go ki yaa pye mbe tɔn piliye yan fuun ni, lere ɲa fuun ka ye wa ki ni, wi yaa pye fyɔngɔ ni fɔ sa gbɔn yɔnlɔkɔɲɔ. ⁴⁷ Lere ɲa fuun ka sinle wa ki go ki ni nakoma mbe yaraga ka ka wa ki go ki ni, wi daga mboo yaripɔrɔ ti jogo.

⁴⁸ «Na paga go ki wɔlɔɲɔ naa fɔnɲɔ, saraga wɔfɔ wiga sɔngɔrɔ mbe pan mbege wele, mbege yan

laga nga kila fyenwe kii songoro mbe yiri naa, kona wi yaa ki yo mbege naga fo go ki woro fyongɔ ni; katugu ki fyenwe pi ko.

⁴⁹ «Saraga wɔfo wi yaa sannjegele shyen le, naa sediri tige kanngaga ni, naa kondoro jese ni konaa yizopi were ni mbe go ki pye fyongɔ fu. ⁵⁰ Cɔgo nga pɛ fanri joro ni ma pulugo tɔnmɔ le wa ki ni, wi yaa sannjegele nungba kɔnli wa ki go na. ⁵¹ Ko pungo na, wi yaa sediri tige kanngaga ki le, naa yizopi were ti ni, naa kondoro jese wi ni, konaa sannjewe le li ni, mberi le wa sannjele na wɛ kɔnli li kasanwa pi ni wa pulugo tɔnmɔ pi ni, mboo yanragi yanragi go ki na fo sa ta yanragisaga koloshyen. ⁵² Ki pyelɔmɔ pi na, wi yaa go ki fyongɔ ki ko ki na sannjele li kasanwa pi ni, naa pulugo tɔnmɔ, naa sannjewe le, naa sediri tige kanngaga, naa yizopi were konaa kondoro jese wi ni. ⁵³ Ko pungo na, wi yaa sannjewe le li wa wa ca ki pungo na, li yiri li kari wa wasele li ni. Pa wi yaa ki pye yɛn mbe kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye go ki na, mbege fyongɔ ki ko ki na.»

⁵⁴ Ngasele na li tege yayenwe cɛnle pyew pi wogo na loli yɛn, konaa kawa wi wogo na, ⁵⁵ naa yaripɔɔ nda ti ma fyenwe, ⁵⁶ naa yaritinnde, naa sasambara konaa lara nda ti ma tigi ma ye wa selege ki ni ti wogo na. ⁵⁷ Ki ngasele na lo li yaa ki naga ye na, na kaa pye lere nakoma yaraga ka woro fyongɔ ni, nakoma na kaa pye lere nakoma

yaraga ka yen fyongɔ ni. Lo li yen ngasele na li tege yayenwe cɛnle pyew pi wogo na.

Yama mba pi ma to naja wi nama pi na mboo tege fyongɔ ni

15 ¹ Yawe Yenjele laa para Moyisi naa Arɔn* pe ni ma yo ² pege yo Izirayeli* woolo pe kan pe pe pye fo:

«Na Fyominge ka to naja wa na, ki tɔnndɔ nda ti maa yinrigi na wuun ti maa tege fyongɔ* ni. ³ Ki tɔnndɔ ti yen na yinrigi wa wi nama pi ni na wuun o, wi nama wele li tɔn o, wi yaa pye fyongɔ ni. ⁴ Ki naja wiga sinle sinleyaraga nga fuun na, nakoma wiga cɛn yaraga nga fuun na, ki yaa pye fyongɔ ni. ⁵ Lere ɲa ka jiri ki sinleyaraga ki na, wi daga mboo yɛra yaripɔɔ ti jogo, mbe woli; ɛɛn fo, wi yaa pye fyongɔ ni fo sa gbɔn ki yɔnlɔkɔgo. ⁶ Fyominge fo wɛ cɛn yaraga nga fuun na, lere ɲa ka cɛn ki na, wi daga mboo yɛra yaripɔɔ ti jogo, mbe woli; ɛɛn fo, wi yaa pye fyongɔ ni fo sa gbɔn ki yɔnlɔkɔgo. ⁷ Lere ɲa ka jiri yaja wi na, wi daga mboo yɛra yaripɔɔ ti jogo, mbe woli; ɛɛn fo, wi yaa pye fyongɔ ni fo sa gbɔn ki yɔnlɔkɔgo. ⁸ Na yaja wiga cɛnre wa lere wa na, ɲa wi yen fyongɔ fu, wi daga mboo yɛra yaripɔɔ ti jogo, mbe woli; ɛɛn fo, wi yaa pye fyongɔ ni fo sa gbɔn ki yɔnlɔkɔgo. ⁹ Yaja wiga cɛn sofile jɔngɔ nga fuun na, ki jɔngɔ ki yaa pye fyongɔ ni. ¹⁰ Yaja wɛ cɛn yaraga nga fuun na, lere ɲa fuun

ka jiri ki na, wi yaa pye fyongɔ ni fɔ sa gbɔn ki yɔnlɔkɔɔ. Lere ɲa fuun kaga yaraga ki le, wi daga mboo yɛra yaripɔɔ ti jogo, mbe woli; ɛɛn fɔ, wi yaa pye fyongɔ ni fɔ sa gbɔn ki yɔnlɔkɔɔ. ¹¹ Yana wiga jiri lere ɲa fuun na kɛɛ mbajogowo ni, ki lerefɔ wi daga mboo yɛra yaripɔɔ ti jogo, mbe woli; ɛɛn fɔ, wi yaa pye fyongɔ ni fɔ sa gbɔn ki yɔnlɔkɔɔ. ¹² Yana wiga jiri leyaraga ɲga fuun pɛ gbegɛle joro ni ka na, ki daga pege yaari; wiga jiri leyaraga ɲga fuun pɛ gbegɛle tige ni ka na, ki daga pege jogo jɛɲɛ.

¹³ «Na yana wi fyominge kiga ka kɔ, wi yaa wi yɛ pye fyongɔ fu yapege nungba ni. Wi yaa wi yaripɔɔ ti jogo, mbe woli pulugo tɔnmɔ ni, pa wi yaa cɛn fyongɔ fu. ¹⁴ Pilige kɔlɔtaanri wogo ki na, wi yaa ketengele shyen nakoma jendɛtuwaye shyen yigi, mbe kari ke ni wa filisaga paraga go* ki yɔn na, wa Yawe Yɛnɲɛle li yɛɛ sɔɔwɔ, mbe ke kan saraga wɔfɔ* wi yeri. ¹⁵ Saraga wɔfɔ wi yaa sannjɛle nungba wɔ saraga* ɲga pe ma wɔ mbe kapere kala yagawa ja, mbe sanna li wɔ saraga sogowogo*. Ko pungo na, wi yaa kapyɛge ɲga pe ma pye mbe kapere ti kala yagawa ja ki pye naɲa wi kan Yawe Yɛnɲɛle li yɛɛ sɔɔwɔ, mboo pye fyongɔ fu tɔnndɔ nda tɪla pye wuun wi na ti kala na.

¹⁶ «Na naɲa wa nama tɔnmɔ ka wo mbe ye wi ni, wi daga mbe woli; ɛɛn fɔ, wi yaa pye fyongɔ ni

fɔ sa gbɔn ki yɔnlɔkɔɔ. ¹⁷ Ki nama tɔnmɔ piga wo yaripɔɔ ɲga fuun na, nakoma yaraga o yaraga pɛ gbegɛle selegɛ ni ka na, ki daga pege jogo; ɛɛn fɔ, ki yaa pye fyongɔ ni fɔ sa gbɔn ki yɔnlɔkɔɔ.

¹⁸ «Na naɲa ka sinle jɛle ni, pe ni fuun shyen pe daga mbe woli; ɛɛn fɔ, pe yaa pye fyongɔ ni fɔ sa gbɔn ki yɔnlɔkɔɔ.

Yama mba pi ma to wa jɛle wi jɛlewɛ pi ni mboo tɛge fyongɔ ni

¹⁹ «Na jɛle wa kaa jogo, a wi kasanwa pila wuun wi na, wi yaa la jate fyongɔ ni fɔ sa gbɔn piliye kɔlɔshyen. Lere ɲa ka jiri wi na, wi yaa pye fyongɔ ni fɔ sa gbɔn ki yɔnlɔkɔɔ. ²⁰ Mboo ta wi yɛn na jogo piliye yan ni, wiga sinle sinleyaraga ɲga fuun na, nakoma mbe cɛn yaraga o yaraga na, ki yaa pye fyongɔ ni. ²¹ Lere ɲa fuun ka jiri ki sinleyaraga ki na, wi daga mboo yɛra yaripɔɔ ti jogo, mbe woli. ɛɛn fɔ, wi yaa pye fyongɔ ni fɔ sa gbɔn ki yɔnlɔkɔɔ. ²² Lere ɲa fuun ka jiri jɛle wɪ cɛn yaraga o yaraga ɲga na ki na, wi daga mboo yɛra yaripɔɔ ti jogo, mbe woli; ɛɛn fɔ, wi yaa pye fyongɔ ni fɔ sa gbɔn ki yɔnlɔkɔɔ. ²³ Jɛle wɪla sinle sinleyaraga ɲga na, na kaa pye yaraga ka la pye wa ki na, nakoma wa cɛnyaraga ɲga wɪla pye ma cɛn ki na, lere ɲa fuun ka jiri ki yaraga ki na, wi yaa pye fyongɔ ni fɔ sa gbɔn ki yɔnlɔkɔɔ. ²⁴ Na naɲa wa ka sinle ki jɛle wi ni, a wi jogolo kasanwa pɪ fa wi na, ki naɲa wi

yaa pye fyongɔ ni fɔ sa gbɔn piliye kolɔshyen. Wiga sinle sinleyaraga nga fuun na ki yaa pye fyongɔ ni.

²⁵ «Na kasanwa kaa wuun jele wa na mbe piliye legere ta, ki pye wi jogosanga wo ma, nakoma wi jogolo li ma piliye yɔn nga ta ki sa toro ko na, wi yaa pye fyongɔ ni sanga na fuun kasanwa pila wuun wi na wi ni, paa yege nga na wi ma pye fyongɔ ni, na wi kaa jogo sanga na ni we†. ²⁶ Wagati na fuun kasanwa pila wuun wi na, wiga sinle sinleyaraga nga fuun na, nakoma mbe cen cenyaraga nga fuun na, ki yaa pye fyongɔ ni paa yege nga na wi kaa jogo sanga na ni ki ma pye we. ²⁷ Lere na ka jiri ki sinleyaraga ki na nakoma ki cenyaraga ki na, wi daga mboo yeera yaripɔɔ ti jogo, mbe woli; een fɔ, wi yaa pye fyongɔ ni fɔ sa gbɔn ki yɔnlɔkɔɔ.

²⁸ «Kasanwa mba pila wuun wi na piga ka yere, wi daga mbe piliye kolɔshyen yaga yi toro si jen mbe pye fyongɔ fu naa. ²⁹ Piliye kolɔtaanri wogo ki na, wi yaa ketengele shyen nakoma jendetuwaye shyen yigi mbe sa ke kan saraga wɔfɔ wi yeri wa filisaga paraga go ki yɔn na. ³⁰ Saraga wɔfɔ wi yaa nungba wɔ saraga mbe kapere kala yagawa ja, mbe sanna li wɔ saraga sogowogo. Ko pungo na, wi yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye jele wi kan Yawe

Yenjele li yege sɔgɔwɔ wi kasanwa wogo fyongɔ ki kala na.

³¹ «Pa ye yaa ki pye yeen mbe Izirayeli woolo pe lali nga ki mbe ya pe tege fyongɔ ni ki ni; kona pe se kanla censaga paraga go* ki tege fyongɔ ni mbe ku, ko nga mi yen ma cen laga ki ni ye sɔgɔwɔ we.»

³² Ki ngasele na lo li tege, na fyominge ka to naja wa na, nakoma wi nama tɔnmɔ piga wo mbe ye wi ni mboo tege fyongɔ ni, ³³ konaa jele kaa jogo, naa kasanwa kaa wuun naja nakoma jele na, konaa na naja ka sinle jele na wi yen fyongɔ ni wa ni.

IZIRAYELI WOULO PE KAPERE TI KALA YAGAWA JAPILIGBOGO

16.1-34

16 ¹ Arɔn* pinambiile shyen pe kungɔlɔ, poro mbele paa ku katugu paa kari wusuna nuwɔ taan* ni Yawe Yenjele li yege sɔgɔwɔ, na wi sila ki kologo kan†, a Yawe Yenjele li si para Moyisi wi ni. ² Laa wi pye fɔ: «Ki yo ma ndɔ Arɔn wi kan fɔ wiga kaa yiin wa censaga paraga go* ki lajenge kpoyi* ki ni sanga pyew, wa paraga nga pɛ pɔ maga kɔn shyen ki pungo na, ko nga yɔn finliwe kesu* wo naa kasulugo pyesaga* nga ki yen wi yaritɔnnɔ ti yen ma tege wa we, jango na mi kanla yee

†15.25: Mati 9.20; Maki 5.25; Luki 8.43.

†16.1: Levi 10.1.

naga kambaaga ka ni, wa kasulugo pyesaga ki go na, wiga ka ku[†].

³«Arɔn wi mbe ya ye yege nga na wa lajenge kpoyi ki ni ki nga: Wi yaa napɔlɔ yirifɔnɔ nungba yigi mboo pye kapere kala yagawa jasaraga, naa simbapɔlɔ nungba ni, mboo pye saraga sogowogo^{*†}. ⁴Wi yaa wi derigbɔɔ nga pɛ ti len^{*} jese ni ki le, mboo kurusi wene na pɛ ti len jese ni li le, mbe kurusijara nga pɛ ti len jese ni wi pɔ konaa mbe gbɔɔwɔ njala na pɛ ti len jese ni li kan. Wi daga mbe woli si jen mbege yaripɔɔ nda tɪ tɛge ti ye Yɛnɛle kan ti le. ⁵Izirayeli^{*} gbogolomɔ woolo pe yaa pan mbe sikapene shyen kan wi yeri mbe pe pye kapere ti kala yagawa jasaraga, naa simbapɔlɔ nungba ni, mboo pye saraga sogowogo.

⁶«Napɔlɔ nga Arɔn wi yaa wɔ saraga^{*} mboo yeera kapere ti kala yagawa ja, wi yaa pan wi ni, mbe kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye wi ye kan konaa wi go woolo pe kan. ⁷Ko pɔngo na, wi yaa pan sikapene shyen pe ni Yawe Yɛnɛle li yege sɔɔwɔ, wa filisaga paraga go^{*} ki yɔn na, ⁸mbe pete gbɔn mbe ta mbe nga wi yaa wɔ saraga Yawe Yɛnɛle li yeri wi jen konaa mbe nga pe yaa wa wila kee[†] wi jen. ⁹Pete gbɔngɔ kiga sikapɔlɔ nga wɔ Yawe Yɛnɛle li kan, Arɔn wi yaa

wi wɔ li yeri saraga mbe kapere ti kala yagawa ja. ¹⁰Pete gbɔngɔ kɪ sikapɔlɔ nga wɔ poo wa wila kee, pe yaa pan wi ni wee Yawe Yɛnɛle li yege sɔɔwɔ, mbe kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye wi na, mbe si jen mboo wa wila kee wa gbinri^{*} wi ni paa sikapɔlɔ nga pe ma wa wila kee we.

¹¹«Ko pɔngo na, napɔlɔ nga Arɔn wi yaa wɔ mboo yeera kapere ti kala yagawa ja wi yaa pan wi ni, mbe kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye wi ye kan konaa wi go woolo pe kan. Wi yaa napɔlɔ nga wɔ mboo kapere ti kala yagawa ja wi kɔnli. ¹²Ko pyengɔlɔ, wi yaa nanɔanra wɔyaraga ki le mbe kasɔn nanɔanra ta wɔ wa saraga wɔsaga^{*} ki ni mbege yin Yawe Yɛnɛle li yege sɔɔwɔ, mbe si wusuna nuwɔ taan muwe kee yenle shyen le mbe ye ti ni fuun ti ni wa paraga nga pɛ pɔ ma censaga paraga go ki kɔn shyen ki pɔngo na. ¹³Arɔn wi yaa ki wusuna nuwɔ taan wi wo wa kasɔn nanɔanra ti na le Yawe Yɛnɛle li yege sɔɔwɔ; jango yɔn finliwe senre kesu^{*} we, kasulugo pyesaga nga ki yen wi yaritɔnɔ, wusuna wirige ki yiri ki tɔn ki na. Kiga pye ma wi se ku. ¹⁴Wi yaa napɔlɔ wi kasanwa pa le mbe yombeɛ tɛge mboo yanragi yanragi wa kasulugo pyesaga ki

[†]16.2: Ebu 6.19.

[†]16.3: Ebu 9.7.

[†]16.8: Nga ki yo fɔ: *Nga wi yaa wa wila kee* pɛle ki kannga ma yo sikapɔlɔ nga wi yen Azazeli woo. Pele naga jate ma yo Azazeli wila pye gbinri gbosho nakoma yinne tipele la; Levi 16.10,26.

yɔnlɔ yirisaga kɛɛ yeri, ko pɔŋgo na mbe pa yanragi yanragisaga kolɔshyen wa kasulugo pyesaga ki yege. ¹⁵Ko pɔŋgo na, sikapɔlɔ ŋa wi yaa wɔ mbe leele pe kapere ti kala yagawa ja, wi yaa wi kɔnli mboo kasanwa pi le mbe ye pi ni wa paraga ŋga pɛ pɔ ma censaga paraga go ki kɔn shyen ki pɔŋgo na. Wi napɔlɔ wi kasanwa pi pye yege ŋga na, wi yaa sikapɔlɔ wi kasanwa pi pye ma fun. Wi yaa pa yanragi yanragi kasulugo pyesaga ki na, mbe pa yanragi yanragi wa ki yege†. ¹⁶Anme wi yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye lajɛŋge kpoyi ki kan mbege pye fyɔŋgo fu*, Izirayeli woolo pe fyɔŋgo* kagala, naa pe mbasinme kagala konaa pe kapere cenle na fuun pɛ pye maga tɛge fyɔŋgo ni ki kala na. Wi yaa ki nɔŋgba ki pye fun filisaga paraga go ki laga sanŋga ki na, ko ŋga ki yen ma kan wa poro naa pe fyɔŋgo kagala ke sɔgɔwɔ. ¹⁷Na Arɔn wiga ye wa filisaga paraga go ki ni, wa lajɛŋge kpoyi ki ni mbaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki piin sanga ŋa ni, lere si daga mbe pye wa ki ni fɔ wi sa yiri. Wi yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye wi yɛɛ kan, naa wi go woolo pe kan konaa Izirayeli gbogolomɔ woolo pe ni fuun pe kan. ¹⁸Ko pɔŋgo na, wi yaa yiri mbe pan wa saraga wɔsaga ŋga wa Yawe Yenŋele li

yege sɔgɔwɔ ki tanla†, mbe kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye ki kan; kona mbe si napɔlɔ wi kasanwa pa le konaa sikapɔlɔ wi woo pa ni, mboo fafa wa saraga wɔsaga ki yenŋele ke lagapyew ki na. ¹⁹Wi yaa yombe le nɔŋgba le wa kasanwa pi ni mboo yanragi yanragisaga kolɔshyen wa saraga wɔsaga ki na. Anme wi yaa ki pye mbege tɛge fyɔŋgo fu, mbe Izirayeli woolo pe fyɔŋgo kagala ke laga ki na, mbege pye kpoyi.

²⁰«Na Arɔn wiga kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye mbe kɔ lajɛŋge kpoyi ki kan, naa filisaga paraga go ki laga sanŋga konaa saraga wɔsaga ki kan, wi yaa ti pe pan sikapɔlɔ wee wi ni. ²¹Arɔn wi yaa wi keyen shyen yi taga wa wi go ki na, mbe Izirayeli woolo pe pɔŋguwɔ kagala ke ni fuun, naa pe mbasinme kagala ke ni fuun konaa pe kapere ti ni fuun ti yo mberi taga wa wi go ki na. Ko pɔŋgo na, wi yaa wi torogo wa gbinri wi ni, mboo le lere ŋa pɛ wɔ ki wogo ki na wi kɛɛ wi kari wi ni. ²²Kiga pye ma, sikapɔlɔ wi yaa Izirayeli woolo pe kapere ti go kala li le, mbe kari wasege waga ka ni.

«Na paga kaa purɔ mboo wa wa gbinri wi ni sanga ŋa ni, ²³kona Arɔn wi yaa sɔŋɔrɔ wa filisaga paraga go ki ni. Yaripɔrɔ nda pɛ ti len jese ni, to nda wila le ma

†16.15: Ebu 9.12.

†16.18: Saraga wɔsaga ŋga ki sɛnre ti yo laga ki laga ŋga ki ni pele maa ki jate ma yo saara sogoworo pe maa ti sori saraga wɔgɔsaga ŋga na koyi. Pele maa ki jate fun ma yo wusuna nuwɔ taan pe maa wi sori saraga wɔgɔsaga ŋga na koyi.

ye wa lajenge kpoyi ki ni, wi yaa ti wɔ wi yɛɛ na mberi tɛge le[†],
²⁴ mbe woli laga kpoyi* ka ni, mboo yaripɔɔ sannda ti le wi yɛɛ na. Ko punɔ na, wi yaa yiri mbe kari sa saraga sogowogo wɔ wi yɛɛ kan konaa mbe ka wɔ leele pe kan fun, jango mbe kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye wi yɛɛ kan konaa leele sanmbala pe kan.
²⁵ Kona wi yaa yaayogo nga pɛ wɔ saraga mbe kapere ti kala yagawa ja ki yanlaga ki sogo wa saraga wɔsaga ki na.

²⁶ «Sikapɔɔlɔ ɲa pe yaa wa wila kee, nana ɲa wi yaa wi purɔ mboo torogo wa gbinri wi ni, wi daga mboo yaripɔɔ ti jogo, mbe woli; ko punɔ na, mbe si sɔngɔɔ wa paara yinɛ censaga* ki ni. ²⁷ Napɔɔlɔ wo naa sikapɔɔlɔ ɲa pɛ wɔ saraga ma kapere ti kala yagawa ja, a pɛ pe kasanwa pi lɛ ma ye pi ni wa laga kpoyi ki ni, ma kapyege nga pe ma pye mbe kapere ti kala yagawa ja ki pye, pe daga mbe pe lɛ mbe kari pe ni wa paara yinɛ censaga ki punɔ na, mbe sa pe sɛɛɛ, naa pe kara konaa pe lara ti sogo wa[†]. ²⁸ Lere ɲa wi yaa ti sogo wi yaa wi yaripɔɔ ti jogo, mbe woli si jɛn mbe sɔngɔɔ wa paara yinɛ censaga ki ni.

²⁹ «Ngasele laa na, na li yaa pye kɔsaga fu ye kan: «Yɛlɛ li yɛnge kolɔshyɛn wogo ki pilige kɛ wogo ki na, ye yaa yɛnge le*, ye se tunngo ka kpe pye ki pilige ki

ni, yoro Izirayeli tara piile konaa nambannjɛɛnɛ mbele pe yɛn laga ye sɔgɔwɔ pe ni. ³⁰ Katugu ko pilige koyi pe yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye ye kan, mbe ye kapere ti laga ye na, mbe ye pye fyɔngɔ fu. Kiga pye ma, ye yaa pye fyɔngɔ fu Yawe Yɛnɲɛlɛ li yɛge sɔgɔwɔ. ³¹ Ki pilige ki yaa pye cɛnpilige* ye kan, ye yaa wogo ki pilige ki ni mbe yɛnge le. Ki ngasele na li yaa pye kɔsaga fu.»

³² «Saraga wɔfɔ ɲa pe yaa ka sinmɛ kpoyi* wo wi na mboo tɛge saraga wɔgɔtunngo ki na, wa saraga wɔfɛnnɛ to* wi yɔnɔlɔ, wo wi yaa kaa kapyege nga pe ma pye mbe kapere ti kala yagawa ja ki piin. Yaripɔɔlɔ nda pɛ ti lɛn jese ni mari tɛge ti ye Yɛnɲɛlɛ kan, wo wi yaa lari nii. ³³ Wi yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye lajenge kpoyi ki kan, naa filisaga paraga go ki laga sannga ki kan konaa saraga wɔsaga ki kan; wi yaa kapyege nga pe ma pye mbe kapere ti kala yagawa ja ki pye fun saraga wɔfɛnnɛ pe kan konaa Izirayeli gbogolomɔ woolo pe ni fuun pe kan.

³⁴ «Ki wogo ki yɛn ngasele na li yɛn kɔsaga fu ye kan. Yɛlɛ pyew, pe yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki pye pyesaga nungba Izirayeli woolo pe kan pe kapere ti ni fuun ti kala na.»

[†]16.23: Eze 44.19.

[†]16.27: Ebu 13.11.

A Arɔn wì si nga fuun Yawe Yenɲele làa yo Moyisi wi kan ki pye†.

IZIRAYELI WOULO PE YEN MA TEGE PE YE YENŊELE KAN

17--25

**Ŋgasele na li tɛge yaayoro
kasanwa pi wogo na**

17 ¹Yawe Yenɲele làa para Moyisi wi ni ma yo ²wigi senre nda ti yo Arɔn*, naa wi pinambiile konaa Izirayeli* woolo sanmbala pe ni fuun pe kan wi pe pye fɔ nga Yawe Yenɲele li yo ki nga:

³«Yoro Izirayeli woolo, na wa kaa jaa mbe nege nakoma sumbyɔ, nakoma sugbɔ kɔnli laga paara yinre censaga* ki ni, nakoma wa ki punɔgo na, ⁴ki fɔ wi daga mbe kari ki yaayogo ki ni wa filisaga paraga go* ki yɔn na, mbege wɔ yarikanga Yawe Yenɲele li yeri wa censaga paraga go* ki yege. Na wii ko pye, pa wi yaa la jate wì kapege pye ma yaraga nga yinwege na ka kasanwa wo, ki kologo si ma. Pe yaa wi purɔ mboo wɔ wa Izirayeli gbogolomɔ woolo pe sɔɔwɔ. ⁵Ki ŋgasele li yaa ti Izirayeli woolo pe se kaa pe saara yaayoro ti kuun wa wasege ki ni, ɛɛn fɔ, pe yaa la paan ti ni saraga wɔfɔ* wi kɔrɔɔ wa filisaga paraga go ki yɔn

na, mbaa ti woo Yawe Yenɲele li yeri nayinme saara*. ⁶Kona saraga wɔfɔ wi yaa yaayogo ki kasanwa pa yanragi Yawe Yenɲele li saraga wɔsaga* ki na, wa filisaga paraga go ki yɔn na. Ko punɔgo na, wi yaa yanlaga ki sogo wa ki saraga wɔsaga ki na, ko nga ki nuwɔ taan pi yen ma Yawe Yenɲele li ndanla we. ⁷Kiga pye ma, sikapene yanlele mbele Izirayeli woolo pè gbegele yarisunndo na nanjara piin nari gbogo, ma je we Fɔ* wi na, pe se kaa saara woo ti yeri naa. Ki yen ŋgasele na li yen kɔsaga fu yoro naa ye setirige piile mbele fuun pe yaa ka yiri ye kan.

⁸«Na Izirayeli woo nakoma pe nambanɲa wa kaa jaa mbe saraga sogowogo* wɔ, nakoma saraga* ka yege, ⁹wi daga mbe pan yaayogo ki ni wa filisaga paraga go ki yɔn na, mbege wɔ saraga Yawe Yenɲele li yeri. Na wi sigi pye ma, wi daga poo purɔ poo wɔ Izirayeli gbogolomɔ woolo pe sɔɔwɔ.

¹⁰«Na Izirayeli woo nakoma nambanɲa wa ka kasanwa ka, ki kasanwa pi yen yege o yege, mi ɲa Yenɲele mi yaa yiri wi kɔrɔɔ, mboo purɔ mboo wɔ wa wi woolo pe sɔɔwɔ†. ¹¹Katugu yaraga nga fuun ki da, pa ki yinwege ki yen wa ki kasanwa pi ni. Yawe Yenɲele ligi kono kan ye yeri, jango yaa kapere ti kala yagawa ja kapyege ki piin pi ni, wa saraga wɔsaga ki na ye yee kan. Kasanwa pi ma ti

†16.29-34: Levi 26.32; Nɔmbu 29.7-11.

†17.10: Zhene 9.4; Levi 7.26-27; Dete 12.16-23; 15.23.

lere wi ma kapere kala yagawa ta, katugu pa yinwege ki yen wa pi ni†. ¹²Ko kala ki ti m̃gi yo Izirayeli woolo pe kan f̃: «Ye ni, wa kpe ka ka kasanwa ka, nambanmbala mbele pe yen ma cen laga ye s̃g̃ɔwɔ, wa kpe ka ka kasanwa ka.»

¹³«Na Izirayeli woo nakoma pe nambaña wa ka kari yanrisaga mbe woñgbɔ nakoma sannjele gbo, a k̃i pye kara nda ti yen kaworo to ta, wi yaa ki yaraga ki k̃nli mbege kasanwa pi wo tara, mbe tara ta tege mboo t̃n. ¹⁴Yaraga nga fuun k̃i da ma pye yinwege na, pa ki yinwege ki yen wa ki kasanwa pi ni. Ko kala ki ti Yawe Yeñjele l̃gi yo yoro Izirayeli woolo ye kan f̃: «Yaga ka yaraga nga fuun k̃i da ka kasanwa ka; katugu ki yinwege ki yen wa ki kasanwa pi ni. Na lere ɲa fuun ka kasanwa ka, wi daga poo pur̃ɔ poo wɔ Izirayeli woolo pe s̃g̃ɔwɔ.»

¹⁵«Lere o lere, wi yen Izirayeli tara pỹo o, nakoma nambaña o, na wa ka yarikugo nakoma woñgbɔ ɲa cenge gbo wa kara ka, wi yaa wi yarip̃ɔɔ ti jogo, mbe woli; ɛen f̃, wi yaa pye fỹɔngɔ* ni f̃ sa gb̃n ki ỹñl̃ɔk̃ɔg̃ɔ. Ko puñgo na, wi yaa pye fỹɔngɔ fu*. ¹⁶Ɛen f̃, na ki f̃ wiga je wi suu yarip̃ɔɔ ti jogo, wii si woli, wi yaa wi kapege ki go kala li ɛ.»

Fỹɔnr̃ɔ kala na naja naa jele si daga mbe pye

18 ¹Yawe Yeñjele làa para Moyisi wi ni ma yo ²wigi senre nda ti yo Izirayeli* woolo pe kan f̃:

«Muwi mi yen Yawe Yeñjele, ye Yeñjele le. ³Ezhipiti tara nda yàa pye ma cen wa ti ni, kagala ɲgele ti woolo pàa pye na piin, yaga kaa ke piin. Mila kee ye ni wa Kana tara nda ni, kagala ɲgele pe yen na piin wa, yaga ka saa ke piin. Yaga ka saa tanri ki tara woolo pe kal̃gele ke na. ⁴Yaa tanri na kak̃ñndeg̃eñgele koro naa na ɲgasegele ke na; katugu muwi mi yen Yawe Yeñjele, ye Yeñjele le.

⁵«Yaa tanri na kak̃ñndeg̃eñgele naa na ɲgasegele ke na. Lere ɲa kaa tanri ke na, wi yaa yinwege ta ke fañga na. Muwi mi yen Yawe Yeñjele le†.

⁶«Yoro Izirayeli woolo wa kpe si daga mbe sinle wi go lere ni. Muwi mi yen Yawe Yeñjele le.

⁷«Maga k̃ɔn to wi tifaga mbe sinle ma yeera ño wi ni. Kiga pye ma, m̃ɔ ño wi tifaga fun; katugu ma ño wi.

⁸«Maga ka sinle ma to j̃ɔ wa yege ni; kiga pye ma, m̃ɔ to wi tifaga†.

⁹«Ma ñj̃ɔ nakoma ma j̃ñl̃ɔ sumboro ɲa wi yen to nuñgba ma ni, nakoma ño nuñgba ma ni, a

†17.11: Ebu 9.22.

†18.5: Nehe 9.29; Eze 18.9; 20.11-13; Luki 10.28; Or̃mu 10.5; Gala 3.12.

†18.8: Zhene 35.22; Levi 20.11; Dete 22.30; 27.20.

pòo koro wa ye go, nakoma go ka yege ni, maga ka sinle wi ni†.

¹⁰ «Maga ka sinle ma pishyenwoo ni, ko kɔɔ wo yen ma pinambyo wi sumborombyo nakoma ma sumborombyo wi sumborombyo ni; kiga pye ma, ma yaa ma yee tifaga.

¹¹ «Maga ka sinle ma to jo wa yege sumborombyo ni; katugu wi yen ma to wi sumborombyo, ma pye ma njo nakoma ma jonlo sumboro.

¹² «Maga ka sinle ma to wi nɔsepyo sumboro wa ni; katugu wi yen ma to wi go lere.

¹³ «Maga ka sinle ma nɔ wi nɔsepyo sumboro wa ni; katugu wi yen ma nɔ wi go lere.

¹⁴ «Maga kɔɔn to wi nɔsepyo lenaŋa wa tifaga mbe sinle wi jo wi ni; katugu wi yen ma nije†.

¹⁵ «Maga ka sinle ma pinambyo wa jo ni; katugu wi yen ma pijo, maga ka sinle wi ni†.

¹⁶ «Maga ka sinle ma nɔsepyo lenaŋa wa jo ni; kiga pye ma, ma yaa ma nɔsepyo lenaŋa wi tifaga†.

¹⁷ «Maga ka sinle jele wa ni, mbe sinle wi sumborombyo ni. Maga

ka sinle ki jele wi pishyenwoo ŋa wi yen jele wa ni, ko kɔɔ wo yen wi pinambyo wo sumborombyo nakoma wi sumborombyo wo sumborombyo ni; katugu pe yen ki jele wi go leele. Ki kala li yen katijaanga†.

¹⁸ «Maga kɔɔn jo wi nɔsepyo sumboro wa pɔri ma jo mbe sinle wi ni, mbe njɔfo wi ta yinwege na; katugu ki mbe ya yenjara yirige njo wo naa jonlo pe sɔɔwɔ.

¹⁹ «Maga ka sinle jele wa ni wi jogosanga wi ni; katugu wi yen fyɔngɔ* ni†.

²⁰ «Maga ka sinle ma lewee yenle wa jo ni, mbɔɔn yee tege fyɔngɔ ni wi ni†.

²¹ «Maga kɔɔn piile wa wɔ saraga* mboo kan yarisunngo Molɔki† ki yeri; kiga pye ma, ma yaa na mege ki tifaga†. Muwi mi yen Yawe Yenŋele le.

²² «Maga ka sinle ma nana yenle ni paa yege ŋga na pe ma sinle jele ni. Ki kala li yen katijaanga†.

²³ «Maga ka sinle yaayogo ni mbɔɔn yee tege fyɔngɔ ni ki ni. Jele si daga mboo yee kan yaayogo yeri

†18.9: Levi 20.17; Dete 27.22.

†18.12-14: Levi 20.19-20.

†18.15: Levi 20.12.

†18.16: Levi 20.21.

†18.17: Levi 20.14; Dete 27.23.

†18.19: Levi 20.18.

†18.20: Levi 20.10.

†18.21: Molɔki wila pye Kana tara fenne pe yarisunngo ko ka. Eburuye senre ti ni Molɔki mege ki kɔɔ wi mbe ya logo fo wunluwo nakoma ŋa wi maa fere kala piin.

†18.21: Levi 20.1-5.

†18.22: Levi 20.13; Orɔmu 1.27.

ki sinle wi ni; ki kapyege ki yen kala na li yen ma piri†.

²⁴«Yaga ka ki kagala ngele la kpe pye mbe ye yee tege fyongɔ ni, katugu cengele ngele mi yaa ke woolo pe purɔ wa ye yege, ki kagala ngele koro pe maa piin, ma pe yee tege fyongɔ ni. ²⁵Pe tara ti ni fuun ti yen fyongɔ ni ki kagala ke kala na. Ko ki ti mi yaa jolɔɔ wa wa tara ti ni pe mbasinme pi kala na. Ki tara ti je ti woolo pe na.

²⁶«Ki kala na, yoro Izirayeli tara piile naa nambannjeenle mbele pe yen laga ye sɔɔwɔ, yaa tanri na ngasegele koro naa na kakɔndegengele ke na. Yaga ka ki katijangara ta kpe pye. ²⁷Leele mbele paa pye ma cen wa ki tara ti ni ye yege, paa pye na ki katijangara ti piin ma tara ti tege fyongɔ ni. ²⁸Yoro wo na, yaga kari tege fyongɔ ni naa, jango tiga ka je ye na paa yege nga na mbele paa pye ma cen wa ti ni ye yege tila je pe na we. ²⁹Leele mbele fuun pe yaa kaa ki katijangara nda ta piin, pe yaa ka pe purɔ mbe pe wɔ wi woolo pe sɔɔwɔ.

³⁰«Senre nda fuun mɛ yo ye kan, yeri le yaa tanri ti na. Katijangara nda paa keli na piin wa tara ti ni na ye fa pan, yaga kaa ta kpe piin, jango mbe ye yee tege fyongɔ ni ti pyewe pi kala na. Muwi mi yen Yawe Yenjele, ye Yenjele le.»

Yenjele laa jaa paa li gbogo yege nga na

19¹Yawe Yenjele laa para Moyisi wi ni ma yo ²wigi senre nda ti yo Izirayeli* gbogolomɔ woolo pe kan wi pe pye fɔ:

«Ye pye kpoyi*, katugu mi na Yawe Yenjele, ye Yenjele le, mi yen kpoyi†.

³«Ye ni fuun nungba nungba yaa ye teele naa ye neele pe gbogo, yaa na cenpilige* ki cen. Muwi mi yen Yawe Yenjele, ye Yenjele le†.

⁴«Yaga kaa yarisunndo ti gbogo, yaga ka tugurɔn yan mbe yarisunndo gbegele ye yee kan. Muwi mi yen Yawe Yenjele, ye Yenjele le†.

⁵«Na ye kaa nayinme saraga* woo mi na Yawe Yenjele na yeri, ye yaa ki wɔ mbe yala ki wolomɔ pi ni jango mbe yenle ki na. ⁶Ye mbe ya mbe saraga* kara ti ka saraga ki wɔpilige ki ni nakoma ki goto; nda ka koro sa gbɔn pilige taanri wogo ki na, yeri sogo. ⁷Pilige taanri wogo ki na, na lere wa ka ki kara ta ka, ki saraga ki yaa pye fyongɔ* yaraga, ki se yigi. ⁸Lere na ka ta ka, wi yaa wi kapege ki go kala li le, katugu yaraga nga ki le mi na Yawe Yenjele na kee, wigi tege fyongɔ ni. Wi daga poo purɔ poo wɔ wi woolo pe sɔɔwɔ.

†18.23: Eki 22.19; Levi 20.15-16; Dete 27.21.

†19.2: Levi 11.44-45; 1 Pye 1.16.

†19.3: Eki 20.8-12; Dete 5.12,16.

†19.4: Levi 26.1; Eki 20.23; 34.17; Dete 17.25.

⁹ «Na yaga ka saa ye yarilire ti koon wa ye tara sanga na ni, kerefo wiga ka yarilire ti kon mbe gbón wa kere kongó ki na. Laga nga wi kon, shegele ngele kè toori wa, wiga ka songoro mbe sa ke wulo. ¹⁰ Ki pyelomɔ nungba pi na, ye ɛɛzen* pire ti congolo, ye se ka songoro wa ye ɛɛzen keere ti ni mbe sa shashara nda ti koro wa ti co konaa mbe pire nda ti toori tara ti wulo. Ye yaa to yaga fyɔnwɔ fenne naa nambanmbala pe kan peri wulo. Muwi mi yen Yawe Yenɛɛle, ye Yenɛɛle le†.

¹¹ «Yaga kaa yuun, yaga kaa finlele, yaga kaa ye yee fanla†. ¹² Yaga ka wugu na mege ki na, katugu na yaga ki pye ma, ye yaa mi na ye Yenɛɛle na mege ki tifaga. Muwi mi yen Yawe Yenɛɛle le†.

¹³ «Maga kaga yerege ma lewee yenle wa na, mbaa nii wi go na. Maga ka yu. Maga koon tunmbyee wi sara wi yaga wa ma yee yeri sa gbón ki goto†. ¹⁴ Maga ka nungbojili wa tegele. Maga ka yaraga ka tege fyoon wa yee, nga wi mbe kurugo ki na. Eɛn fo, yaa fye na yee. Muwi mi yen Yawe Yenɛɛle le†.

¹⁵ «Yaga ka kambasinge pye kiti konkala la ni. Maga ka fyɔnwɔ fo wi mbonro lere wa na wi fyɔnwɔ pi kala na; maga si ka legboɔ wi mbonro lere wa na wi legboɔɔwɔ pi kala na. Eɛn fo, maa ma lewee yeenle pe kiti wi koon maa yala nga ki yen ma sin ki ni†. ¹⁶ Maga kaa ye woolo pe mege jogo la toro; maga ka yagbolo sereya yo mbe taga ma lewee yenle na mbe ti poo gbo. Muwi mi yen Yawe Yenɛɛle le.

¹⁷ «Maga ka ma lewee yenle wa panra wa ma nawa. Eɛn fo, ma daga mboo yeri ngbanga wi kapyee ki na, jango kiga ka pye kapege ma go na wi kala na†. ¹⁸ Maga ka kayanga wo ma ye, maga si ka gbu tege ma nawa ma lewee yenle wi ni. Eɛn fo, ma lewee yenle wi daga mboon ndanla paa yee nga na mɔo yee ndanla. Muwi mi yen Yawe Yenɛɛle le†.

¹⁹ «Yaa tanri na ngasegele ke na. Maga ka ti ma yaayoro ti cenle shyen, nana naa jele, mbe lugu ti yee na. Maga ka yariluguro cenle shyen lugu wa kere nungba ti ni.

†19.9-10: Levi 23.22; Dete 24.19-22.

†19.11: Eki 20.15-16; Dete 5.19-20.

†19.12: Eki 20.7; Dete 5.17; Mati 5.33.

†19.13: Dete 24.14-15.

†19.14: Dete 27.18.

†19.15: Eki 23.6-8; Dete 16.19.

†19.17: Mati 18.15.

†19.18: Mati 5.43; 19.19; 22.39; Maki 12.31; Luki 10.27; Orɔmu 13.9; Gala 5.14; Zhaki 2.8.

Maga ka yaripɔɔ le nga pè ti jese cènle shyen ni†.

²⁰ «Na nana wa ka sinle kuloɔ wa ni, na pè kan nana wa yege yeri, ki pye pe fa kuloɔ wi go sho, wi fa si wɔ wa kulowo pi ni, na wì sinle wi ni, wi yaa tɔnɔɔ yaara ti wɔ. Eɛn fɔ, pee daga mbe pe gbo, katugu jele wi fa wɔ wa kulowo pi ni gben. ²¹ Ki nana wi yaa pan simbapɔɔ ni wa filisaga paraga go* ki yɔn na, wi kapege nga wì pye ki kala na, mboo wɔ Yawe Yɛnɛle li yeri saraga nga pe ma wɔ mbe kajɔɔɔ gbegele. ²² Saraga wɔfɔ* wi yaa kapere kala yagawa ja kapyege ki pye ki nana wi kan, kapege nga wì pye ki kala na, Yawe Yɛnɛle li yege sɔɔwɔ, kapere kala yagawa ja simbapɔɔ wi ni; pa wi kapere ti yaa kala yaga wi na.

²³ «Na yaga ka sa ye wa Kana tara ti ni, mbe tire nda ti maa seni ti cènle pyew ta lugu, yegele kongbanɔɔgala taanri ke ni, pire nda ti yaa sɛ, ye yaa la to jate fyɔnɔɔ ni. Yaga ka ta ka. ²⁴ Yele tijere wolo li na, tige pire nda fuun sɛ, ye yaa ti le mi na Yawe Yɛnɛle na kɛɛ feti wa

nɔɔɔ mbanla sɔn. ²⁵ Yele kangurugo wolo li na, ye yaa lari pire ti kaa. Na ye kaa ki piin ma, pa ye tire ti yaa la seni legere legere. Muwi mi yɛn Yawe Yɛnɛle, ye Yɛnɛle le.

²⁶ «Yaga ka yaraga ka kara ka wa laga nga pège kasanwa pi wo†. Yaga kaa kajenme piin, yaga si kaa jele†. ²⁷ Yaga kaa ye yinre ti nɔɔɔ woo. Yaga si kaa ye siyɔ wi kanɔɔgala ti kunlu. ²⁸ Yaga ka ye witige laga ka kɔɔnɔ kɔɔnɔ mbege naga fɔ ye yɛn na kunwɔ gbele. Yaga si ka njelewe gbɔn ye witige laga ka na. Muwi mi yɛn Yawe Yɛnɛle le†.

²⁹ «Yaga ka ye sumborombiile pe le nanjara ni mbe pe tifaga†, jango leele paga ka ye kɛɛnre lime pi ni laga tara ti ni fuun ti ni. ³⁰ Yaa na cɛnpilige ki cɛɛn, yaa na cɛnsaga paraga go* ki jate. Muwi mi yɛn Yawe Yɛnɛle le†.

³¹ «Yaga kaa kee kuulo yewefenne pe kɔɔɔɔ saa pe yewe konaa jelefenne pe kɔɔɔɔ saa jele pe yeri; katugu ki yaa ye tege fyɔnɔɔ ni. Muwi mi yɛn Yawe Yɛnɛle, ye Yɛnɛle le†.

†19.19: Dete 22.9-11.

†19.26: Laga nga ki yo fɔ: *Yaga ka yaraga ka kara ka wa laga nga pège kasanwa pi wo*, seweɛle pele ni pège yɔnɔɔɔ ma yo fɔ: Yaga ka kara ka ti kasanwa pi ni (Zhene 9.4; Levi 7.26-27; 17.10-14; Dete 12.16,23; 15.23; 18.10; 1 Sami 14.32).

†19.26: Wunlunana Sawuli wila saa jele wa yewe na wila pye na kajenme piin (1 Sami 28.4-25).

†19.27-28: Levi 21.5; Dete 14.1.

†19.29: Kila pye faa leele pele la pye na pe sumborombiile nii nanjara ni na yarisunndo ta yege gbogo (Zhene 38.14-26; Dete 28.18).

†19.30: Dete 26.2.

†19.31: Dete 18.11; 1 Sami 28.3; 2 Wunlu 23.4; Eza 8.19.

³² «Ma daga mbaa yinrigi la fōli leleṅgbaara ti yege sɔgɔwɔ lari gbogo. Pa ma yaa laga piin ma mbaa mi ŋa ma Yenṅele na gbogo. Muwi mi yen Yawe Yenṅele le.

³³ «Na nambanṅa wa ka sa cɛn wa ye tara, yaga kaa tege mbaa nii wi go na. ³⁴ Eɛn fō, yoo yigi paa ye tara pyɔ yen. Wi daga mbe ye ndanla paa yege ŋa na ye yen ma ye yee ndanla we, katugu yoro fun yaa pye nambanmbala wa Ezhipiti tara. Muwi mi yen Yawe Yenṅele, ye Yenṅele le†.

³⁵ «Yaga ka kambasinṅge pye kiti kɔnkala ni, nakoma mɛtɛrɛ wogo na, nakoma culo* wogo na, nakoma tiwiyaraga wogo na. ³⁶ Yaa taanla culo ŋa wì yala wo ni, naa puwakuru ŋa wì yala konaa litiri ŋa wì yala wo ni. Muwi mi yen Yawe Yenṅele, ye Yenṅele na lāa ye yirige wa Ezhipiti tara†.

³⁷ «Yaa tanri na ṅgasegele naa na kakɔndɛḡɛṅgele ke ni fuun ke na, yaa ke piin. Muwi mi yen Yawe Yenṅele le.»

Yenṅele lì je yarisunndo ti gbɔgɔwɔ pi na

20 ¹ Yawe Yenṅele lāa para Moyisi wi ni ma yo ² wigi sɛnrɛ nda ti yo Izirayeli* woolo pe kan fō:

«Na Izirayeli woo nakoma nambanmbala mbele pe yen ma cɛn wa pe sɔgɔwɔ, wa ka wi pyɔ wɔ saraga* yarisunṅgo Molɔki ki yeri,

ki daga pege fō wi gbo. Tara woolo sanmbala pe yaa wi wa sinndɛɛrɛ ni mboo gbo. ³ Mi jate mi yaa yiri ki lerefō wi kɔrɔgɔ mboo purɔ mboo wɔ Izirayeli woolo sanmbala pe sɔgɔwɔ, katugu wūu piile wa wɔ saraga Molɔki yeri mala censaga paraga go* ki tege fyɔṅgɔ* ni konaa mi yen kpoyi* yege ŋa na maga tifaga. ⁴ Tara woolo na paga yengele tɔn ki kapyege ki na, mbaa ki piin ndɛɛ ŋa ki naja wila piin pe woro naga yaan, na pe suu gbo, ⁵ pa kona mi jate mi yaa yiri ki naja wo naa wi go woolo pe kɔrɔgɔ konaa mbele fuun pe yaa taga wi na, mbaa nanjara piin, mbaa Molɔki wi gbogo pe kɔrɔgɔ, mbe pe purɔ mbe pe wɔ Izirayeli woolo sanmbala pe sɔgɔwɔ.

⁶ «Na lere wa ka kari kuulo yewefenne naa jefɛfenne pe kɔrɔgɔ sa jele pe yeri mbe yee tege fyɔṅgɔ ni, mi yaa yiri ki fō wi kɔrɔgɔ mboo purɔ mboo wɔ wi woolo pe sɔgɔwɔ.

⁷ «Ye ye yee pye kpoyi, ye ta ye pye leele mbele pe yen kpoyi, katugu muwi mi yen Yawe Yenṅele, ye Yenṅele le.

Yenṅele lì je nandara naa jatara ti na

⁸ «Yanla ṅgasegele ke yigi jenge yaa tanri ke na. Muwi mi yen Yawe Yenṅele na lì ye wɔ ye pye cɛnlɛ na li yen kpoyi.

⁹ «Lere o lere kaa to nakoma wi nɔ danga, wi daga poo gbo. Wi yaa

†19.33-34: Eki 22.21; Dete 24.17-18; 27.19.

†19.35-36: Dete 25.13-16; Yomi 20.10; Eze 45.10.

wi kunwɔ pi go kala li le, katugu wùu to nakoma wi nɔ wi danga†.

¹⁰ «Na naɲa wa ka wi naɲa yenle wa jɔ ta, pe yaa ki jataa wo naa ki nandaa wi ni pe shyen pe gbo†.

¹¹ «Na naɲa wa ka sinle wi to jɔ wa ni mboo to wi tifaga, ki daga pege naɲa wo naa ki jele wi ni pe gbo. Pe yaa si pe kunwɔ pi go kala li le†.

¹² «Na naɲa wa ka sinle wi piɲɔ ni, ki daga pe pe shyen pe gbo; katugu pè kala pye na li yen ma piri. Pe yaa pe kunwɔ pi go kala li le†.

¹³ «Na naɲa wa ka sinle wi naɲa yenle ni paa yege nga na pe ma sinle jele ni, ki daga pe pe shyen pe gbo; katugu pè katijaanga pye, pe yaa pe kunwɔ pi go kala li le†.

¹⁴ «Na naɲa wa ka sumboro wa naa wi nɔ pɔri wi jeele, ki fɔ wi katijaanga pye. Ki daga pe ki naɲa wo naa jeele shyen pe sogo weele. Pa kona ki kapege nga ki cenle li se la piin laga ye sɔgɔwɔ†.

¹⁵ «Na naɲa wa ka sinle yaayogo ni, ki daga poo gbo mbe yaayogo ki gbo fun.

¹⁶ «Na jele wa kaa yeɛ kan yaayogo yeri ki sinle wi ni, yoo gbo

ye yaayogo ki gbo. Ki daga ye pe shyen pe gbo. Pe yaa pe kunwɔ pi go kala li le†.

¹⁷ «Na naɲa wa kaa jɔnɔ sumboro pɔri wi jɔ, ɲa wi yen wi to seyenle nakoma wi nɔ seyenle, na paga sinle pe yeɛ ni, pè fere kala pye pe yeɛ ni. Pe yaa pe shyen pe purɔ ca woolo sanmbala pe yege na. Katugu ki naɲa wì sinle wi to seyenle jele nakoma wi nɔ seyenle sumboro ni. Pe yaa ki kambasingge ki go kala li le†.

¹⁸ «Na naɲa wa ka sinle jele ɲa wi yen na jogo wa ni, pe yaa pe shyen pe purɔ mbe pe wɔ Izirayeli woolo pe sɔgɔwɔ, katugu pe shyen pè yo ma fili ki na ma jele wi kasanwa yirisaga ki yenge†.

¹⁹ «Maga ka sinle ma nɔ wi nɔsepyɔ sumboro ni, nakoma ma to wi nɔsepyɔ sumboro ni. Na naɲa wa ka sinle wi go lere wa ni, pe shyen pe yaa pe kambasingge ki go kala li le.

²⁰ «Na naɲa wa ka sinle wi to wi nɔsepyɔ lenaɲa wa jɔ ni, kona wùu to wi nɔsepyɔ lenaɲa wi tifaga. Ki naɲa wo naa ki jele wi ni pe yaa pe

†20.9: Eki 21.17; Mati 15.4; Maki 7.10.

†20.10: Eki 20.14; Levi 18.20; Dete 5.18.

†20.11: Levi 18.8; Dete 22.30; 27.20.

†20.12: Levi 18.15.

†20.13: Levi 18.22.

†20.14: Levi 18.17; Dete 27.23.

†20.15-16: Eki 22.19; Levi 18.23; Dete 27.21.

†20.17: Levi 18.9; Dete 27.22.

†20.18: Levi 18.19.

kapege ki go kala li le. Pe yaa ku pe se piile se†.

²¹ «Na naŋa wa ka wi nɔsepyo lenaŋa wa ɔ le mboo pye wi ɔ, kona wi fyɔngɔ kala pye, ma wi nɔsepyo lenaŋa wi tifaga. Pe yaa ku piile fu†.

²² «Na ŋgasegele naa na kakɔndɛgɛŋgele ŋgele fuun mɪ yo ye kan, ye ke le yaa tanri ke na. Pa kona tara nda mi yen na kee ye ni ye sa cɛn wa ti ni, ti se je ye na.

²³ Tara woolo mbele mi yaa purɔ mbe yirige wa ye yege, yaga ka saa tanri pe kalegele ke na; katugu ki tara woolo ko kagala koro paa pye na piin, a pe kala lilan mben. ²⁴ A mɪ sigi yo ye kan fɔ:

Yoro ye yaa pe tara ti ta kɔrɔgɔ.

Mi yaa ti kan ye yeri ti pye ye woro.

Ki tara tori nɔnɔ naa senrege ti yen na fuun wa ti ni†.

Muwi mi yen Yawe Yenŋele, ye Yenŋele le. Muwi mɪ ye wɔ ma ye tege ye ye tara woolo sanmbala pe ni. ²⁵ Ki kala na, ye daga mbe yaayoro nda ti yen fyɔngɔ fu ti jɛn mberi wɔ nda ti yen fyɔngɔ ni ti ni, mbe sannjere nda ti yen fyɔngɔ fu ti jɛn mberi wɔ nda ti yen fyɔngɔ ni ti ni. Yoro jate yaga ka jiri yaayoro nda ti yen fyɔngɔ ni ta na, naa sannjere nda ti yen fyɔngɔ ni konaa yangala jegele jegele ŋgele ke maa

fulolo tara ti na, ma pye fyɔngɔ ni la na, mbe ye ye tege fyɔngɔ ni fun. Migi yaara ti wɔ ti ye ni maga naga ye na, jango ye nda ti yen fyɔngɔ ni ti jɛn.

²⁶ «Ye pye kpoyi na kan, katugu mi ŋa Yawe Yenŋele, mi yen kpoyi. Mɪ ye wɔ tara woolo sanmbala pe sɔgɔwɔ ma ye tege ye ye, jango ye pye na woolo.

²⁷ «Na naŋa nakoma jele wa ka pye jelefɔ, mbaa kuulo pe yewe, nakoma mbaa kajɛnmɛ piin, wi daga poo gbo. Pe yaa wi wa sinndeere ni mboo gbo. Wi yaa wi kunwɔ pi go kala li le wi ye†.»

Ŋgasegele ŋgele kɛ tege saraga wɔfenne pe wogo na

21 ¹ Yawe Yenŋele laa Moyisi wi pye fɔ: «Ki senre nda ti yo saraga wɔfenne* pe kan, Arɔn* wi pinambiile wele, ma pe pye fɔ:

«Saraga wɔfɔ wa si daga mbe jiri wi sege woo wa gboo na mboo ye tege fyɔngɔ* ni, ² kaawɔ wi go woo wo wa: Wi nɔ, naa wi to, naa wi pinambyɔ, naa wi sumborombyɔ, naa wi nɔsepyo lenaŋa ³ konaa wi nɔsepyo sumboro ŋa wi fa pɔri naŋa yeri. Wi mbe ya jiri poro wa gboo na, mboo ye tege fyɔngɔ ni; katugu wi fa pye naŋa wa ɔ gben. ⁴ Saraga wɔfɔ wo wi yen to wi woolo pe sɔgɔwɔ. Wii daga mboo ye tege

†20.19-20: Levi 18.12-14.

†20.21: Levi 18.16.

†20.24: Eki 3.8.

†20.27: 1 Sami 28.4-25.

fyɔngɔ ni†, wi yen kpoyi* yege nga na mbege jɔgɔ†.

⁵«Saraga wɔfenne pee daga mbe pe yinre ti lara ta kulu kulu, nakoma mbe pe siyɔ wi kanngara ti kulu; pee si daga mbe pe witire lara ta kɔɔnɔ kɔɔnɔ mbege naga fɔ kunwɔ to pe na† ⁶Pe daga mbe pye kpoyi pe Yenɲele li kan. Pee daga mbe pe Yenɲele li mege ki jɔgɔ, katugu poro pe maa saara ti woo Yawe Yenɲele li yeri, to nda ti yen li yaakara nda pe ma sogo we. Ki kala na pe daga mbe pye kpoyi.

⁷«Saraga wɔfɔ wii daga mbe nanjaa pɔri wi jɔ, nakoma sumboro ɲa wɔ jɔgɔ, nakoma jele ɲa wi pɔɔ wuu wa, katugu saraga wɔfɔ pyew wi yen kpoyi wi Yenɲele li kan. ⁸Yaa saraga wɔfɔ wi jate wi yen kpoyi, katugu wo wi maa ye Yenɲele li yaakara ti kaan li yeri saraga*. Wi daga mbe pye kpoyi ye yege na; katugu mi yen kpoyi, mi ɲa Yawe Yenɲele na li yen na ye piin kpoyi we.

⁹«Na saraga wɔfɔ wa sumborombyɔ kaa nanjara piin mboo yee tifaga, kona wi to wo wɔ tifaga. Ki daga pege sumboro wi sogo wee.

¹⁰«Saraga wɔfɔ ɲa wi yen saraga wɔfenne sanmbala pe go na, wo ɲa paa sinme mba pe ma wo yaraga na mbege le Yenɲele kee pa wo wa wi

go ki na, maa tege wi ye Yenɲele kan, a wila yaripɔɔ nda ti tege ti ye li kan ti nii, wii daga mboo go ki yaga sagara, wii si daga mboo yaripɔɔ ti walagi mbege naga fɔ wi yen na kunwɔ gbele. ¹¹Wiga ka fulo gboo tanla, wiga si kaa yee tege fyɔngɔ ni, ali wi to nakoma wi nɔ wɔ ku o. ¹²Wi se ka yiri wa laga kpoyi* ki ni, jango wiga ka wi Yenɲele li censaga paraga go* ki tege fyɔngɔ ni; katugu sinme mba pe ma wo yaraga na mbege le Yenɲele kee paa pa wo wi na, maa tege na tunngo ki na. Muwi mi yen Yawe Yenɲele le.

¹³«Saraga wɔfenne to* wi daga mbe sumboro ɲa wi fa nanja kala jen wo wa pɔri wi jɔ. ¹⁴Wiga ka nangunjo pɔri wi jɔ, nakoma jele ɲa wi pɔɔ wi wa, nakoma jele ɲa wila jɔgɔ, nakoma jele ɲa wila nanjara piin. Een fɔ, wi daga mboo jɔ wi le wa saraga wɔfenne sege ki ni, wi pye sumboro ɲa wi fa nanja kala jen; ¹⁵jango wiga ka setirige piile pele le wa wi sege ki ni, mbele pe yen fyɔngɔ ni; katugu mi ɲa Yawe Yenɲele, muu wɔ maa tege wi ye na yee kan.»

¹⁶«Yawe Yenɲele laa para Moyisi wi ni ma yo ¹⁷wigi senre nda ti yo Arɔn wi kan fɔ: «Mbele fuun pe yaa ka yiri pungo na, wa ma setirige piile pe ni, nanja ɲa fuun ka ka pye so ni wi witige laga ka na, wi se

†21.4: ɲga ki yo fɔ: *Wii daga mboo yee tege fyɔngɔ ni*, seweele pele ni ki yɔnɔgɔ wa ma yo fɔ: *Wii daga mboo yee tege fyɔngɔ ni wi nafenne wa gboo ni*.

†21.4: ɲga ki yo fɔ: *Wi yen kpoyi yege nga na mbege jɔgɔ*, seweele pele ni ki yɔnɔgɔ wa ma yo fɔ: *Ki fɔ wi yen kpoyi yege nga na mbege jɔgɔ*.

†21.5: Levi 19.27-28; Dete 14.1.

ka fulo wa saraga wosaga* ki tanla mboo Yenjele li yaakara ti kan li yeri. ¹⁸Naŋa ŋa fuun wi yen so ni wi witige laga ka na, wa kpe si daga mbege tunngo ki pye. Ko koro wo yen fyoon, naa jejogolofa, naa ŋa wi yege cenwe pi jogo wi na, naa ŋa wi witige laga ka wa ki yonlo, ¹⁹naa naŋa ŋa wi jele nakoma wi kee kaw wi na, ²⁰naa punguno fo, naa ŋa wi pongo, naa ŋa wi yenle li fi wi na, naa ŋa yama yen wi witige selege ki na konaa naŋa ŋa pe san*. ²¹Ma setirige pyo ŋa ki so ŋa wa yen wi na, wo wa si daga mbe fulo wa saraga wosaga ki tanla, mbe saara nda pe ma sogo ta wo Yawe Yenjele li yeri. So ŋa wi yen wi na wi kala na, wiga ka fulo wa mboo Yenjele li yaakara ti kan li yeri. ²²Wi mbe ya mbaa wi Yenjele li yaakara ti kaa, to ti yen yarikanra nda ti yen kpoyi konaa nda ti yen jende kpoyi. ²³Een fo, so ŋa wi yen wi na wi kala na, wii daga mbe fulo wa paraga ŋga pe po ma censaga paraga go ki kon shyen ki tanla, wii daga mbe yongo saraga wosaga ki tanla. Wii daga mbanla censaga paraga go ki tege fyongo ni, katugu muwi mi yen Yawe Yenjele na li maa saraga wofenne pe piin kpoyi na yee kan.»

²⁴A Moyisi wi sigi senre ti yo Aron naa wi pinambiile konaa Izirayeli* woolo sanmbala pe ni fuun pe kan.

Ŋgasegele ngele kè tege saraga yaakara wogo ki na

22 ¹Yawe Yenjele laa para Moyisi wi ni ma yo fo: ²«Para Aron* wi pinambiile pe ni, ma pe pye fo pe pe yee yingiwe jen yarikanra nda ti tege ti ye ti wogo na, to nda Izirayeli* woolo pe maa paan ti ni na kan we, jango na mege ki yen kpoyi* yege ŋga na, paga kaga tege fyongo* ni. Muwi mi yen Yawe Yenjele le. ³Ki yo pe kan naa fo:

«Pe setirige piile mbele fuun pe yaa ka yiri pungo na, na naŋa wa ka ka pye fyongo ni wa pe ni, mbe si fulo yarikanra nda ti tege ti ye na kan ti tanla, to nda Izirayeli woolo pe maa paan ti ni na kan, pe yaa wo puro mboo yirige wa na yege sogowa. Muwi mi yen Yawe Yenjele le. ⁴Aron setirige piile pe ni, saraga wofa* ŋa fuun yayenwe* ka to wi na nakoma fyominge, wo wa si daga mbe yarikanra nda ti tege ti ye na kan ta ka, fo wi ka sa pye fyongo fu. Ŋa ka jiri gboo na mboo yee tege fyongo ni, naa ŋa wi nama tonmo pi wo wi na, wo wa si daga mbe ta ka fun; ⁵naa ŋa ka jiri yangala jengele jengele ngele ke maa fulolo tara ti na la na, koro ngele ke ma lere tege fyongo ni we, konaa ŋa ka jiri lere ŋa wi yen fyongo ni wa na, ali mbege ta ki fyongo kala li yen yege o yege. ⁶Ŋa ka jiri ki yaara ta na, wi yaa pye fyongo ni fo sa gbɔn ki yonloko. Na wii ka woli mbe ko, wi se ya mbe yarikanra

nda tì tege ti ye na kan ta ka. ⁷Na yɔnlɔ kiga ka to mbe kɔ, pa wi yaa pye fyɔngɔ fu, kona pa wi mbe ya yarikanra nda tì tege ti ye na kan ta ka naa, katugu to ti yen wi yaakara re. ⁸Saraga wɔfɔ wii daga mbe yarikugo nakoma wɔngbɔ ɲa cenge gbo wa kara ka mboo yɛ tege fyɔngɔ ni. Muwi mi yen Yawe Yenɲele le.

⁹«Saraga wɔfenne pe daga mbanla senyoro ti yigi la tanri ti na, janɲo paga ka pye kapege pyefenne yaakara wogo na; katugu na paga ti tege fyɔngɔ ni, pe yaa ku. Muwi mi yen Yawe Yenɲele na li pe tege pe ye na yɛ kan.

¹⁰«Lere ɲa woro saraga wɔfɔ, wo wa kpe si daga mbe yarikanra nda tì tege ti ye na kan ta ka. Ali saraga wɔfɔ wi nambanndorowo nakoma wi tunmbyee ɲa wi maa sara, pee daga mbe ta ka. ¹¹Ɛen fɔ, saraga wɔfɔ wiga kulo ɲa lɔ penjara ni nakoma kulo ɲa pè se wa wi go, wo mbe ya mbaa saraga wɔfɔ wi yaakara ta kaa. ¹²Na saraga wɔfɔ wi sumborombyɔ wiga pɔri naja ɲa wi woro saraga wɔfɔ wa yeri, yarikanra nda tì tege ti ye na kan, saraga* ɲga pe ma lagala wa ti na, ki sumborombyɔ wii daga mbaa ki kaa. ¹³Na saraga wɔfɔ wi sumborombyɔ wiga pye nangunjɔ

nakoma wi pɔlɔ wuu wa, mbe sigi ta wii piile se, na wiga sɔngɔrɔ sa cɛn wa wi to wi go paa yege ɲga na wi sumborowo sanga wila pye, kona wi mbe ya mbaa wi to yaakara ta kaa. Ɛen fɔ, lere ɲa woro saraga wɔfɔ, wo wa kpe si daga mbe ta ka. ¹⁴Na lere wa ka wa mbe la mbe yarikanra nda tì tege ti ye na kan ta ka, wi daga mbege yɔngɔ kan saraga wɔfɔ wi yeri mbege walisaga kanɲurugo wogo taga wa ti na.

¹⁵«Izirayeli woolo pe yarikanra nda pè lagala ma tege ti ye, ma kan Yawe Yenɲele li yeri, saraga wɔfenne pee daga mberi tege fyɔngɔ ni. ¹⁶Na paga ti ka mbege ta pe cɛnwɛ pi woro ma yɔn†, pa pe yaa ti ki pye kapege pe yɛ go na, ɲga ki daga pege kɔ. Muwi mi yen Yawe Yenɲele na li yen na yarikanra ti teri ti ye na yɛ kan†.»

¹⁷Yawe Yenɲele làa para Moyisi wi ni ma yo ¹⁸wigi senre nda ti yo Arɔn naa wi pinambiile konaa Izirayeli woolo pe ni fuun pe kan wi pe pye fɔ:

«Lere o lere wi yen Izirayeli woo, nakoma nambanja ɲa wi yen ma cɛn laga Izirayeli woolo pe sɔgɔwɔ, na wa kaa jaa mbe saraga sogowogo* wɔ Yawe Yenɲele li yeri, konaa mbe yɔn

†22.16: ɲga kɔ yo fɔ: *Na paga ti ka mbege ta pe cɛnwɛ pi woro ma yala, pa pe yaa ti ki pye kapege pe go na*, sewɛɛɛ pele ni kɔ yo wa fɔ: Na paga Izirayeli woolo pe yaga paga ti ka, pe yaa ti ki pye kapege pe go na.

†22.16: ɲga kɔ yo fɔ: *Muwi mi yen Yawe Yenɲele na li yen na yarikanra ti teri ti ye na yɛ kan*, ki mbe ya logo fun fɔ: Muwi mi yen Yawe Yenɲele na li yen na saraga wɔfenne pe teri pe ye na yɛ kan.

fɔlɔ* tɔn, nakoma ki pye nayinme yarikanga, ¹⁹na kaa pye ki fɔ wila jaa wi saraga ki yigi, wi daga mbe pan yaayogo nanga ni, nga ki yen jeregisaga fu, ko yen napɔlɔ, nakoma simbapɔlɔ nakoma sikapɔlɔ. ²⁰Yaga ka yaayogo nga ki yen jeregisaga ni ka wɔ saraga; katugu ki saraga ki se yigi†. ²¹Na lere wa kaa jaa mbe nayinme saraga* wɔ Yawe Yenɲele li yeri mbe yɔn fɔlɔ tɔn, nakoma ki pye nayinme yarikanga, wi daga mbe pan neɲe, nakoma sumbyɔ nakoma sugbɔ ni. Ki yaayogo ki daga mbe pye jeregisaga fu, sɔ ka ka pye ki na, pa kona wi saraga ki yaa yigi. ²²Yaga ka yaayogo nga ki yen fyɔɔn ka wɔ saraga Yawe Yenɲele li yeri, nakoma nga ki laga kà kaw ki na, nakoma nga ki yen jekɔngɔ ni, nakoma nga sanɲɲanra yen ki na, nakoma nga kurukurugo nakoma kawa to ki na. Yaga ka ka wɔ saraga nga pe ma sogo wa saraga wɔsaga* ki na Yawe Yenɲele li kan. ²³Na neɲe nakoma sumbyɔ wa witige laga ka wɔ wa ki yɔnlɔ, nakoma na wiga pɔngɔ, ma mbe ya mboo wɔ paa nayinme yarikanga yen; ɛɛn fɔ, na maga ki teɲe mbe yɔn fɔlɔ tɔn, ki saraga ki se yigi. ²⁴Yaayogo nga pɛɲe yɔɲɔlɔ ke yaari, nakoma pɛɲe san, nakoma pɛɲe yɔɲɔlɔ ke laga nakoma ma ke kɔn, yaga ka ka wɔ saraga Yawe Yenɲele li yeri. Na yaga ka sa cɛn wa ye tara,

yaga kaa ki kapyere cɛnle li piin. ²⁵Yaayoro nda pɛ pye ma, yaga ka yenle mbe ka shɔ nambanɲa wa yeri mbege wɔ yarikanga, ki pye Yawe Yenɲele li yaakara, katugu pɛɲe san, nakosima ki witige laga kà wɔ wa ki yɔnlɔ. Kiga pye ma, ye saraga ki se yigi ye kan.»

²⁶Yawe Yenɲele làa para Moyisi wi ni naa ma yo fɔ:

²⁷«Napige nakoma simbapige nakoma sikapige ki senɲɔlɔ, ki daga mbe koro le ki nɔ wi tanla fɔ sa gbɔn piliye kɔlɔshyen. Mbe le le pilige kɔlɔtaanri wogo ki na, ki mbe ya wɔ mi ɲa Yawe Yenɲele na yeri saraga nga pe ma sogo. ²⁸Ɛɛn fɔ, yaga ka nanɔ, nakoma simbanɔ nakoma sikanɔ naa wi pyɔ pe pinle mbe pe gbo pilige nungba ki ni.

²⁹«Na ye kaa jaa mbe saraga wɔ mi ɲa Yawe Yenɲele na yeri mbanla sɔn, yege wɔ ki wɔlɔmɔ pi na, janɲo ki yigi ye kan. ³⁰Saraga ki wɔpilige, yege kara ti ka, yaga ka ta yaga ti wɔnlɔ ti yiri. Muwi mi yen Yawe Yenɲele le.

³¹«Yanla ɲɲasegele ke yigi yaa tanri ke na. Muwi mi yen Yawe Yenɲele le. ³²Yaga kanla meɲe ki tifaga, ko nga ki yen kpoyi we. Yoro Izirayeli woolo mi yen kpoyi yege nga na, yaa ki gbogo. Muwi mi yen Yawe Yenɲele na li ye wɔ ma ye teɲe ye ye na yeɛ kan. ³³Mi ye yirige wa Ezhipiti tara mbe pye ye Yenɲele. Muwi mi yen Yawe Yenɲele le.»

†22.20: Dete 17.1.

Fetiye mbele Izirayeli woolo pe daga mbaa piin

23¹Yawe Yenŋele làa para Moyisi wi ni ma yo ²wigi senre nda ti yo Izirayeli* woolo pe kan wi pe pye fɔ:

«Fetiye mbele ye daga mbaa piin Yawe Yenŋele li mege ni poro wele yeen. Wagati ŋa wì tegetege fetiye pe wogo na, na wi ka gbɔn, yege yari leele pe kan pe gbogolo panla gbɔɔ.

Cɛnpilige sherege

³«Yapelege ki ni, ye yaa la tunngo piin piliye kɔɔlɔni, pilige kɔlɔshyen wogo ko yen cɛnpilige*, wogopilige ŋga ki tege ki ye yaa ye yee gbogolo ki ni na mege ni. Ye se ka tunngo ka kpe pye ki pilige ki ni. Ki yen cɛnpilige Yawe Yenŋele li kan laga o laga ye yaa ka pye mbe cɛn we†.

⁴«Fetiye sanmbala mbele ye yaa kaa piin mbaa gbogolo Yawe Yenŋele li mege ni, mbaa li gbogo, mbe yala wagati ŋa wì tegetege wi ni, poro wele yeen:

Paki feti naa leve fu buru feti pyewe

(Nɔmbu 28.16-25)

⁵«Yeŋe li yenŋe kɔngbannga ki pilige ke ma yiri tijere wogo ki yɔnlɔkɔɔ, ye yaa Paki* feti wi pye Yawe Yenŋele li mege ni†.

⁶«Ki yenŋe nungba ki pilige ke ma yiri kanŋurugo wogo ki na, leve* fu buru wi ma ka feti ŋa na, ye yaa wi le mbaa wi piin Yawe Yenŋele li mege ni. Ye yaa la leve fu buru kaa fɔ sa gbɔn piliye kɔlɔshyen. ⁷Ki piliye kɔlɔshyen yi pilige kɔngbannga ki na, ye yaa gbogolo mbeli gbɔɔ. Ye se ka ye tunngo ka kpe pye ki pilige ki ni. ⁸Ki piliye kɔlɔshyen yi ni, pilige nungba nungba pyew, ye yaa saraga* ŋga pe ma sogo ka wɔ Yawe Yenŋele li yeri. Pilige kɔlɔshyen wogo ki na, ye yaa gbogolo mbeli gbɔɔ. Ye se ka ye tunngo ka kpe pye ki pilige ki ni†.»

Feti ŋa wi ma pye yarilire pɔɔlɔ kɔngbanngala ke wogo na

⁹Yawe Yenŋele làa para Moyisi wi ni ma yo ¹⁰wigi senre nda ti yo Izirayeli woolo pe kan wi pe pye fɔ:

«Tara nda mila kaan ye yeri, na yaga ka sa ye wa ti ni sanga ŋa ni, mbaa yarilire kɔɔn wa ti ni, yaa paan ye yarilire pɔɔlɔ kɔngbanngala ŋgele ye yaa kaa kɔɔn ke ni saraga wɔfɔ* wi kan.

¹¹Saraga wɔfɔ wi yaa yarilire pɔɔlɔ ke le mbe ke yirige mbe ke kan saraga na yeri cɛnpilige ki goto, jango wi saraga ki yigi wi kan. ¹²Pilige ŋga ni yaga yarilire pɔɔlɔ ke yirige mbe ke kan saraga, ye yaa simbapɔlɔ yirifɔnŋɔ ŋa wì ta yeŋe nungba, ma pye

†23.3: Eki 20.8-10; 23.12; 31.15; 34.21; 35.2; Dete 5.12-14.

†23.5: Eki 12.1-13; Dete 16.1-2.

†23.6-8: Eki 12.14-20; 23.15; 34.18; Dete 16.3-8.

jeregisaga fu wa wɔ na yeri saraga sogowogo*. ¹³Ye yaa muwe tiyɔɔn culo kɔɔlɔni taga wi na, mba pɛ sinme pinle pi ni, pi yaa pye saraga nga pe ma sogo Yawe Yenɔɔle li kan, nga ki nuwɔ taan pi yen mali ndanla, konaa duven litiri nungba naa kɔngɔ ni, mboo pye saraga nga pe ma wo. ¹⁴Yaga ka ki yarilire fɔnnɔ ta pye buru mbe ka, nakoma mberi pire ta kala mberi ka, nakoma mbe pire fɔnnɔ nda wa sheshegele ke na ta ka, fɔ ndɛɛ ye ka pan ye we Yenɔɔle li yarikanga ki kan li yeri pilige nga ni we. Ki yen ngasele na li yen kɔsaga fu ye setirige piile mbele pe yaa ka yiri punɔ na pe ni fuun pe kan, laga o laga ye yaa ka pye mbe cen we.

Yarilire ti kɔnwɔ feti

(Nɔmbu 28.26-31)

¹⁵«Cɛnpilige ki goto, yarilire pɔɔlɔ kɔngbanngala pɛ ke yirige ma ke kan saraga, ma pan ke ni pilige nga ni, ye yaa ki le le ki pilige ki na mbe jiri sa ta yapelege jenyɛ jenyɛ kɔlɔshyen. ¹⁶Ki wagati wi yaa pye piliye nafa shyen ma yiri kɛ, mbe sa yala cɛnpiliye kɔlɔshyen wogo ki goto wi ni. Ki pilige nafa shyen ma yiri kɛ wogo ki na, ye yaa muwe yarikanga kan Yawe Yenɔɔle li yeri naa fɔnnɔ†. ¹⁷Ye yaa pan buru shyenzhyen ni mbe yiri wa ye censara ti ni, mbe pan

mboo yirige mboo kan saraga Yawe Yenɔɔle li yeri. Ye buru wi ni fuun nungba nungba wi gbegele muwe tiyɔɔn culo taanrindaanri ni, ye leve le wi ni yoo fɔ. Ki yarikanga ki yaa kan li yeri mbe yiri wa ye yarilire fɔnnɔ kɔngbannda ti ni. ¹⁸Mbe taga wa buru ɔa yɛ kan yarikanga wi na, ye yaa pan simbapene yirifɔnnɔlɔ kɔlɔshyen ni, mbele pɛ ta yɛle nungba nungba ma pye jeregisaga fu, naa napɔlɔ nungba konaa simbapene shyen ni, mbe pe wɔ Yawe Yenɔɔle li yeri saraga sogowogo, naa muwe saraga nga ki ma taga wa ki na konaa duven saraga nga pe ma wo ki ni. Ti yen saara nda pe ma sogo, ti nuwɔ taan pi yen ma Yawe Yenɔɔle li ndanla. ¹⁹Ye yaa sikaɔlɔ nungba wɔ fun saraga mbe kapere kala yagawa ja, mbe simbapene yirifɔnnɔlɔ mbele pɛ ta yɛle nungba nungba pe shyen wɔ nayinme saraga*. ²⁰Saraga wɔfɔ wi yaa buru ɔa pɛ yarilire fɔnnɔ kɔngbannda ti tɛɛ maa gbegele wo naa yaayoro to naa simbapene yirifɔnnɔlɔ shyen pe yirige mbe pe kan Yawe Yenɔɔle li yeri. Ki yaara ti yaa pye mbe tɛɛ ti yɛ Yawe Yenɔɔle li kan, mbe pye saraga wɔfɔ wo woro. ²¹Ki pilige nungba ki ni, ye yaa leele pe yeri mbe gbogolo mbanla gbɔɔ. Ye se ka ye tunɔɔ ka kpɛ pye. Ki yen ngasele na li yen kɔsaga fu ye

†23.16: Ki piliye nafa shyen ma yiri kɛ ye, pa yɛ ta wa Gireki senre ti ni. Gireki senre ni, pe maa ki feti wi yinri Pantikɔti. Wa (Eki 23.16) laga ki ni pe maa ki feti wi yinri yarilire kɔngɔ feti konaa yarilire fɔnnɔ kɔngbannda kɔnsanga feti (Nɔmbu 28.26; Dete 26).

setirige piile mbele fuun pe yaa ka yiri punḡo na pe kan, laga o laga ye yaa ka pye.

²² «Na yaga kaa ye yarilire ti kɔɔn sanga ŋa ni wa ye tara, yaga ka yarilire ti kɔn mbe gbɔn wa kere konḡo ki na. Laga ŋa yè kɔn yaga ka songɔɔ sa sheshegele ŋgele kè toori wa ke wulo. Ye to yaga wa fyɔnwɔ fenne, naa nambanmbala pe kan. Muwi mi yen Yawe Yenḡele le†.»

Mbaanra winme feti

(Nɔmbu 29.1-6)

²³ Yawe Yenḡele làa para Moyisi wi ni ma yo ²⁴ wigi senre nda ti yo Izirayeli woolo pe kan wi pe pye fɔ:

«Yele li yenḡe kolshyen wogo, ki pilige konḡbanḡa ki yaa pye wogopilige ye kan, mbe ti ye nawa to na wogo ki na; ye yaa mbaanra win mbe gbogolo mbanla gbɔɔ. ²⁵ Ye se ka ye tunḡo ka kpe pye ki pilige ki ni. Ye yaa saara nda pe ma sogo ta wɔ mi ŋa Yawe Yenḡele na yeri.»

Kapere ti kala yagawa japilige

(Nɔmbu 29.7-11)

²⁶ Yawe Yenḡele làa para Moyisi wi ni ma yo fɔ:

²⁷ «Yele li yenḡe kolshyen wogo ki pilige ke wogo ki yaa pye kapere ti kala yagawa japilige. Ye yaa gbogolo mbanla gbɔɔ, mbe

yenḡe le*, mbe saara nda pe ma sogo ta wɔ Yawe Yenḡele li yeri.

²⁸ Yaga ka tunḡo ka kpe pye ki pilige ki ni, katugu ki pilige ki yen kapere ti kala yagawa japilige, ŋa ni kapyege ŋa pe ma pye mbe kapere ti kala yagawa ja pe yaa ki pye ye kan Yawe Yenḡele li yeḡe sɔḡwɔ. ²⁹ Lere ŋa fuun si yenḡe le ki pilige ki ni, pe yaa wi purɔ mboo wɔ Izirayeli gbogolomɔ woolo pe sɔḡwɔ. ³⁰ Lere ŋa fuun ka tunḡo pye ki pilige ki ni, mi jate mi yaa wi tɔḡɔ mboo wɔ Izirayeli woolo pe sɔḡwɔ. ³¹ Yaga ka tunḡo ka kpe pye ki pilige ki ni. Ki yen ŋgasele na li yen kɔsaga fu ye setirige piile mbele pe yaa ka yiri punḡo na pe kan, laga o laga ye yaa ka pye mbe cen. ³² Ki pilige ki yaa pye wogopilige ye kan paa cenpilige ki yen. Ye yaa yenḡe le ki ni. Mbege le ki yenḡe ki pilige kolɔjere wogo ki yɔnlɔkɔḡɔ, fɔ sa gbɔn ki goto yɔnlɔkɔḡɔ, ye yaa ki teḡe wogopilige†.»

Gbataala nɔḡo feti

(Nɔmbu 29.12-39)

³³ Yawe Yenḡele làa para Moyisi wi ni ma yo ³⁴ wigi senre nda ti yo Izirayeli woolo pe kan wi pe pye fɔ:

«Mbege le yele li yenḡe kolshyen wogo ki pilige ke ma yiri kanḡurugo wogo ki na, fɔ sa gbɔn yapelege nunḡba, ye yaa

†23.22: Levi 19.9-10; Dete 24.19-22.

†23.26-32: Levi 16.29-34.

Gbataala nɔɔ feti*† wi pye Yawe Yenɔɔle li meɔe ni. ³⁵ Feti wi pilige konɔɔbanɔɔa ki na, ye yaa gbogolo mbanla gbɔɔɔ. Ye se ka ye tunɔɔgo ka kpe pye ki pilige ki ni. ³⁶ Ki yapeleɔe ki pilige nunɔɔba nunɔɔba pyew ki ni, ye yaa saara nda pe ma sogo ta wɔ Yawe Yenɔɔle li yeri. Pilige kolɔtanri wogo ki na ye yaa gbogolo mbanla gbɔɔɔ, mbe saara nda pe ma sogo ta wɔ na yeri. Ye yaa gbogolo ki pilige ki ni fuun ki ni mbanla gbɔɔɔ, ye se ka tunɔɔgo ka kpe pye†.

³⁷ «Ko fetiye mbele poro wele ye yaa la piin Yawe Yenɔɔle li meɔe ni. Ye yaa la ye ye gbogolo pe na mbaa li gbogo, mbaa saara sogoworo woo li yeri, naa muwe saara, naa nayinme saara, konaa duven saara nda pe ma wo ti ni, mbe yala feti wi pilige pyew saara wolomɔ pi ni. ³⁸ Ki saara ti yaa wɔ mbe taga wa nda ye maa woo Yawe Yenɔɔle li yeri cɛnpilige ki ni ti na, naa ye yarikanra ti na, konaa ye saara nda ye ma wɔ mbe yɔn folɔ* tɔn nakoma ye nayinme saara ti na.

³⁹ «Ye le li yenge kolɔshyen wogo ki pilige ke ma yiri kanɔɔgurugo wogo ki na, ye kere yarilire ti kanɔɔgɔɔ, ye yaa feti wa pye piliye kolɔshyen Yawe Yenɔɔle li meɔe ni. Pilige konɔɔbanɔɔa konaa pilige

kolɔtanri wogo ki ni, to yaa pye wogopiliye†. ⁴⁰ Pilige konɔɔbanɔɔa ki na, ye yaa ye tire pire tiyɔnɔ ta le, naa sengembanra ni, naa tige njere nda ti fun ta ni, konaa lɔɔ yɔn solɔ tire njere ta ni, mbe yɔɔɔri Yawe Yenɔɔle li yeɔe sɔɔɔwɔ fɔ sa gbɔn yapeleɔe nunɔɔba. ⁴¹ Ye le pyew yaa ki feti ɔa wi piin piliye kolɔshyen ni Yawe Yenɔɔle li yeɔe sɔɔɔwɔ, ye le li yenge kolɔshyen wogo ki na. Ki yen ɔɔgasele na li yen kɔsaga fu ye setirige piile mbele pe yaa ka yiri punɔo na pe kan. ⁴² Ki yapeleɔe ki ni, yoro Izirayeli woolo ye daga mbaa cɛen gbataala nɔɔɔ. Izirayeli tara piile pe ni fuun pe daga mbaa cɛen gbataala nɔɔɔ. ⁴³ Ko yaa pye ma, jango ye setirige piile peɔe jɛn fɔ naa mɔla ye teleye pe yirige wa Ezhipiti tara, mɔla ti a pɛ cɛn gbataala nɔɔɔ. Muwi mi yen Yawe Yenɔɔle, ye Yenɔɔle le.»

⁴⁴ Fetiye mbele pe daga mbaa piin Yawe Yenɔɔle li meɔe ni, pa Moyisi wɔla pe senre yo Izirayeli woolo pe kan yeen.

Yenɔɔle censaga paraga go ki fitanladaga kala

(Eki 27.20-21)

24¹ Yawe Yenɔɔle laa para Moyisi wi ni ma yo fɔ: ² «Ki yo Izirayeli* woolo pe kan fɔ pe

†23.34: Yarilire kanɔɔgɔɔ feti paa kaa naa yinri punɔo na Gbataala nɔɔɔ feti. Paa pye naa piin ye le li yenge kolɔshyen wogo ki pilige ke ma yiri kanɔɔgurugo wogo ki na. Ko feti wo la pye naga nari fɔ pɛ yarilire ti kɔn ti kɔ, ɛɛzen naa figiye pire konaa oliviye pire to tende; Dete 16.13; Levi 23.34-43.

†23.33-36: Dete 16.13-15.

†23.39: Eki 23.16; 34.22.

pan pe oliviye tire pire nda pè sun ti sinme piiri kan ma yeri; po pi yaa pye fitanla wi sinme we, jango fitanlaye paa yiin sanga pyew yembinε. ³Arɔn* wi yaa fitanladaga wi gbegele mboo tεge wa filisaga paraga go* ki ni, wa paraga nga pè pɔ maga kɔn shyen ki yege; ko nga ki yen ma yɔn finliwε senrε kεsu* wi yege tɔn we; jango fitanlaye paa yiin suyi Yawe Yεnɣele li yege sɔgɔwɔ, mbege le yɔnɔkɔgɔ fɔ sa gbɔn lalaaga ki na. Ki yen nɣasele na li yen kɔsaga fu yoro naa ye setirige piile mbele fuun pe yaa ka yiri pɔngɔ na ye kan. ⁴Arɔn wi yaa fitanlaye pe gbegele wa fitanladaga wi na, wo nga pè gbegele tε piiri ni, jango paa yiin suyi Yawe Yεnɣele li yege sɔgɔwɔ.

Buru ɲa pe ma kan Yεnɣele yeri wi kala

⁵«Ma muwe tiyɔɔn le ma buru ke ma yiri shyen gbegele pi ni, wi ni fuun nɔngba nɔngba wi nuguwɔ pi pye culo kɔgɔlɔni kɔgɔlɔni. ⁶Ma yaa ki buru wi tεge kɔngolo shyen wa tabali ɲa pè gbegele tε piiri ni wi na Yawe Yεnɣele li yege sɔgɔwɔ. Kɔnɔ nɔngba li yaa pye buru kɔgɔlɔni†. ⁷Ma yaa wusuna nuwɔ taan* piiri tεge mbe yala kɔngolo shyen ke ni fuun nɔngba nɔngba ke ni. Kona, ma yaa wi sogo buru wi yɔnɔ paa saraga* nga pe ma sogo Yawe Yεnɣele li kan ki

yen; ki yen nandowo saraga buru wi wogo na.

⁸«Cɛnpilige* pyew paa ki buru ɲa wa teri Yawe Yεnɣele li yege sɔgɔwɔ, kila piin ma sanga pyew. Izirayeli woolo paa ki piin ma suyi, ki yen yɔn finliwε mba pi yen kɔsaga fu. ⁹Ki buru wi yaa pye Arɔn naa wi pinambiile poro woo. Pe yaa kaa wi kaa laga kpoyi* ka ni; katugu wi yen yaraga nga ki yen ma tεge ki ye pew, ma yiri wa yarikanra nda pe ma sogo Yawe Yεnɣele li kan ti ni. Ki yen tasaga nga ki yaa la kaan pe yeri suyi†.»

Lere ɲa ka Yεnɣele li mege ki jɔgɔ nakoma ɲa ka lere gbo wi jɔlɔgɔ kala

¹⁰Izirayeli tara fenne jɔ wa pinambyɔ to la pye Ezhipiti tara fenne naɲa wa. Pilige ka, a ki pinambyɔ wɔ si kari wa Izirayeli woolo pe sɔgɔwɔ ma saa na wiin Izirayeli woolo naɲa wa ni wa paara yinrε censaga* ki ni. ¹¹A Izirayeli tara fenne jɔ wi pinambyɔ wɔ si Yεnɣele li mege ki jɔgɔ mali danga. A pè suu yigi ma kari wi ni Moyisi wi kɔrɔgɔ. Pàa pye na ki naɲa wi nɔ wi yinri Shelomiti. Shelomiti wila pye naɲa ɲa pàa pye na yinri Debiri wo sumborombyɔ, ma yiri wa Dan cenle li ni. ¹²A pè si saa ki naɲa wi tεge laga ka ni maga tɔn wi na, nεε nga Yawe Yεnɣele li mbaa yo pe pye wi na ki singi mbege jen.

†24.5-6: Eki 25.30.

†24.9: Mati 12.4; Maki 2.26; Luki 6.4.

¹³ Kona, a Yawe Yenŋele li si Moyisi wi pye fɔ: ¹⁴ «Ti pe kari nana mejɔɔɔfɔ wi ni wa paara yinre cɛnsaga ki punɔ na. Leele mbele fuun pɛge senre ti logo wi yeri, pe pe keyen yi taga wa wi go ki na[†]; kona Izirayeli gbogolomɔ woolo pe ni fuun pe yaa wi wa sinndɛere ni mboo gbo.»

¹⁵ Maga senre nda ti yo Izirayeli woolo pe kan fɔ: «Lere na fuun ka mi na wi Yenŋele na danga, wi yaa wi kapege ki go kala li le. ¹⁶ Lere na fuun ka mi na Yawe Yenŋele na mege ki jɔɔ, wi yen Izirayeli tara pyɔ o, wi yen nambanɔa o, wi daga poo gbo. Izirayeli gbogolomɔ woolo pe ni fuun pe yaa wi wa sinndɛere ni mboo gbo.

¹⁷ «Na lere wa ka wi lewee yenle wa gbo, wi daga poo gbo[†]. ¹⁸ Na wiga wi lewee yenle wa yaayogo gbo, wi daga mbege yɔngɔ kan wi yeri wege.

¹⁹ «Na lere wa ka wi lewee yenle wa welege, poo welege fun paa yege nɔa na wuu welege we. ²⁰ Witige laga ka ka kaw, witige laga kayi ki yaa kaw mbege fɔɔ tɔn; yenle li yaa tege mbe yenle li fɔɔ tɔn; nɔanla li yaa tege mbe nɔanla li fɔɔ tɔn; jɔɔwɔ mba wi pye wi lewee yenle wi na po cɛnle pi yaa pye wi na fun[†].

²¹ «Lere wa ka yaayogo gbo, wi yaa ki yɔngɔ kan. Lere wa ka wi lewee yenle gbo, wi daga poo gbo.

²² «Kiti kɔngɔ nɔgasele nungba lo li tege nambanmbala poro naa yoro Izirayeli tara piile ye kan, katugu muwi mi yen Yawe Yenŋele, ye Yenŋele le[†].»

²³ A Moyisi wi sigi senre ti yo Izirayeli woolo pe kan. A pɛ si yiri nana na wila Yenŋele li mege ki jɔɔ wi ni, ma kari wa paara yinre cɛnsaga ki punɔ na, mɛe saa wi wa sinndɛere ni maa gbo. Nɔa Yawe Yenŋele laa yo Moyisi wi kan, pa paɔ ki pye yen.

Ye le na pe daga mbe tara ti yaga ti wogo

(Dete 15.1-11)

25 ¹ Yawe Yenŋele laa para Moyisi wi ni wa Sinayi* yanwiga ki na ma yo ² wigi senre nda ti yo Izirayeli* woolo pe kan fɔ:

«Na yaga ka sa ye wa tara nda mi yaa kan ye yeri ti ni, ye yaa kaa ti yari tila wogo wagati wa ni Yawe Yenŋele li mege ni. ³ Yegele kɔɔɔɔni ni, ye yaa la ye keere yariluguro ti nuru, mbaa ye ɛɛɛɛ* tiire njere ti yaanla[†], mbaa ti pire ti coo. ⁴ ɛɛ fɔ, ye le kɔɔshyen wolo lo yaa pye tara ti wogoyele mbe tege li ye

[†]24.14: Pe pe keyen yi taga wa wi go ki na, ki senre ti yen naga nari ma yo ki lerefɔ wo nungba wi yaa wi kapere ti go kala li le.

[†]24.17: ɛki 21.12.

[†]24.20: ɛki 21.23-25; Dete 19.27; Mati 5.38.

[†]24.22: Nɔmbu 15.16.

[†]25.3: Pe ma ɛɛɛɛ tiire njere ti yaanla ti ta ti fun tila seni jenge.

Yawe Yenɲele li kan. Tara ti yaa wogo ki yeɛ li ni fuun li ni. Ye se ka yariluguro lugu wa ye keere ti ni, ye se si ka ye erezen tiire njere ti yaanla. ⁵Yeɛ na li toro li yarilire ti koɲɲɔɔ, nda ka fi ti ye wa ye keere ti ni mbe se, ye se kari koɲ. Erezen tiire njere nda ye sila yaanla, tiga pire nda se mbe yanlaga, ye se kari co; katugu ki yeɛ li ni fuun li yaa pye tara ti wogoyeɛ. ⁶Ye yaa tara ti yaga ti wogo yeɛ na ni, yarilire lara nda ka se wa ye keere ti ni, to ti yaa pye ye yaakara, yoro naa ye kulonambala, naa ye kulojaala, naa ye tunmbyeele mbele pe yen na tunɲo piin sara na konaa nambanmbala mbele pe yen ma cen wa ye ni pe ni. ⁷Ki yarilire lara nungba to ti yaa pye ye yaayoro ti yaakara fun, konaa ye tara wonɲaala pe yaakara[†].

Yeɛ na pe yinri zhubile li senre

⁸«Ye yaa wogoyeɛle ke koɔshyen jiri, ko yen yegele koɔshyen teɲesaga koɔshyen, ke ni fuun ke yaa sa pye yeɛ nafa shyen ma yiri koɔjere. ⁹Ki yeɛ nafa shyen ma yiri koɔjere wolo li yenɲe koɔshyen wogo, ki pilige ke wogo ki na, ko ɲga ki yen kapere ti kala yagawa japilige, ye yaa mbaanra win wa tara ti lagapyew mberi magala li gbɔɔ. ¹⁰Ki pyelmo pi na ma, ye yaa ki

yo mbege naga fo yeɛ nafa shyen ma yiri ke wolo li teɲe li ye Yenɲele kan; mbege yari fun leele pe ni fuun pe kan tara ti lagapyew fo pe mbe ya wo kulowo pi ni. Ki yeɛ ye yaa lali yinri zhubile[†]. Ki yeɛ liga gbɔɲ, lere ɲa fuun paɔ wi kee yaara sho wi yeri, ti yaa songoro ki fo wi na; lere ɲa fuun paɔ lo kulo, wi yaa songoro wa wi sege ki ni. ¹¹Yeɛ nafa shyen ma yiri ke wolo pyew li yaa pye zhubile yeɛ ye kan. Ye se ka yariluguro lugu wa ye keere ti ni; yarilire lara nda ka se wa ye keere ti ni ye se kari pire ti koɲ. Erezen tiire njere nda ti sila yaanla, tiga pire nda se mbe yanlaga, ye se kari co; ¹²katugu ki yeɛ lo li yen zhubile yeɛ le; ye daga mbaa li jate fo li yen ma teɲe li ye Yenɲele kan. Een fo, yariluguro nda ka fi ti ye wa ye keere ti ni, ye yaa la to kaa.

¹³«Zhubile yeɛ liga gbɔɲ, lere ɲa fuun paɔ wi kee yaara sho wi yeri, ti yaa songoro wi na. ¹⁴Ye ni, na wa kaa jaa mbe tara laga ka pere nakoma mbe ka lo wi sefo wa yeri, wa ka ka wa li. ¹⁵Na yaga laga ka lo nakoma mbe pere ye sefo wa yeri, yegele ɲgele ke toro ma taga zhubile yeɛ li na, ye yaa ke jate, mbe laga ki songo ki koɲ mbe yala yarilire koɲyegele ɲgele ke yen na paan ke ni, sanni zhubile yeɛ li sa gbɔɲ. ¹⁶Yegele

[†]25.1-7: Eki 23.10-11.

[†]25.10: Maga logo zhubile, ko koro wo yen mbe mbanlaga win. Leele mbele pe yaa wo wa kulowo pi ni, pe yaa wo wa pi ni yeɛ na ni, ko mbanlaga winme po pila pye na ki yeɛ li lesanga wi nari, ki koro wi yen fun yɔɔrimo.

ngɛle kɛ koro, na kaga lɛgɛ, laga ki sɔɔngɔ ki yaa gbɔɔ mbe yala ke ni; yɛgɛle ngɛle kɛ koro, na kaga kologo, laga ki sɔɔngɔ ki yaa tirige mbe yala ke ni; katugu laga ki yaa pɛrɛ ma yeri mbe yala yarilire kɔnyɛgɛle ke yɔn ko ni. ¹⁷Ye ni, wa kpɛ ka kaa lewee yɛnlɛ wa dufilɛ. Ɛɛn fɔ, ye daga mbaa fyɛ ye Yɛngɛlɛ li yɛgɛ; katugu muwi mi yɛn Yawe Yɛngɛlɛ, ye Yɛngɛlɛ le. ¹⁸Yaa tanri na ngasegele ke na, yanla kakɔɔndɛgɛngɛle ke yigi yaa tanri yaa yala ke ni. Pa kona ye yaa cɛn wa tara ti ni yeyinɔgɛ na pɔw. ¹⁹Tara ti yarilire ti yaa la yɔngɔ ye kan jɛngɛ, ye yaa la nii la tinni, mbe cɛn wa tara ti ni yeyinɔgɛ na pɔw.

²⁰«Kana ye yaa ye yɛɛ yewe mbe yo fɔ: Yingi we yaa la kaa yɛlɛ kolɔshyɛn wolo lo ni, naa ki kaa pyɛ we se yariluguro lugu, we se si yarilire kɔn we? ²¹Ye wele, mi ɔa Yawe Yɛngɛlɛ, mi yaa duwaw ye na yɛlɛ kɔgɔlɔni wolo li ni, mbe ti ye yarilire ti yɔn jɛngɛ ti yɛlɛ taanri woro bɔ.

²²«Yɛlɛ kolɔtaanri wolo li ni, ye yaa yariluguro lugu wa ye kɛɛrɛ ti ni; ɛɛn fɔ, ki yɛlɛ li ni, yarilire lɛrɛ to ye yaa la kaa fɔ sa gbɔn yɛlɛ kolɔjɛrɛ wolo li yarilire ti na. Sanni ki yarilire fɔɔndɔ ti sa gbɔn, yarilire lɛrɛ to ye yaa la kaa.

Yaara nda pɛ jori ma pɛrɛ ti go shɔgɔ kala

²³«Yaga ka tara ta pɛrɛ ti koro ɔa wɔri lɔ wi kan suyi, katugu tara ti yɛn mi ɔa Yawe Yɛngɛlɛ na

woro. Ye yɛn nambanmbala, ma pyɛ cɛnfɛnnɛ laga na yeri. ²⁴Ki kala na, wa tara nda fuun mi yaa kan ye yeri ti ni, ye yaa ngasegele tɛgɛtɛgɛ, ngɛle ke yaa ti leelee pe ya paa tara nda ti yɛn pe woro ti go shoo.

²⁵«Na fyɔɔnwɔ ka to ma sɛfɔ wa na, a wɔu tara laga ka pɛrɛ, wi go lɛrɛ ɔa wɔ yɔngɔ wi ni, wa ka pyɛ wa, ɔa ki kologo yɛn wi yeri wigi go shɔ, ki lɛrɛfɔ wi daga mbege go shɔ. ²⁶Na tara ti go shɔfɔ woro lɛrɛ ɔa yeri, na wo jate wiga yaraga ta mbe ya mboo tara laga ki go shɔ wi yɛ, ²⁷laga ki pɛrɛngɔlɔ, yɛgɛle ngɛle kɛ toro wi yaa ke jiri. Yɛgɛle ngɛle kɛ koro fɔ sa gbɔn zhubile yɛlɛ li na, wi yaa ke penjara yɔn ki jate mbege sara ɔa wɔla laga ki lɔ wi yeri. Pa kona wi laga ki yaa sɔngɔrɔ mbe pyɛ wi wogo naa. ²⁸Ɛɛn fɔ, na wii yaraga ta mbe laga ki go shɔ, pa tara laga ki yaa koro ɔa wɔla ki lɔ wi kɛɛ na fɔ sa gbɔn zhubile yɛlɛ li na. Ki wagati wiga ka gbɔn, tara laga ki yaa sɔngɔrɔ mbe pyɛ ti fɔ kɔɔngbanɔa wi wogo.

²⁹«Ca ɔga malaga sigembogo yɛn maga maga, na lɛrɛ wa ka ki go ka pɛrɛ, kologo ɔga ki yɛn wi yeri wigi go shɔ ki yaa pyɛ yɛlɛ nungba poni fogo ni; mbege lɛ le ki pɛrɛpilige ki na fɔ sa gbɔn ki yɛlapanna. ³⁰Ki go na pee ya mbege go shɔ yɛlɛ nungba fogo ni, ki yaa koro ki lɔfɔ wo naa wi setirige piile pe kan suyi. Ali na zhubile yɛlɛ liga gbɔn, pe se kaga sɔngɔrɔ ki pɛrɛfɔ wi na. ³¹Ɛɛn fɔ, cara nda malaga sigembogo woro mari maga, yinre

ti yen na jate paa keere nda ti yen wa tara ti ni ti yen. Pe mbe ya mbe to go sho sanga pyew. Zhubile yele liga si gbɔn, ti yaa songoro ti fenne pe na.

³² «Levi setirige piile* pe cara† to na, yinre nda ti yen wa ti ni, ki kologo yen pe yeri paa ti go shoo sanga pyew. ³³ Na lere wa ka Levi setirige pyo wa go lo, zhubile yele liga gbɔn, go ki lofo wi yaa yiri wa ki ni mbege kan gofo wi yeri†; katugu Levi setirige piile pe yinre nda wa pe cara ti ni to ti yen pe korogo wa Izirayeli woolo sanmbala pe sogowa. ³⁴ Lara nda ti yen ma Levi setirige piile pe cara ti maga, tii daga mbe pere, katugu ti kan Levi setirige piile pe yeri mbe pye pe woro sanga pyew†.

Fogo taga kala fyɔnwɔ fɔ na

³⁵ «Na fyɔnwɔ ka to ye sefenne wa na, na wi kee kiga koro waga ye sogowa, ye daga mboo saga, jango wi ya wi cen wa ye ni† paa nambannjeen yen nakoma nambandorowo yen. ³⁶ Yaga kaa tonli jaa wi go na, si ka logo tonli pee. Ye daga mbege naga wi na

wa ye tangalomo pi ni fo ye yen na fye mi na ye Yenjele na yeye; jango ye sefo wi ya wi cen wa ye ni. ³⁷ Na yaga wi jin penjara ni, yaga kaa tonli jaa ti go na, na yaga suu jin yarilire ni, yaga kaa tonli jaa wa ti go na†. ³⁸ Muwi mi yen Yawe Yenjele, ye Yenjele na li ye yirige wa Ezhipiti tara mbe Kana tara ti kan ye yeri, jango mbe pye ye Yenjele.

Izirayeli woo si daga mbe koro kulowo ni

³⁹ «Na fyɔnwɔ ka to ma sefo wa na mbe ti wuu yee pere ma yeri mbaa tunngo piin, maga ka kulowo tunndo kan wi yeri. ⁴⁰ Eɛn fo, ye daga mboo yigi paa ye tunmbyee yen, na wi maa tunngo piin sara na, nakoma paa ye nambannjeen yen. Wi yaa la tunngo piin ma kan fo sa gbɔn zhubile yele li na. ⁴¹ Na liga gbɔn, pa wi yaa wo wa ma yeri wo naa wi piile pe ni, mbe songoro wa wi go woolo pe korogo, mbe sa cen tara nda wi teleye paa ta korogo ti na. ⁴² Katugu Izirayeli woolo pe yen na tunmbyeele, poro mbele mi yirige wa Ezhipiti tara ti ni we.

†25.32: Levi setirige piile pe cara wogo yeye wele wa Nambu 35.1-8; Zhou 21.1-42; 1 Kuro 6.39-66. Levi setirige piile pe sila tara ta ta pa Izirayeli woolo sanmbala pe yen; Zhou 14.4.

†25.33: Laga nga ki yo fo: *Zhubile yele liga gbɔn, go ki lofo wi yaa yiri wa go ki ni*, Eburu senre ti ni ki mbe ya logo fun fo: Ali na kaa pye Levi setirige pyo wo wawi wila go ki lo, wi yaa yiri wa ki ni zhubile yele li ni.

†25.34: Cara nda tila pye ma Levi setirige piile pe cara ti maga tila pye pe yaayoro kasara.

†25.35: Dete 15.7-8.

†25.37: Eki 22.24; Dete 15.7-11; 23.20-21.

Ki kala na, paga kaa pe pere paa yege nga na pe maa kulolo pe pere. ⁴³Yaga kaa kangbanga piin pe na. E'en fo, yege naga wa ye tangalomo pi ni fo mi na ye Yenjele ye yen nala gbogo.

⁴⁴«Kulolo kala ka pye ye na, tara nda woolo pe yen ma ye maga, yaa ye kulonambala naa ye kulojaala pe loo wa pe yeri. ⁴⁵Ye mbe ya mbaa nambanmbala mbele pe pan ma cen ye songwo pele loo ye kulolo fun, mbaa pe sege woolo mbele pe se wa ye tara pele loo kulolo. Ye mbe ya mbaa pe loo kulolo pe pye ye woolo. ⁴⁶Pungo na, ye mbe ya mbe pe yaga ye pinambiile pe kan korogo. Pe yaa pye ye kulolo fo sanga pyew. E'en fo, ye sefenne Izirayeli woolo sanmbala poro na, wa kpe ka ka kangbanga taga wa na ye ni[†].

⁴⁷«Nambannjeenle mbele pe yen wa ye ni nakoma mbele pe pan ma cen mbe wagati jenri pye wa ye ni, na wa ka pye penjagboro fo, fyonwo mbe si to ma sefo Izirayeli woo wa na, wuu yee pere ki nambanja wi yeri, nakoma ki nambanja wi go lere wa yeri, ⁴⁸wi yee perengolo, ki kologo mbe ya kan wi yeri poo go sho. Wi nsepyo lenana mbe ya mboo go sho. ⁴⁹Na wi nsepyo lenana woro wa, wi tojee mbe ya mboo go sho, nakoma wi tojee wo pinambyo, nakoma wi go lere na wi yongo wi ni wo wa. Wo jate wiga ka yaraga ta, wi mbe ya mboo yee go sho. ⁵⁰Pa kona, wi yaa yegele ke

jate wo naa na wuu lo wi ni, mbege le yele na wila wi yee pere li na fo sa gbom zhubile yele na laa paan li na. Wi yaa wi go shogo songgo ki kon mbe yala yegele yon nga ki koro ko ni; ki penjara ti yaa jate mbe yala tunmbyee wi pilige nungba sara wi ni. ⁵¹Yegele yon nga ki koro zhubile yele lii gbom, na kaga lege, pa kona, penjara nda wi lofo wila kan maa lo, wi yaa ti legere songoro wi lofo wi na. ⁵²Yegele ngele ke koro fo sa gbom zhubile yele li na, na kiga pye kee lege, wi yaa ke jate mboo go shogo penjara ti songoro wi lofo wi na mbe yala yon nga ki koro ko ni. ⁵³Mboo ta wa wi tafa wi yeri, wi daga mbaa jate paa tunmbyee na pe ma le yele nungba tunngo na wa yen. Yaga ka ti wi tafa wila kangbanga piin wi na. ⁵⁴Na ye sefo pe suu go sho ki yege nga ko ka na, pa kona zhubile yele liga gbom, wo naa wi piile pe ni pe yaa wo wa wi tafa wi yeri. ⁵⁵Katugu yoro Izirayeli woolo ye yen na tunmbyeele, ma jen muwi mi ye yirige wa Ezhipiti tara; muwi mi yen Yawe Yenjele, ye Yenjele le.

DUWAW KONAA DANGA SENRE

26--27

Na maga Yenjele li senre ti le
duwaw na ma ma ta li yeri

26 ¹«Yaga ka yarisunndo
gbegele ye yee kan; yaga

[†]25.39-46: Eki 21.2-6; Dete 15.12-18.

ka yaraga ka yanlee te mbege yerege, nakoma mbe sinndelege yerege mbaa sunnu ki na; yaga ka sinndeere nda pe keregi keregi ta tege wa ye tara mbaa foli ti yege sɔɔwɔ mbaa ti gbogo; katugu muwi mi yen Yawe Yenjele, ye Yenjele le†.

² «Yaa na cɛnpiliye yi cɛn, yaa na cɛnsaga paraga go* ki jate. Muwi mi yen Yawe Yenjele, ye Yenjele le.

³ «Na ye kaa tanri na ngasegele ke na, mbanla kakɔndɛgengele ke yigi mbaa tanri ke na, ⁴pa kona mi yaa ti tisara tila paan tila yala ti wagati wi ni, jango yarilire tila yongo wa tara ti ni, tire fun tila seni. ⁵Kona ye yarilire ye yaa ti sun fo sa gbɔn ɛɛzen* pire cɔsanga wi na, mbe ɛɛzen wi cɔ fun fo sa gbɔn yariluguro sanga wi na. Ye yaa yaakara legere ta. Ye yaa si cɛn wa tara ti ni yeyinge na pɔw†. ⁶Mi yaa ti yeyinge mbe pye wa tara ti ni. Na yaga sinle, yaraga ka kpe se ka pan mbe ye jatere wi piri ye na. Mi yaa wɔngapeele pe kɔ mbe pe wɔ wa tara ti ni. Pe se ka yiri ye kɔɔɔ mbe malaga gbɔn ye ni. ⁷Ye yaa ka taga ye juguye pe na la pe puro. Ye yaa kaa pe kuun tokobi ni. ⁸Ye ni, lere kangurugo yaa ka ye juguye pe cɛnmɛ purɔ; ye ni, lere cɛnmɛ ya ka ye juguye pe waga ke (10 000) purɔ. Ye yaa ka pe gbo tokobi ni. ⁹Mi yaa la wele ye na, mbe ye pye sevenne, ye yaa se mbe

lege jenge. Mi yaa ti na yɔn finliwe* pi koro mi naa yoro we sɔɔwɔ. ¹⁰Ye yarilire ti yaa la yongo jenge fo nda ye yaa tege, ye yaa kari ka mbe mɔ. Ye yaa kaa lere ti woo wa ti tegesaga mbaa fɔnnɔ ti teri. ¹¹Na cɛnsaga ki yaa pye wa ye sɔɔwɔ. Mi se ka laga ye na. ¹²Mi yaa pye wa ye sɔɔwɔ, mbe pye ye Yenjele, ye pye na woolo†. ¹³Muwi mi yen Yawe Yenjele, ye Yenjele na li ye yirige wa Ezhipiti tara ti ni, ma ye wɔ wa kulowo pi ni. Jɔɔɔɔ nga paa taga ye na, migi laga ye na, koni ye mbe ya mbaa tanri ye yɔɔɔɔ ki ni caw.

Na maga Yenjele li senre ti ke danga nga ki mɔɔ yigi

¹⁴«ɛn fo, na ye woro na nuru na yeri mbaa tanri na kakɔndɛgengele ke na, ¹⁵na yaga je na lasiri* wi na, mbe pungo le na kakɔndɛgengele ke ni, mbe je na ngasegele ke na, mbanla yɔn finliwe pi jɔɔ, ¹⁶kagala ngele mi yaa pye ye na ke ngele:

«Mi yaa fyere gbɔɔ wa ye na, naa cɔɔɔ yama ni, konaa witiwerewe ni. Ki yama pi yaa ye yengele ke jɔɔ ye na, ye se pye senweele kpayi. Ye yaa la ye yariluguro ti nuru wagafe; ɛn fo, ye juguye poro pe yaa kaa ki yarilire ti kaa. ¹⁷Mi yaa yiri ye kɔɔɔ mbe ti ye juguye pe ya ye ni; ye winfenne pe yaa cɛn

†26.1: Levi 19.4; Eki 20.4; Dete 5.8; 16.21-22; 27.1.

†26.3-5: Dete 11.13-15.

†26.12: 2 Koren 6.16.

ye go na. Ye yaa la fee, ali mbege ta lere woro na ye puro.

¹⁸ «Na ko kagala koro si ti yaa nuru na yeri, jɔɔɔɔ nga mɪ wa ye na ye kapere ti kala na, mi yaa ki tɛgesaga kɔɔshyen wa ye na naa. ¹⁹ Mi yaa ye yɛɛ gbɔɔwɔ fanɔɔga ki kɔ, mbe ti naayeri wi sheli paa tugurɔn yen, mbe ti tisaga kala li ngban laga tara ti ni, mbe tara ti sheli paa tuguyenre yen. ²⁰ Ye yaa tunngo pye mbe ye fanɔɔga ki kɔ jaga; ye yariluguro ti se kaa yɔɔɔɔ, ye tara tire ti se kaa seni.

²¹ «Na yaga si yiri mbe je na na mbe yo ye saa nuru na yeri, jɔɔɔɔ nga mɪ wa ye na ye kapere ti kala na, mi yaa ki tɛgesaga kɔɔshyen wa ye na naa. ²² Mi yaa cɛnre pere yirige mbe wa ye na wa ye tara; ti yaa la ye piile pe yinri mbaa ye yaayoro ti kuun. Ti yaa ka kɔn ye lɛgɛwɛ pi na mbege kan ye kɔɔgolo ke koro waga.

²³ «Na ko jɔɔɔɔ kagala koro si ye koro, na yaga je bere ye woro na nuru na yeri, ²⁴ kona mi fun mi yaa yiri ye kɔɔɔɔ, mbe jɔɔɔɔ nga ye na ki tɛgesaga kɔɔshyen wa ye na naa ye kapere ti kala na. ²⁵ Mi yaa ti malaga mbe to ye na wa ye tara, mbanla yɔn finliwɛ mba yɛ jɔɔɔ pi kayanɔa wɔ ye ni. Na yaga fe sa laralara wa ye cagbɔɔ gbɔɔ ti ni, pa mi yaa ti tifeleɛ yama mbe to ye na konaa mbe ye le ye juguye pe kɛɛ. ²⁶ Mi yaa ti yaakara ti kɔ ye yeri. Jɛɛ ke yaa ka ye buru wi fɔ yira nunɔba ni, pe yaa kaa wi taanla culo* na, mbaa wi kaan ye

yeri jɛɛɛɛ jɛɛɛɛ; ye yaa ka, ɛɛn fɔ ye se tin.

²⁷ «Ko kagala ngele koro ke ni fuun pyɛɔɔɔɔ, na ye woro na nuru na yeri bere, na yaga koro mbaa jege na na, ²⁸ kona mi fun mi yaa yiri ye kɔɔɔɔ nanɔɔbanwa ni, mbe jɔɔɔɔ nga ye na ki tɛgesaga kɔɔshyen wa ye na naa. ²⁹ Kona ye yaa la ye yɛɛra piile pe kaa. ³⁰ Mi yaa ye sunzara nda wa tinndiye pe na ti jɔɔɔ; yarisunngo nga pe yinri Yɔnɔ, tiyagala ngele yɛ kankan naga gbogo wa ke na, mi yaa ke kɔɔnɔ mbe ke jaanri, mbe yoro jate ye gboolo pe wa wa ye yarisunndo nda ti jɔɔɔ ti go na. ³¹ Mi yaa ye cagbɔɔ ti pye katara, mbe ye yarisunndo sunzara ti jɔɔɔ mberi yaga waga. Mi se yenɛ ye saara* naa ye yarikanra ti nuwɔ taan pilan nawa pi yinngi na na. ³² Mi yaa ye tara ti jɔɔɔ jɔɔwɔ pa na, fɔ ye juguye mbele pe yaa pan mbe cɛn wa, ki yaa to pe yɔn na. ³³ Mi yaa ti malaga mbe to ye na mbe ye jaraga cɛngeɛ sanɔɔgala ngele laga tara na ke sɔɔwɔ. Ye tara ti yaa koro waga, ye cara ti yaa pye katara.

³⁴ «Pa kona, wagati ɔa fuun ye yaa pye wa ye juguye pe tara mbe ye tara ti yaga waga, ti yaa wogo ko wagati wo ni, wagati ɔa ye mbaa yaga ti wogo wi yɔnɔ. ³⁵ Ki wagati ɔa fuun tara ti yaa koro waga, ti yaa wogo. Wogowo mba pi sila ta ye wogoyɛɛɛ ke ni, ma ye ta wa ti ni, ti yaa wogo ki yɔnɔ.

³⁶ «Yoro mbele ye yaa ka koro wa ye juguye pe tara, mi yaa sunndo

kongo wa ye na, fɔ ali tifelege kiga wenge nungba tin, ye yaa la fee ki tinme pi yega. Ye yaa kaa fee paa yega nga na lere jugu kaa wi puro tokobi ni wi maa fee we; ye yaa kaa tuun ali mbege ta lere woro na ye puro o. ³⁷Ye yaa kaa kunrugu ye yee na paa yega nga na lere ma kaa na fee wi jugu yega we, mbe sigi ta lere woro na ye puro. Ye se ka ya yere mbe ye juguye pe sige. ³⁸Ko ki ni fuun pungo na, ye yaa ku cengele kele yega sogowa, ye yen ye juguye mbele tara, pe yaa ye gbo mbe ye ko. ³⁹Yoro sanmbala mbele ka koro yinwege na wa ye juguye pe tara, ye yaa la waga ye kapere to naa ye teleye pe kapere ti kala na.

Yenqe le yaa li yon finliwe pi yigi Izirayeli woolo pe ni

⁴⁰«En fɔ, leele mbele pe yaa ka koro yinwege na pe yaa kaga jen fɔ poro naa pe teleye pe ni pe kapere pye na na, ma yiri ma je pe woro na nuru na yeri. ⁴¹Pe yaa kaga jen fun fɔ ko ki ti mɔ yiri pe kongo mbe pe torogo wa pe juguye pe tara. Na paga ka pe mbasinme pi jen, mbe kannga mbe pe yee tirige, mbege jen fɔ jolgo nga ki taga pe na pe kapere ti kala na ki yala pe ni, ⁴²pa kona mi yaa jatere pye na yon finliwe mba mila le Zhakobu ni pi na, naa na yon finliwe mba mila le Izaki ni pi na, konaa na yon finliwe mba mila le Abirahamu ni pi na. Mi yaa jatere pye fun yon folo* na mɔ le pe tara wogo ki na li na†. ⁴³Mbe pe

ta pe yiri wa tara ti ni mari yaga, a ti koro waga, ti yaa wogo ki wagati wi ni. Ko sanga wo ni, pe yaa ki jen fɔ jolgo nga ki taga pe na ki yala; katugu pe je na ngasegele ke na, ma pungo le na kakondegengele ke ni, koro ngele ke yiri laga na yeri we. ⁴⁴Konaa ki ni fuun, ali mbe pe ta wa pe juguye pe tara, mi se ka pe wa pew; pe kala li se kanla mben fɔ sa gbɔn mbe pe tongo mbe pe ko. Mi se kanla yon finliwe pi jɔgo mi naa poro sogowa. Muwi mi yen Yawe Yenqe le, pe Yenqe le. ⁴⁵Mi yaa la jatere piin na yon finliwe pi na pe kan, po mba mila le pe teleye pe ni we; poro mbele mila yirige wa Ezhipiti tara ti ni cengele sanngala ke yega sogowa, jango mbe pye pe Yenqe le. Muwi mi yen Yawe Yenqe le.»

⁴⁶Ngasegele naa
kakondegengele naa
senyoro nda Yawe Yenqe le laa yo
Moyisi wi kan wa Sinayi* yanwiga
ki na ma yo wiri yo Izirayeli*
woolo pe kan tori yeen.

Maga yon folo le, penjara yon nga ki daga mbe wa

27 ¹Yawe Yenqe le laa para
Moyisi wi ni ma yo ²wigi
senre nda ti yo Izirayeli* woolo pe
kan wi pe pye fɔ:

«Na lere wa ka yon folo* le mbe
lewee kan Yawe Yenqe le li yeri,
wi mbe ya mboo yon folo li ton
penjara yon ka ni. ³Penjara yon nga
ki daga mbaa sara ki nga: Na kiga

†26.42: Zhene 17.7-8; 26.3-4; 28.13-14.

pye naja pe yaa go sho, mbege le nga wi ta ye le nafa sa gbɔn ye le nafa taanri, wi go shɔgo penjara ti yaa pye warifuwe pyo nafa shyen ma yiri ke, mbe yala censaga paraga go* ki warifuwe pyo jatere wi ni. ⁴Na kiga pye je le wi, wi go shɔgo penjara ti yaa pye warifuwe pyo nafa ma yiri ke.

⁵«Mbege le lenambyo nga wi ta ye le kangurugo sa gbɔn ye le nafa fenne pe na, wi go shɔgo penjara ti yaa pye warifuwe pyo nafa. Wiga pye sumboro, wi go shɔgo penjara ti yaa pye warifuwe pye ke.

⁶«Mbege le nga wi ta yenge nungba sa gbɔn fo ye le kangurugo fenne pe na, wiga pye lenambyo, wi go shɔgo penjara ti yaa pye warifuwe pyo kangurugo; wiga pye sumboro, ti yaa pye warifuwe pyo taanri.

⁷«Mbege le mbele pe ta ye le nafa taanrindaanri konaa pe ye ge fenne pe ni, na wiga pye naja, wi go shɔgo penjara ti yaa pye warifuwe pyo ke ma yiri kangurugo; na wiga pye je le, ti yaa pye warifuwe pyo ke.

⁸«Lere nga wi yon folo li le, wiga pye fyɔnwɔ fo, na wi se ya mbe penjara yon nga ki naga ki sara, pe yaa kari wi ni wa saraga wɔfo* wi yeri. Saraga wɔfo wi yaa penjara yon ka naga mbe yala yon folo lefo wi tawa pi ni.

⁹«Na kaa pye yon folo wili le mbe yaayogo kan, nga pe mbe ya wo

saraga* Yawe Yenjele li yeri, ki yaayogo ki yaa la jate ki te ge ki ye na kan. ¹⁰Pe se ka ki yaayogo ki suru ka ni, pe se ka yaayogo tiyɔngo suru yaayogo tijaanga ni, nakoma mbe yaayogo tijaanga suru yaayogo tiyɔngo ni; katugu na paga ki yaayogo ki suru ka ye ge ni, ti shyen ti yaa la jate ti te ge ti ye li kan. ¹¹Na kaa pye yon folo wili le mbe yaayogo nga kan ki yen yaayoro nda ti yen fyɔngo* ni† ko ka, nga ki se ya wo saraga Yawe Yenjele li yeri, pe yaa kari ki ni wa saraga wɔfo wi yeri. ¹²Saraga wɔfo wi yaa ki penjara yon ki naga mbe yala yaayogo ki tiyɔnwɔ nakoma ki tjangawa po ni; ko penjara to pe yaa sara mbe yala yon nga wi naga ki ni. ¹³Na kiga pye yaayogo fo wi yen na jaa mbe yaayogo ki go sho, saraga wɔfo wiga penjara yon nga naga, wi yaa ki sara mbege walisaga kangurugo wogo taga wa ki na.

¹⁴«Na lere wa kaa jaa mboo go te ge ki ye, mbege pye yaraga nga ki te ge ki ye Yawe Yenjele li kan, saraga wɔfo wi yaa ki sɔngɔ ki kon mbe yala ki tiyɔnwɔ nakoma ki tjangawa pi ni. Ko penjara to pe yaa sara mbe yala ki yon ki ni. ¹⁵Nga wi go ki te ge ki ye li kan, na wi kaa jaa mbege go sho, wi yaa penjara yon nga ki naga ki sara, mbege yon ki walisaga kangurugo wogo taga wa ki na, kona go ki yaa sɔngɔ mbe pye wi wogo naa.

†27.11: Yaayoro nda ti yen fyɔngo ni to tari nda shɔn, naa sofile konaa yɔngɔme; Levi 11.2-8.

¹⁶ «Na lere wa ka tara nda wì ta kòrògò ki laga ka tègè ki yè Yawe Yènjele li kan, ki sònngò ki yaa kòn mbe yala yariluguro nda ti mbe ya lugu wa ti lègèwè po ni. Na kaa pye òrizhi*† pyò culo cenme taanri (300) wi, ki penjara yòn ki yaa pye warifuwe pyò nafa shyen ma yiri kè. ¹⁷ Na wiga kere ti tègè ti yè Yènjele kan zhubile* ye le li ni, maga penjara yòn nga naga, ko ki yaa yere. ¹⁸ Na wiga kere ti tègè ti yè Yènjele kan zhubile ye le li torongòlò, saraga wòfò wi yaa penjara yòn ki kòn mbege tirige mbe yala yègèle yòn nga kì koro sanni zhubile ye le li sa gbòn ke ni.

¹⁹ «Na kere fò wi kaa jaa mbe kere ti go shò, saraga wòfò wi ka penjara yòn nga naga, wi yaa ki sara, mbege walisaga kangurugo wogo taga wa ki na.

²⁰ «Na wii kere ti go shò, wiga ti pere lere wa yègè yeri, ko pùngò na wi se ka ya mberi go shò naa. ²¹ Kona zhubile ye le liga gbòn, nga wì kere ti lò, wì yaa wò wa ti ni, ti yaa kan Yawe Yènjele li yeri paa kere nda pe ma tègè ti yè pew li kan ti yen. Pa ti yaa pye saraga wòfò wi woro.

²² «Na lere wa ka kere nda wì lò wi yè kan ti kan Yawe Yènjele li yeri, ki pye nda ti yen wi kòrògò to ta ma, ²³ saraga wòfò wi yaa kere ti sònngò ki kòn mbe yala yègèle yòn nga kì koro sanni zhubile ye le li sa gbòn ke ni. Kere ti kanfò wi yaa ki penjara ti sara ki pilige nungba ki

ni; katugu kere ti kan Yawe Yènjele li yeri. ²⁴ Na zhubile ye le liga gbòn, pàa kere ti lò naga nga yeri, ti yaa sònngò ki fò wi na, ko kòrò wo yen fò nga wìla ti ta kòrògò we.

²⁵ «Penjara yòn nga fuun ki yaa naga, ki daga mbe kòn mbe yala censaga paraga go ki warifuwe pyò jatere wi ni; ki warifuwe pyò nungba wi nuguwò pi yen giramu kè.

Yarikanra sannda ti wogo

²⁶ «Yaayoro ti pinambire kongbannda ti yen na woro makò. Lere si daga mboo yaayogo ka pinambige tègè ki yè Yawe Yènjele li kan, napige yi o, simbapige yi o, nakoma sikapige yi o; katugu pinambyò kongbannga pyew wi yen ma tègè wi yè Yawe Yènjele li kan. ²⁷ Yaayoro nda ti yen fyongò ni, na kiga pye ko ka pinambige kongbannga yi, ki fò wi yaa ki go shò mbe yala penjara yòn nga ki yaa naga ki ni, mberi walisaga kangurugo wogo ki taga wa ti na. Na yaayogo fò wi sigi go shò, saraga wòfò wi mbe ya mbege pere mbe yala yòn nga wi yaa naga ki ni.

²⁸ «Na lere wa kaa kèe yaraga ka tègè ki yè pew Yawe Yènjele li kan, na kaa pye lere wi, nakoma yaayogo, nakoma kere ri, mbe yiri wa tara nda wìla ta kòrògò ti ni, ki yaraga ki se ya pere, pe se si ya mbege go shò; katugu yaraga nga fuun ki tègè ki yè pew li kan, ki yen

†27.16: Yarilire nda pe yinri òrizhi ti yen paa mali yen, pe maa ti muwè pi piin buru.

jenge kpoyi* ma pye li wogo†. ²⁹ Ali kaa pye pè lere wa tɛgɛ wi yɛ pew Yawe Yɛnɲɛlɛ li kan, pe se kaa go sho, ɛɛn fɔ wi daga poo gbo†.

Yaga sɛnrɛ

³⁰ «Yaga* ɲa fuun wi ma ta wa ye kɛɛrɛ ti ni, ye yarilire yaga wowi yo, nakoma ye tige pire yaga wowi yo, wi yɛn Yawe Yɛnɲɛlɛ li woo, wi yɛn ma tɛgɛ wi yɛ li kan. ³¹ Na lere wa kaa jaa mbe yaga wi go sho, wi yaa yaga wi penjara yɔn ki sara mbege walisaga kanɲurugo wogo taga wa ki na. ³² Nɛrɛ, naa

simbaala konaa sikaala poro yaga wo na, tɛgɛrɛ tɛgɛkanɲala li yaa taga ɲga fuun na, ko kɔrɔ wo yɛn kɛ wogo ye, ko yaa kan Yawe Yɛnɲɛlɛ li yeri. ³³ Yaayoro fɔ wii daga mberi wele na kaa pye tì yɔn nakoma ti yɛn ma tijanga. Wii daga mbe ka suru ka yɛgɛ ni. Na wiga ka suru ka ni, ti shyɛn ti yaa pye mbe tɛgɛ ti yɛ Yawe Yɛnɲɛlɛ li kan; pe se ya mberi go sho†.»

³⁴ Ki ɲgasegele ɲgele koro wɛlɛ Yawe Yɛnɲɛlɛ làa kan Moyisi wi yeri wa Sinayi* yanwiga ki na ma yo wi ke yo Izirayɛli woolo pe kan.

†27.28: Nɔmbu 18.14.

†27.29: Lere ɲa sɛnrɛ ti yɛn na yuun na ki laga ɲga ki na fɔ ki daga poo gbo, wo wi yɛn lere ɲa wi maa yarisunɲo ka yɛgɛ gbogo ma Yɛnɲɛlɛ lo yaga, mbe sigi ta pàa wi tɛgɛ wi yɛ pew Yɛnɲɛlɛ li kan (ɛki 22.19).

†27.30-33: Nɔmbu 18.21; Dete 14.22-29.